

คู่มือการจัดกิจกรรมการพัฒนาวินัยนักเรียนด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง
ของนักเรียนโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการตอนล่าง

สารนิพนธ์
ของ
โกศล แยมกาญจน์วัฒน์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
พฤษภาคม 2552

คู่มือการจัดกิจกรรมการพัฒนาวินัยนักเรียนด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง
ของนักเรียนโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการตอนล่าง

สารนิพนธ์
ของ
โกศล แยมกาญจน์วัฒน์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

พฤษภาคม 2552

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คู่มือการจัดกิจกรรมการพัฒนาวินัยนักเรียนด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง
ของนักเรียนโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการตอนล่าง

บทคัดย่อ
ของ
โกศล แยมกาญจน์วัฒน์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
พฤษภาคม 2552

โกศล แยมกาญจน์วัฒน์. (2552). *คู่มือการจัดกิจกรรมการพัฒนาวิสัยทัศน์นักเรียนด้านความรับผิดชอบของตนเองของนักเรียนโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการดอนคลั่ง*. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พวงรัตน์ เกษรแพทย์.

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อจัดทำ และประเมินคู่มือการจัดกิจกรรมการพัฒนาวิสัยทัศน์นักเรียนด้านความรับผิดชอบของตนเองของนักเรียนโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการดอนคลั่ง สำหรับครูที่รับผิดชอบในการจัดการสอนกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมฝึกให้นักเรียนเกิด การพัฒนาวิสัยทัศน์นักเรียนด้านความรับผิดชอบของตนเอง การจัดคู่มือได้ดำเนินการ 3 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาแนวทางการ จัดทำคู่มือ และหลักการเขียนคู่มือ ขั้นตอนที่ 2 วางแผนในการดำเนินการจัดทำและเขียนโครงร่างคู่มือ ขั้นตอนที่ 3 ดำเนินการจัดทำและพัฒนา คู่มือ โดยนำโครงร่างคู่มือไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 คน พิจารณา แล้วนำมาแก้ไขปรับปรุง และดำเนินการจัดทำคู่มือฉบับสมบูรณ์ ขั้นตอนที่ 4 ตรวจสอบความเป็นไปได้ของคู่มือว่ามีความเหมาะสมในการนำไปใช้เพียงใด โดยนำคู่มือฉบับสมบูรณ์ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 15 คน ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา 5 คน นักวิชาการ 5 คน และครูผู้ปฏิบัติการสอน 5 คน ประเมินความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติ

ผลการศึกษา ได้คู่มือการจัดกิจกรรมการพัฒนาวิสัยทัศน์นักเรียนด้านความรับผิดชอบของตนเองของนักเรียนโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการดอนคลั่ง ประกอบด้วยคำชี้แจงในการใช้คู่มือ สารแนะนำสำหรับครูผู้จัดกิจกรรม รูปแบบของการจัดกิจกรรม พัฒนาวิสัยทัศน์นักเรียนด้านความรับผิดชอบของตนเอง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการงานที่ได้รับมอบหมายด้านการกระทำของตนเอง และด้านการตรงต่อเวลา สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โครงสร้างของกิจกรรมประกอบด้วยสาระสำคัญ จุดประสงค์ ระยะเวลา วิธีการดำเนินการ สื่ออุปกรณ์ การประเมินผล และข้อเสนอแนะ

จากสรุปผลการตรวจสอบความเป็นไปได้ของคู่มือการจัดกิจกรรมการพัฒนาวิสัยทัศน์นักเรียนด้านความรับผิดชอบของตนเองของนักเรียนโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการดอนคลั่ง ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าคู่มือสามารถนำไปปฏิบัติได้ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง/สามารถนำไปปฏิบัติได้มากที่สุด ($\bar{X} = 47.40$, S.D. = 3.33)

A MANUAL FOR THE MANAGEMENT OF STUDENT DISCIPLINE
DEVELOPMENT ACTIVITIES IN SELF RESPONSIBILITY
TRIAMUDOMSUKSAPATTANAKARNDONKLUNG SCHOOL

AN ABSTRACT
BY
KOSON YAMTGANJANAWAT

Presented in partial fulfillment of the requirements for the
Master of Education degree in Educational Administration
at Srinakharinwirot University

May 2009

Koson Yamtgjanawat. (2009). *A Manual for the Management of Student Discipline Development Activities in Self Responsibility Triamudomsuksapattanakarn donklung School*. Master's Project, M. Ed. (Educational Administration). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Project Advisor: Asst. Prof. Dr.Puongrat Kesonpat.

The objective of this study was to make a manual for the management of student discipline development activities in self responsibility for Triamudomsuksa Pattanakarn Donklung school teachers who were responsible in student activity management to use as guidelines for the management of student discipline development activities in self responsibility. Three stages were implemented in making the manual. Stage1: Studying guidelines on making manual and manual writing principle. Stage 2: Planning on manual writing implementation. A draft of the manual outline was presented to 5 experts to consider and make suggestions for improvement. Then the manual was written and completed. Stage 3: Examining if the manual was appropriate to use. The manual was presented to 15 experts, consisted of 5 school administrators, 5 academicians, and 5 teachers, to evaluate in terms of probable in practice.

The results of the study were as follow. The manual for the management of student discipline development activities in self responsibility for Triamudomsuksa Pattanakarn Donklung School consists of the following components: manual instructions; essential substances for teachers responsible for the management of the student activity; plan form of the management of student discipline development activities, for the 3rd grade level students, in 3 aspects of self responsibility, i.e. assigned tasks, self deeds, and punctuality. The structure of the activities consist of essential substances, objectives, teaching periods, teaching methods, equipment and media, evaluation, and suggestions.

The results of the experts' evaluation of the manual for the management of student discipline development activities in self responsibility for Triamudomsuksa Pattanakarn Donklung school revealed that the manual was probable in practice at the high level ($\bar{X}$ = 47.40 , S.D. = 3.33)

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร และคณะกรรมการสอบ
ได้พิจารณาสารนิพนธ์เรื่อง คู่มือการจัดกิจกรรมพัฒนาวิสัยทัศน์นักเรียน ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง
ของนักเรียน โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการตอนล่าง ของ โกศล แยมกาญจน์วัฒน์ ฉบับนี้แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชา
การบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พวงรัตน์ เกษรแพทย์)

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.ทัศนา แสงศักดิ์)

คณะกรรมการสอบ

..... ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระ สุภากิจ)

..... กรรมการสอบสารนิพนธ์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พวงรัตน์ เกษรแพทย์)

..... กรรมการสอบสารนิพนธ์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรรณพ ตันท์เจริญรัตน์)

อนุมัติให้รับสารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชา
การบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีคณะศึกษาศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.องอาจ นัยพัฒน์)
วันที่ เดือน พฤษภาคม พ.ศ.2552

ประกาศคุณูปการ

สารนิพนธ์สำเร็จได้ด้วยดีเพราะผู้ศึกษาได้รับความกรุณาจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พวงรัตน์ เกษรแพทย์ อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ที่ท่านได้เสียสละเวลาอันมีค่าเพื่อให้คำปรึกษาแนะนำในการจัดทำสารนิพนธ์นี้ทุกชั้นตอน ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเมตตาอย่างสูงและท่านเป็นแบบฉบับของของครูที่ทุ่มเทให้กับศิษย์อย่างไม่เห็นดเหน็ดเหนื่อย จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระ สุภากิจ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรรวรรณ ตันต์เจริญรัตน์ คณะกรรมการสอบสารนิพนธ์ ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์แนะนำข้อคิดเห็นเพิ่มเติมเพื่อปรับปรุงแก้ไขในขั้นตอนสุดท้าย จนทำให้สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จ ลุล่วง

ขอกราบของพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทัศนาศาสตร์ แสงศักดิ์ อาจารย์ ดร.ราชันย์ บุญธิมา คณะกรรมการพิจารณาโครงการสารนิพนธ์ ที่ได้ให้คำแนะนำแนะแนวทางในการจัดทำสารนิพนธ์ฉบับนี้ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณผู้อำนวยการประจวบ โพธิ์ปาน ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 2 ผู้อำนวยการสังกัด เกตุรัตน์ ผู้อำนวยการโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการดอนคลังและคณะผู้เชี่ยวชาญพิจารณาโครงร่างคู่มือ คณะผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเป็นไปได้ขอ งบการนำคู่มือไปใช้ที่ได้เสนอแนะ และพิจารณาตรวจสอบ เพื่อให้คู่มือมีประสิทธิภาพ

ขอขอบคุณสมาชิกทุกคนในครอบครัว และเพื่อน ๆ ที่เป็นกำลังใจที่ดีเยี่ยมตลอดระยะเวลาที่ศึกษา และจัดทำสารนิพนธ์ฉบับนี้

คุณค่าและประโยชน์ของสารนิพนธ์ฉบับนี้ ขอน้อมระลึกถึงพระคุณของบิดา มารดาและบูรพาจารย์ทุกท่าน ที่มีพระคุณ และได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ และอบรมสั่งสอนผู้ศึกษา

โกศล แยมกาญจน์วัฒน์

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
วัตถุประสงค์ของคู่มือ.....	3
ขอบเขตในการจัดทำคู่มือ.....	3
ความสำคัญของคู่มือ.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะของคู่มือ.....	4
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	6
บริบทโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการดอนคลัง อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี.....	7
การพัฒนาวิสัยทัศน์ของนักเรียน.....	10
กิจกรรมการพัฒนานักเรียน.....	25
ความรับผิดชอบต่อตนเอง.....	28
กลยุทธ์ในการพัฒนาวิสัยทัศน์นักเรียนด้านความรับผิดชอบต่อตนเองของนักเรียน.... คู่มือ.....	34
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	41
3 ขั้นตอนและวิธีการจัดทำคู่มือ.....	45
ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาแนวทางในการจัดทำคู่มือ.....	45
ขั้นตอนที่ 2 วางแผนในการดำเนินการจัดทำคู่มือ.....	45
ขั้นตอนที่ 3 ดำเนินการจัดทำคู่มือและพัฒนาคู่มือ.....	47
ขั้นตอนที่ 4 ตรวจสอบความเป็นไปได้ของคู่มือ.....	47
4 คู่มือการจัดกิจกรรมการพัฒนานักเรียนด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง ของนักเรียนโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการดอนคลัง	53
ปก.....	54
คำนำ.....	55
สารบัญ.....	56
คำชี้แจงในการใช้คู่มือ.....	57

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 (ต่อ)	
ประโยชน์ของกลุ่ม.....	58
สาระน่ารู้สำหรับครูผู้จัดกิจกรรม.....	59
กิจกรรมการพัฒนาความรับผิดชอบด้านการทำงานที่ได้รับมอบหมาย	62
กิจกรรมการพัฒนาความรับผิดชอบในการกระทำของตนเอง	79
กิจกรรมการพัฒนาความรับผิดชอบด้านการตรงต่อเวลา.....	105
หนังสืออ้างอิง.....	127
5 บทสรุป.....	128
บรรณานุกรม.....	130
ภาคผนวก.....	136
ภาคผนวก ก.....	137
ภาคผนวก ข.....	139
ภาคผนวก ค.....	142
ภาคผนวก ง.....	146
ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์.....	148

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 สรุปผลการประเมินความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับคู่มือการจัดกิจกรรมการ พัฒนาวิสัยทัศน์นักเรียนด้านความรับผิดชอบต่อนตนเองของนักเรียนโรงเรียนเตรียม อุดมศึกษาพัฒนาการตอนคล้ง.....	50
2 แบบประเมินความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการพัฒนาวิสัย ทัศน์นักเรียนด้านความรับผิดชอบต่อนตนเองของนักเรียนโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา พัฒนาการตอนคล้ง.....	52
3 แบบบันทึกความดีของนักเรียนรายบุคคล.....	87
4 แบบประเมินพฤติกรรมนักเรียนด้านความซื่อสัตย์.....	88
5 แบบบันทึกการเข้าร่วมกิจกรรมหน้าเสาธง.....	114
6 แบบบันทึกการเข้าร่วมกิจกรรมวันสำคัญ.....	115
7 แบบบันทึกการเข้าเรียนในรายวิชา.....	116
8 แบบสรุปผลการเข้าร่วมกิจกรรมแต่ละกิจกรรมในรอบเดือน.....	117
9 แบบสรุปผลการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของนักเรียนตามที่โรงเรียนกำหนดโดยคิด เป็นคำร้อยละ.....	118
10 ผลการประเมินคุณภาพของคู่มือตามระดับความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา นักวิชาการ ครูผู้ปฏิบัติการสอนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการพัฒนาวิสัยทัศน์นักเรียน ด้านความรับผิดชอบต่อนตนเองของนักเรียนโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ ตอนคล้ง.....	147

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การศึกษาเป็นปัจจัยที่สำคัญในการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าและแก้ปัญหาต่างๆ ในสังคม เนื่องจากการศึกษาเป็นกระบวนการที่ช่วย ให้คนมีการพัฒนาตนเองตลอดชีวิต การศึกษาจึงเป็นการเตรียมคน เพื่อการพัฒนาศักยภาพขีดความสามารถพร้อมที่จะดำรงชีวิต และประกอบอาชีพอย่างมีความสุข สามารถปรับตัวเอง เข้ากับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น และสามารถนำความรู้ ประสบการณ์ร่วมสร้างสรรค์สังคมไทยให้ก้าวหน้าสู่ยุคใหม่อย่างมั่นคง ฉะนั้นการจัดการศึกษา จะต้องมีการปรับและเปลี่ยนแปลงให้ทันต่อความก้าวหน้าของสังคม เศรษฐกิจ เทคโนโลยี ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งแต่เดิมที่เคยเป็นสังคมที่ความเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย ปัจจุบันกลายเป็นสังคมที่ย่างยากซับซ้อนในการดำเนินชีวิต (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. 2542 ก : 1)

ดังนั้นพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่เพิ่มเติม(ฉบับที่) พ.ศ. 2545 มาตรา 6 จึงกำหนด ความมุ่งหมายและหลักการในการจัดการศึกษา ต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำเนินชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และมาตรา 24 (4) กล่าวว่า “ การจัดการเรียนสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกันรวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา จัดการเรียนการสอนในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้อง เกี่ยวกับก ารเมืองการปกครองอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข รู้จักสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ เคารพกฎหมาย มีความรู้ความภูมิใจในความเป็นไทย รักษาผลประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติ ” (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542: 8 – 9)

ในสภาวะปัจจุบัน ปัจจัยแวดล้อมของนักเรียน มีผลต่อการดำเนินชีวิตของนักเรียนเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะนักเรียนที่กำลังศึกษาในระดับมัธยมศึกษา พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีปัญหา ด้านระเบียบวินัยต่อตนเองและต่อสังคม ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญที่นำไปสู่ความผิดพลาดร้ายแรง ส่งผลต่อวิถีชีวิตในอนาคต ซึ่งสถานศึกษาก็มีส่วนทำให้นักเรียนขาดระเบียบวินัย ทั้งเนื่องจากการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันมุ่งเน้นการให้ความรู้ทางด้ าววิชาการซึ่งสอดคล้องกับ อีริก ฟรอมม์ (1988) ที่กล่าวว่าในเวลาที่เรามุ่งสอนแต่วิชาความรู้ เรากลับสูญเสียการสอนอีกอย่างหนึ่งซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่สุด ต่อการพั ฒนาการของมนุษย์ นั่นก็คือการสอนให้มีวินัยในตนเอง มีความมุ่งมั่นอดทน และไวต่อการรับรู้ความต้องการของผู้อื่น ซึ่งการสอนเช่นนี้เพียงมีผู้ใหญ่ที่มีวุฒิภาวะ และมีความรัก ความเมตตา คอยอยู่ใกล้ชิดเด็กเท่านั้นก็ทำได้แล้ว

ดังนั้นสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน ซึ่งมีหน้าที่ในการจัดการศึกษา ขั้นพื้นฐานให้แก่เยาวชนของชาติให้ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เป็นผู้รับผิดชอบ ในการจัดการศึกษาให้กับนักเรียนที่มีอายุเฉลี่ยประมาณ 12 – 18 ปี ซึ่งถือว่าเป็นช่วงอายุของเด็ก วัยรุ่น ที่กำลังเกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญาจากวัยเด็ก เข้าสู่ผู้ใหญ่จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับการดูแลเอาใจใส่ในการศึกษาต่อในระดับสูง (รสริน ปิตินันท์. 2535: 1) จึงให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษา และให้ความสำคัญกับการพัฒนานักเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านความรับผิดชอบต่อนตนเองของนักเรียน

ดังนั้นจึงเป็นภาระงานที่สำคัญของสถานศึกษา ที่ต้องจัดกิจกรรมเพื่อดำเนินการพัฒนา ผู้เรียนให้มีวินัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านความรับผิดชอบด้วยกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน และเป็นกิจกรรมที่นอกเหนือจากการเรียนการสอนในห้องเรียน ซึ่งจะส่งผลให้นักเรียนมีความเจริญ อกงามในด้านสติปัญญา อารมณ์ สังคม ร่างกายและจิตใจ เพื่อพัฒนานักเรียนให้เป็นบุคคลที่มี ความรู้ความสามารถ มีความประพฤติที่ดีงาม มีระเบียบวินัย มีความคิดไตร่ตรอง มีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ แสวงหาความรู้อยู่เสมอรู้จักนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไป (นงเยาว์ กัลยาลักษณ์.2541: 11)

โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการดอนคลัง อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 2 ได้จัดการ สอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จากการสำรวจสภาพปัจจุบันและปัญหา ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการสังเกตพฤติกรรมนักเรียน (แผนกลยุทธ์โรงเรียนเตรียม อุดมศึกษาพัฒนาการดอนคลัง . 2550: 5) พบว่า นักเรียนส่วนหนึ่งมี ปัญหาด้านความมีวินัยใน ตนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งนักเรียนมักจะละเลยการปฏิบัติ หน้าที่ โดยเฉพาะการบ้านที่ครูประจำชั้น หรือครูประจำรายวิชามอบหมายให้ ด้านความรับผิดชอบ ต่อการกระทำของตนเอง ซึ่งนักเรียนมักจะทำตามใจชอบ และเลียนแบบการก ระทำต่างๆ ตามสื่อ หรือเกมที่รุนแรง โดยไม่คำนึงถึงความเสียหายที่จะเกิดขึ้นภายหลังจากการกระทำของตนเอง ไม่ รู้จักยอมรับผิด และไม่ยอมขอโทษผู้อื่น และด้านความรับผิดชอบต่อการตรงต่อเวลา ซึ่งนักเรียน มักจะมาเรียนสายและกลับบ้านไม่ตรงต่อเวลา เป็นประจำ ทำให้นักเรียน ละ เลยการแสวงหาความรู้ เพิ่มเติมด้วยตนเอง ทำให้ขาดโอกาสที่ดีในการพัฒนาศักยภาพของตนเอง สิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็น ว่าปัญหากำลังเกิดขึ้น กับนักเรียน เป็นเสมือนภัยเงียบ โดยเกิดจากการที่นักเรียนวินัยด้านความ รับผิดชอบต่อนตนเองนั่นเอง

นอกจากนี้ผลการประเมินคุณภาพของ สถานศึกษารอบแรก เมื่อวันที่ 22 -24 ธันวาคม 2546 ยังสอดคล้อง ยังมีความสอดคล้องกับการสำรวจสภาพปัจจุบันและปัญหาในการจัดกิจกรรม การเรียนการสอน และการสังเกตพฤติกรรมนักเรียน ของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการดอน คลังดังกล่าวข้างต้น ซึ่งสรุปผลประเมินมาตร ฐานด้านผู้ เรียนในมาตรฐานที่ 1 พบว่า ผู้เรียนมี คุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมอันพึงประสงค์ ในส่วนของในจุดที่ควรพัฒนาและให้ข้อเสนอแนะไว้ ดังนี้ (ผลการประเมินคุณภาพของสถานศึกษา . 2546: 7) จุดที่ควรพัฒนา คือ ผู้เรียนยังขาดวินัย

ความรับผิดชอบ ในการทำงานของโรงเรียนและงาน การเรียน ทั้งนี้เพราะสถานศึกษายังไม่ได้ปลูกฝังอย่างจริงจัง บางส่วนขาดวินัยในขณะเดินเปลี่ยนห้องเรียน คณะกรรมการประเมินคุณภาพของสถานศึกษา ยังได้ให้ข้อเสนอแนะไว้ว่า สถานศึกษาควรจัดการเรียนการสอนหรือจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้มีวินัยความรับผิดชอบ โดยให้นักเรียนช่วยทำความสะอาดบริเวณโรงเรียนตามที่ได้แบ่งเขตพื้นที่ไว้ ให้มีการเตรียมวัสดุอุปกรณ์ให้พร้อมและรับผิดชอบการทำงานและการบ้านให้เสร็จเดินเปลี่ยนห้องเรียนอย่างเป็นระบบ โดยใช้วิธีการที่สอดคล้องกับหลักการและจิตวิทยา การพัฒนาทางด้านจิตพิสัย กล่าวคือ ให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์ผลดี ผลเสียของการกระทำให้เกิดความตระหนักถึงคุณค่า ความสำคัญของการปฏิบัติ ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนด ข้อตกลงหรือแนวทางการปฏิบัติ จัดผู้เรียนเป็นกลุ่มย่อย ดูแลกำกับกันเอง เสริมแรงทางบวก เช่น มีการประกวดระหว่างกลุ่ม มีการยกย่องชมเชย เพื่อให้เกิดแรงจูงใจในการปฏิบัติ

ความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจ จัดทำคู่มือการจัดกิจกรรมการพัฒนาวินัยนักเรียนด้านความรับผิดชอบต่อตนเองของนักเรียนโรงเรียนเตรียมอุดมพัฒนา การตอน คลัง ทั้งนี้เพื่อให้ บุคลากร ผู้เกี่ยวข้อง และผู้ที่สนใจโดยทั่วไป ได้นำกิจกรรมคู่มือ ดังกล่าวไปพัฒนา และเสริมสร้างวินัยให้แก่ นักเรียน เพื่อให้ นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อตนเอง ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญ ในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์อันจะนำมาซึ่งการเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์และประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิตในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อจัดทำคู่มือการจัดกิจกรรมการพัฒนาวินัยนักเรียนด้านความรับผิดชอบต่อตนเองของนักเรียนโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการตอน คลัง ด้านความรับผิดชอบด้านการงานที่ได้รับมอบหมาย ด้านความรับผิดชอบในการกระทำของตนเอง และด้านการตรงต่อเวลา
2. เพื่อประเมินคู่มือการจัดกิจกรรมการพัฒนาวินัยนักเรียนด้านความรับผิดชอบต่อตนเองของนักเรียนโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการตอน คลัง

ขอบเขตในการจัดทำคู่มือ

การจัดทำคู่มือการจัดกิจกรรมการพัฒนาวินัยนักเรียนด้านความรับผิดชอบต่อตนเองของนักเรียนโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการตอน คลัง ช่วงชั้นที่ 3 ด้านความรับผิดชอบด้านการงานที่ได้รับมอบหมาย ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง และด้านการตรงต่อเวลา ใช้กระบวนการฝึกฝน แนะนำนักเรียนเป็นรายกลุ่ม เพื่อให้ นักเรียนยอมรับผลการกระทำของตนเองทั้งที่เป็นผลดี และผลเสีย โดยยึดแนวทฤษฎีที่สำคัญ 2 ทฤษฎี คือ ทฤษฎีของ เมาวเรอร์ (Mowrer) ซึ่งว่าด้วยการกำเนินของการควบคุมตนเองหรือความมีวินัยในตนเอง และทฤษฎีของ เพค และ ฮาวิกเฮอร์ส (Peck and Havighurst) ซึ่งว่าด้วยพัฒนาการของแรงจูงใจทางจริยธรรม หรือความมี วินัยในตนเอง

โดยยึดการควบคุมของอีโก้และ ชูเปอร์อีโก้ เป็นหลัก ซึ่งโครงสร้างของกิจกรรม ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ แนวความคิด สื่อที่ใช้อุปกรณ์ ขั้นตอนกิจกรรม การประเมินผลและข้อเสนอแนะ

ความสำคัญของการจัดทำคู่มือ

การจัดทำคู่มือ การจัดกิจกรรมการพัฒนานิยมนักเรียนด้านความรับผิดชอบต่อตนเองของนักเรียน โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการดอนคลัง ช่วงชั้นที่ 3 ครั้งนี้ เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียนที่จะได้มีคู่มือในการจัดกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหาในด้านวินัยของนักเรียน ในส่วนของผู้บริหารก็จะได้นำคู่มือไปจัดการศึกษาให้กับ นักเรียนกำหนดให้เป็นกิจกรรมส่วนหนึ่งในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนานักเรียน และบุคลากรครูจะได้นำไปใช้ในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนานิยมนักเรียนด้านความรับผิดชอบต่อตนเองของนักเรียน เพื่อให้นักเรียนมีความรับผิดชอบด้านการทำงานที่ได้รับมอบหมาย มีความรับผิดชอบในการกระทำของตนเองและตรงต่อเวลา

นิยามศัพท์เฉพาะ

นิยามศัพท์เฉพาะในการจัดทำคู่มือการจัดกิจกรรมการพัฒนานิยมนักเรียนด้านความรับผิดชอบต่อตนเองของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการดอนคลัง มีดังนี้

1. คู่มือ หมายถึง เอกสารที่ให้ความรู้เกี่ยวกับการ จัดกิจกรรมพัฒนานิยมนักเรียนโดยมุ่งหวังให้ผู้อ่านหรือผู้ใช้เข้าใจ และสามารถดำเนินการในเรื่องนั้นด้วยตนเองได้อย่างถูกต้องโดยมีองค์ประกอบได้แก่ คำชี้แจงในการใช้คู่มือ สารบัญสำหรับครูผู้จัดกิจกรรมและแบบประเมินผล
2. กิจกรรมการพัฒนานิยมนักเรียน หมายถึง กระบวนการฝึกฝน แนะนำนักเรียนเป็นรายกลุ่ม ให้การเรียนรู้จากตนเองของนักเรียนบนพื้นฐานของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของนักเรียน โดยมีครูเป็นผู้จัดกระบวนการสร้างความรู้ด้วยการนำเข้าสู่กิจกรรม ขั้นตอนกิจกรรมและขั้นสรุปการจัดกิจกรรม เพื่อให้ นักเรียนเกิดการรับรู้ ฐานะและบทบาทของคนที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคม จะต้องดำรงตนให้อยู่ในฐานะที่ช่วยเหลือตัวเองได้ รู้จักว่าอะไรผิด อะไรถูก ใน ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง
3. ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง หมายถึง กิจกรรมการพัฒนานักเรียนด้วยกระบวนการฝึกฝน แนะนำนักเรียนเป็นรายกลุ่ม เพื่อให้ นักเรียนยอมรับผลการกระทำของตนเองทั้งที่เป็นผลดีและผลเสีย บุคคลที่มีความรับผิดชอบในตนเองย่อมจะไตร่ตรองดูให้รอบคอบก่อนว่า สิ่งที่ทำลงไปนั้นจะมีผลดีผลเสียหรือไม่ และจะเลือกปฏิบัติแต่สิ่ง ึ่งที่จะก่อให้เกิดผลดีเท่านั้น ใน 3 ด้านได้แก่ ด้านความรับผิดชอบด้านการทำงานที่ได้รับมอบหมาย ด้านความรับผิดชอบในการกระทำของตนเอง และด้านการตรงต่อเวลา

3.1 ด้านความรับผิดชอบด้านการทำงานที่ได้รับมอบหมาย หมายถึง กิจกรรมการพัฒนา ฝึกฝนให้นักเรียนสามารถทำงานที่ได้รับมอบหมายจากครู หรือ ผู้อื่น ให้สำเร็จตามเงื่อนไข ข้อตกลง ความรับผิดชอบเป็นการปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย มีความเป็นผู้นำ

(Leader role) ทำหน้าที่แนะนำ สั่งการ สร้างเสริมแรงจูงใจ และสร้างเงื่อนไขต่างๆ ที่จะทำให้ทุกคนตั้งใจทำงานให้บรรลุผลสำเร็จได้ตามต้องการ มีความอดทนยอมรับสภาพความลำบาก ทำการงานทุกอย่างโดยไม่ย่อท้อ สามารถฝึกให้จิตใจเกิดการอดกลั้นได้ ร่วมกับผู้ปฏิบัติหน้าที่ ให้ความร่วมมือ และเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ช่วยกันดูแล ลงมือทำ มีส่วนร่วมรับผิดชอบ ทำให้การปฏิบัติหน้าที่หรือการงานที่ได้รับมอบหมายสำเร็จโดยพร้อมเพรียงกัน และถือ ประโยชน์ร่วมกันเป็นที่ตั้ง

3.2 ด้านความรับผิดชอบในการกระทำของตนเอง หมายถึงการจัดกิจกรรมพัฒนา นักเรียนโดยการ ฝึกฝนให้นักเรียนสามารถรู้จักใช้เหตุผลในการตัดสินใจ มีความคิดไตร่ตรอง รอบคอบก่อนลงมือกระทำใดๆ มีความเชื่อมั่นในตนเอง กล้าแสดงออก เป็นผู้นำ และผู้ตามที่ดี มีความตั้งใจจริง โดยมุ่งให้นักเรียนเป็นคนดี มีคุณธรรมอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข มีความซื่อสัตย์ มีความซื่อตรงไม่กลับกลอก ไม่หลอกลวง ไม่ปลิ้นปล้อน มีความจริงใจ ไม่คดโกงทั้งต่อหน้าและลับหลังผู้อื่น มีวินัย ควบคุมการกระทำของตนเองให้อยู่ในกรอบกฎเกณฑ์ ระเบียบอันดีงามของสังคม มีความอดทน และมีความรับผิดชอบ

3.3 ด้านการตรงต่อเวลา หมายถึง การจัดกิจกรรมการพัฒนาความรับผิดชอบโดยการฝึกฝนให้นักเรียนเป็นผู้ปฏิบัติตนที่ตรงต่อเวลา รักษาเวลาที่นัดหมาย ในการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ที่ให้ไว้กับผู้อื่นและตนเอง ปฏิบัติตนทำให้เกิดประสิทธิผลของการปฏิบัติงาน มีคุณธรรมด้านการตรงต่อเวลาเข้าร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนกำหนดตามข้อตกลงที่กำหนดไว้ ทุกกิจกรรม เช่นการเข้าแถวเคารพธงชาติ เข้าห้องเรียนทันเวลา ร่วมทำกิจกรรมวันสำคัญต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้น

4. ครู หมายถึง บุคลากรวิชาชีพ ซึ่งทำหน้าที่หลักทางด้านการเรียนการสอน และการส่งเสริมทางด้านการเรียนรู้ของนักเรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ ในโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ ดอนคลัง

5. นักเรียน หมายถึง นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ ดอนคลัง

6. โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ ดอนคลัง หมายถึง สถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตั้งอยู่ที่ ตำบลดอนคลัง อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้สำรวจ สัมภาษณ์ และค้นคว้าเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา วินัยนักเรียนด้านความรับผิดชอบต่อตนเองของนักเรียนโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ ดอนคลัง นำเสนอในสาระต่อไปนี้

1. บริบทโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการดอนคลัง
 - 1.1 ประวัติโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการดอนคลัง
 - 1.2 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานศึกษา
 - 1.3 ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับบริหารสถานศึกษา
 - 1.4 ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับวินัยนักเรียน
2. การพัฒนาวินัยของนักเรียน
 - 2.1 ความหมายและประเภทของวินัยในตนเอง
 - 2.2 ความสำคัญและความจำเป็นในการพัฒนาความมีระเบียบวินัย
 - 2.3 ประเภทของความมีระเบียบวินัย
 - 2.4 แนวทางการสร้างวินัยและการสร้างวินัยในโรงเรียน
 - 2.5 หลักการวางระเบียบและวิธีแก้ไขวินัยนักเรียน
 - 2.6 การพัฒนาศักยภาพด้านความมีวินัย ความรับผิดชอบของนักเรียน
 - 2.7 ทฤษฎีเกี่ยวกับการเกิดวินัยในตนเอง
3. กิจกรรมการพัฒนานักเรียน
 - 3.1. ความสำคัญของการจัดกิจกรรมการพัฒนานักเรียน
 - 3.2. ความหมายของการจัดกิจกรรมการพัฒนานักเรียน
 - 3.3. เป้าหมายของการจัดกิจกรรมการพัฒนานักเรียน
 - 3.4. หลักการจัดของการจัดกิจกรรมการพัฒนานักเรียน
 - 3.5. แนวการจัดกิจกรรมการพัฒนานักเรียน
4. ความรับผิดชอบต่อตนเอง
 - 4.1 ความหมายและความสำคัญของความรับผิดชอบต่อตนเอง
 - 4.2 ประเภทของความรับผิดชอบต่อตนเอง
 - 4.3 องค์ประกอบของความรับผิดชอบต่อตนเอง
 - 4.4 การพัฒนาและปลูกฝังความรับผิดชอบต่อตนเอง
 - 4.5 เทคนิคการฝึกความรับผิดชอบต่อตนเอง
 - 4.6 การประเมินความรับผิดชอบต่อตนเอง
5. กลยุทธ์ในการพัฒนาวินัยนักเรียนด้านความรับผิดชอบต่อตนเองของนักเรียน

6. คู่มือ
 - 6.1. ความหมายของคู่มือ
 - 6.2. ประเภทของคู่มือ
 - 6.3. องค์ประกอบของคู่มือ
 - 6.4. ลักษณะของคู่มือที่ดี
 - 6.5. แนวทางการจัดทำคู่มือ
 - 6.6. เอกสารเกี่ยวกับการจัดทำคู่มือ
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 7.1 งานวิจัยในประเทศ

1. บริบทโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการดอนคลั่ง

1.1 ประวัติโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการดอนคลั่ง

โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการดอนคลั่งเดิมชื่อโรงเรียนดอนคลั่งวิทยาลัยอยู่เลขที่ 188 หมู่ 2 ต. ดอนคลั่ง อ. ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการจัดตั้งขึ้นและเปิดทำการสอนเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2521 โดยพระอธิการสมวงษ์ ปัญญตติกุลโล เจ้าอาวาสวัดดอนคลั่ง กำนัน แพทย์ประจำตำบลคณะกรรมการตำบล และผู้บริหารโรงเรียนชุมชนวัดดอนคลั่งมีตราภาพที่ 178 เป็นกลุ่มบุคคลที่สำคัญในการจัดหาที่ดินในการสร้างอาคารเรียนชั่วคราว และประสานงานกับกระทรวงศึกษาธิการและนายอำเภอดำเนินสะดวกแต่งตั้งบุคคลเป็นคณะกรรมการจัดหาที่ดินซื้อที่ดิน ปัจจุบันมีเนื้อที่ประมาณ 28 ไร่ 3 งาน 35 ตารางวา เปิดทำการสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย

ต่อมาในปี พ.ศ. 2546 ดร.วีระศักดิ์ ปิ๋บัว ประธานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ทำเรื่องขอสมัครเข้าเป็นเครือข่ายของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ และได้รับคัดเลือกเข้าเป็นโรงเรียนเครือข่าย ลำดับที่ 8 ตามประกาศของกระทรวงศึกษาธิการเมื่อวันที่ 19 กันยายน 2546 จึงเปลี่ยนชื่อเป็นโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการดอนคลั่ง โดยมีนายเกียรติศักดิ์ คฤหบดี ดำรงตำแหน่งเป็นผู้อำนวยการโรงเรียน

1.2 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานศึกษา

ชื่อ สถานศึกษา โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการดอนคลั่ง เลขที่ 188 หมู่ 2 ตำบลดอนคลั่ง อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี รหัสไปรษณีย์ 70130 โทรศัพท์ 032-361528 โทรสาร 032 - 361528

สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตพื้นที่การศึกษา ราชบุรี เขต 2
เปิดสอนตั้งแต่ระดับ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงระดับ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6
เขตพื้นที่บริการการศึกษา ตำบลดอนคลั่ง อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี
ชื่อ-สกุลผู้บริหาร นายเกียรติศักดิ์ คฤหบดี

พื้นที่ปัจจุบัน 28 ไร่ 3 งาน 35 ตารางวา
 ตราประจำโรงเรียน พระเกี้ยว
 อักษรย่อโรงเรียน ต.อ.พ.ด.
 ปรัชญาโรงเรียน ความเป็นเลิศทางวิชาการและคุณธรรม
 สีประจำโรงเรียน ชมพู - น้ำเงิน
 ดอกไม้ประจำโรงเรียน ชมพูพันธุ์ทิพย์
 เพลงประจำโรงเรียน มาร์ชเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ
 พระพุทธรูปประจำสถานศึกษา พระพุทธลีลานคราภาประทาน

1.3 ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา

โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการตอนล่าง มีวิสัยทัศน์พันธกิจและเป้าประสงค์ของโรงเรียนดังนี้

วิสัยทัศน์ของโรงเรียนคือ “มุ่งพัฒนาและส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้ตามศักยภาพเพื่อใช้ในการศึกษาต่อในระดับที่สูงมีทักษะพื้นฐานวิชาชีพและมีคุณธรรมรักความเป็นไทย สามารถอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข”

พันธกิจ

1. จัดการเรียนการสอนให้นักเรียนมีความรู้ความสามารถตามศักยภาพของผู้เรียนโดยเน้นนักเรียนเป็นสำคัญ
2. จัดการเรียนการสอนพื้นฐานวิชาชีพ
3. จัดการเรียนการสอนที่เน้นคุณธรรม
4. ส่งเสริมอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยและภูมิปัญญาท้องถิ่น
5. จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันในสังคม
6. จัดการศึกษาที่มีคุณภาพระดับสากลบนพื้นฐานของความเป็นไทย

เป้าประสงค์

1. นักเรียนมีความรู้ความสามารถในการเรียนต่อในระดับที่สูง
2. นักเรียนดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข
3. นักเรียนตระหนักในคุณค่าของความเป็นไทย
4. นักเรียนมีทักษะพื้นฐานวิชาชีพ สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้
5. นักเรียนสามารถแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเองเป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิต

จากการประเมินคุณภาพภายนอกจาก สมศ. รอบแรก เมื่อวันที่ 22-24 ธันวาคม พ.ศ.2546 ผลการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษา มีการประเมิน 3 ด้าน คือ ด้านผู้เรียน ด้านครู และด้านผู้บริหาร ซึ่งสรุปผลการประเมิน มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและ

ค่านิยมที่พึงประสงค์ ภายใต้การประเมินมาตรฐานจาก สมศ. ได้ให้คำแนะนำในจุดที่ควรพัฒนา และให้ข้อเสนอแนะไว้ดังนี้

จุดที่ควรพัฒนา ผู้เรียนยังขาดวินัย ความรับผิดชอบ ในการ ทำงานของโรงเรียนและงาน การเรียน ทั้งนี้เพราะสถานศึกษายังไม่ได้ปลูกฝังอย่างจริงจัง บางส่วนขาดวินัยในขณะเดิน เปลี่ยน ห้องเรียน การประเมินภายนอกของ สมศ. ดังกล่าว โรงเรียนจึงได้มีการวางแผนในกระบวนการ ในการบริหารงานให้สำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์และนโยบายที่กำหนดไว้ โรงเรียนเตรียม อุดมศึกษาพัฒนาการตอนคล้ง จึงได้จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ของโรงเรียนขึ้นจากสภาพ ปัจจุบัน ตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ทางโรงเรียนได้พัฒนาให้เป็นไปตามเป้าหมาย พันธกิจ และวิสัยทัศน์ของโรงเรียน โดยแบ่งหน้าที่ ความรับผิดชอบให้กับบุคคลทุกคนในโรงเรียนได้ปฏิบัติ หน้าที่ตามความสามารถ ความถนัดและความสนใจ โดยได้ดำเนินงานตามแผนบริหารงาน โรงเรียน ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 งาน ได้แก่ งานวิชาการ งานบุคลากร งานงบประมาณ และงาน บริหารทั่วไป

นอกจากนี้ยังมีการส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาวินัยนักเรียน ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง โดยการจัดกิจกรรมในลักษณะการแทรกในกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระ และมีกิจกรรม เพิ่มเติม ได้แก่ กิจกรรมลูกเสือ- เนตรนารี กิจกรรมแนะแนว อย่างไรก็ตามพบว่า ในบางกลุ่มสาระ การเรียนรู้มีการแทรกกิจกรรมด้านความรับผิดชอบต่อตนเองของนักเรียนน้อยมาก ส่วนใหญ่ครูจะ ใช้การบังคับ และลงโทษนักเรียนเพื่อให้นักเรียนได้ปฏิบัติตาม (โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา พัฒนาการตอนคล้ง. 2550: 6) ดังนั้นจึงมีการจัดกิจกรรมพัฒนาวินัยนักเรียนด้านความรับผิดชอบต่อตนเองของนักเรียนเพื่อเสริมสร้าง ส่งเสริม กระตุ้น สนับสนุน ให้นักเรียนมีวินัยด้านความ รับผิดชอบต่อตนเอง และต่อสังคม ส่วนรวม อย่างต่อเนื่องและมากขึ้น เข้มขันขึ้นตามลำดับ ได้แก่ การจัด กิจกรรมเข้าค่ายพุทธบุตร เพื่อฝึกการปฏิบัติตามแนวทางหลักธรรมแห่งพระพุทธศาสนา และจารีตประเพณีอันดีงามของไทย โดยเฉพาะคุณธรรมตามมาตรฐานที่ 1 ทั้ง 4 ด้าน คือ วินัย ความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณาเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และการประหยัด การจัด กิจกรรมแบ่งเขต รับผิดชอบทำค วามสะอาดเพื่อฝึกนักเรียนให้รู้จักทำงานด้วยตนเอง ตลอดจนรับผิดชอบที่ตนได้รับ มอบหมาย การอบรมนักเรียนหน้าเสาธง การอบรมคุณธรรมจริยธรรมและสวดมนต์ในวัน ศุกร์ เพื่อ พัฒนาผู้เรียนให้มีการพัฒนาความมีวินัยมากยิ่งขึ้น การอบรมโฮมรูมเพื่อให้ครูได้สังเกตพฤติกรรม ของนักเรียนแต่ละคนภายในชั้นเรียน ว่ามีพฤติกรรมอย่างไร ในตอนเช้าหลักจากกิจกรรมหน้าเสาธง ก่อนเข้าห้องเรียน

จากกลยุทธ์ในการพัฒนานักเรียนด้านความรับผิดชอบต่อตนเองของนักเรียนโรงเรียนเตรียม อุดมศึกษาพัฒนาการตอนคล้งดังกล่าว ผู้ที่มีส่วนรับผิดชอบในการพัฒนาก็คือคณะครูทุกคนที่ ต้อง ร่วมกันจัดกิจกรรมเพื่อเป็นการแก้ปัญหาการมีวินัยในตนเองของนักเรียนในทุก ๆ ด้านและให้เน้น กิจกรรมด้านความรับผิดชอบด้านการงานที่ได้รับมอบหมาย กิจกรรมด้านความรับผิดชอบในด้าน การกระทำของตนเองและกิจกรรมด้านความรับผิดชอบในด้านการตรงต่อเวลา

1.4 ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับวินัยนักเรียน

โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการตอนล่างได้รับการประเมินคุณภาพภายนอกจาก สมศ รอบแรก เมื่อวันที่ 22-24 ธันวาคม พ.ศ.2546 ผลการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษา มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ ภายใต้การประเมินมาตรฐาน จาก สมศ. ได้ให้คำแนะนำในจุดที่ควรพัฒนาและให้ข้อเสนอแนะไว้ดังนี้

จุดที่ควรพัฒนา ผู้เรียนยังขาดวินัย ความรับผิดชอบ ในการทำงานของโรงเรียนและงาน การเรียน ทั้งนี้เพราะสถานศึกษายังไม่ได้ปลูกฝังอย่างจริงจัง บางส่วนขาดวินัยในขณะที่เดินเปลี่ยน ห้องเรียน

ข้อเสนอแนะ สถานศึกษาควรจัดการเรียนการสอนหรือจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้มีวินัย ความ รับผิดชอบ ให้ช่วยทำความสะอาดบริเวณโรงเรียนตามที่ได้แบ่งเขตพื้นที่ไว้ ให้มีการ เตรียมวัสดุอุปกรณ์ให้พร้อมและรับผิดชอบการทำงานและการบ้านให้เสร็จ เดินเปลี่ยนห้องเรียน อย่างเป็นระบบ โดยใช้วิธีการที่สอดคล้องกับหลักการและจิตวิทยา การพัฒนาทางด้านจิตพิสัย กล่าวคือ ให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์ผลดี ผลเสียของการกระทำให้เกิดความตระหนักถึงคุณค่า ความสำคัญของการปฏิบัติ ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนด ข้อตกลงหรือแนวทางการปฏิบัติ จัด ผู้เรียนเป็นกลุ่มย่อย ดูแลกำกับกันเอง เสริมแรงทางบวก เช่น มีการประกวดระหว่างกลุ่ม มีการ ยกย่องชมเชย เพื่อให้เกิดแรงจูงใจในการปฏิบัติ

2. การพัฒนาวินัยของนักเรียน

2.1 ความหมายและประเภทของวินัยในตนเอง

มีนักวิชาการและนักการศึกษา ได้ให้ความหมายของวินัย ไว้ดังนี้

วัชร ฐวธรรม (2525) ได้ให้ความหมายของวินัย (Discipline) ว่า วินัยในภาษาอังกฤษมี รากศัพท์เดิมมาจากภาษาละติน แปลว่า การทำตามคำสั่งของผู้นำ ส่วนในภาษาไทย คำว่า “วินัย” มีรากศัพท์มาจากภาษาสันสกฤต ซึ่งมีความหมายว่า “การฝึกหัดหรือการฝึกฝน” การสอนวินัย นักเรียนในระยะสั้น ๆคือการทำให้เด็กเป็นศิษย์ที่ยอมรับ ถือปฏิบัติตามคำสั่งสอนโดยการใช้คำ ฝึกฝนจนเป็นนิสัยและในระยะยาว คือการหาวิธีให้เด็กเรียนรู้กระบวนการคิดด้วยเหตุและผล

วัชร ทรัพย์มี (2530: 25) กล่าวว่า วินัย หมายถึง สิ่งที่ควบคุมให้คนมีระเบียบ พร้อม เปรียง เพื่อจะได้มีความสุข และทำให้การทำงานบรรลุผลสำเร็จด้วยดี

ธีรภูมิ ประทุมพรรัตน์ (2536: 27) กล่าวว่า วินัย หมายถึง กฎเกณฑ์ ระเบียบ หรือ มาตรฐานทั้งภายในและภายนอกที่กำหนดขึ้นให้นักเรียนปฏิบัติตาม คือ เชื่อฟังครูอาจารย์ ไม่กล้า ฝ่าฝืนเพราะกลัวการลงโทษ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยขึ้นในสังคมโรงเรียน

วินัย พัฒนรัฐ และคณะ (ม.ป.ป.: 9) ได้ให้ความหมาย ความมีระเบียบวินัย หมายถึง การประพฤติตามกฎ ข้อบังคับและกติกา ต่างๆ ที่สังคมกำหนดขึ้น เพื่อให้เป็นแนวทางในการ

ปฏิบัติและใช้ควบคุมความประพฤติของคนในสังคม เช่น กฎหมาย คำสั่ง คำประกาศ ระเบียบ โรงเรียน เป็นต้น

พระธรรมปิฎก (2539: 2-9) ได้ให้ความหมายของคำว่าวินัยไว้ว่า “วินัย” เป็นคำศัพท์ที่มีความสำคัญในพระพุทธศาสนา มักใช้ควบคู่กับคำว่า “ธรรม” ดังที่เรียกว่า “ธรรมวินัย” กฎของธรรมชาติ เรียกว่า “ธรรม” กฎของมนุษย์เรียกว่า “วินัย” วินัยในความหมายกว้าง คือ ระบบระเบียบทั้งหมดของชีวิตและสังคมมนุษย์ จะตั้งอยู่ได้ดีเป็นผลสำเร็จได้ ต้องมองวินัยโยงลงไปถึง ธรรม หรือโยงวินัยกับธรรมเข้าด้วยกันให้ได้เป็นเบื้องต้น

บุญธรรม พุทธรักษ์ (2539 : 78) ได้ให้ความหมายของคำว่า วินัย หมายถึง การปฏิบัติตามกฎระเบียบที่ควบคุมคนในสังคม กฎระเบียบนั้นมีทั้งกฎระเบียบทางโลก เช่น กฎหมาย กฎ ข้อบังคับของโรงเรียน กฎระเบียบของชุมชน ทั้ง กฎระเบียบทางธรรมหรือทางศาสนา เช่น ศีล 5, ศีล 10, ศีลสำหรับพระภิกษุ 227 ข้อ

ฉันทนา ภาคบงกช และคณะ (2539 : 70) ได้ให้ความหมายของคำว่าวินัย ดังต่อไปนี้

1. การมีวินัย โดยมองเชิงพฤติกรรมการกระทำ การมีวินัย หมายถึง การที่บุคคลปฏิบัติตนให้เป็นไปตาม กฎระเบียบ ข้อบังคับ แบบแผน ข้อตกลงที่สังคมกำหนดให้บุคคลประพฤติปฏิบัติตน เพื่อให้บุคคลอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข

2. การมีวินัย โดยมองเชิงความรู้สึกนึกคิด จิตใจ การมีวินัย หมายถึง ความรู้สึกนึกคิด ความสำนึก และจิตวิญญาณที่มีอยู่ภายในตัวบุคคลเป็นเครื่องกำกับให้บุคคลประพฤติปฏิบัติตนตามวินัย

3. การมีวินัย โดยมองเชิงจิตใจ และพฤติกรรม การมีวินัย หมายถึง คุณลักษณะโดยรวมของบุคคลที่แสดงออกด้วยใจหรือความรู้สึก ความคิด การตัดสินใจและเลือกกระทำตามวินัยที่เป็นไปในทางสร้างสรรค์ด้วยความสมัครใจ เพื่อแก้ปัญหาของส่วนตน และส่วนรวมอันจะเป็นประโยชน์ต่อการอยู่ร่วมกันในสังคม

4. การมีวินัย โดยมองเชิงสัมพันธ์กับจริยธรรม การมีวินัย หมายถึง จริยธรรมที่กำกับความประพฤติที่สังคมยอมรับการพัฒนาการเสริมสร้างวินัยนักเรียน นับว่าเป็นสิ่งจำเป็น เพราะวินัยเป็นสิ่งสัมพันธ์กับชีวิตความเป็นอยู่ทางสังคม ในการปกครองระบอบประชาธิปไตย โรงเรียนในฐานะที่เป็นบ้านหลังที่สองต้องแนะนำแนวทาง ให้นักเรียนสามารถประพฤติตนให้เป็นผู้มีระเบียบวินัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีวินัยในตนเอง ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งที่สำคัญสูงสุดสำหรับมนุษย์ เพราะถ้าตัวเราเองมีวินัยแล้ววินัยด้านอื่นๆ ก็จะตามมา

กรมวิชาการ (2542: 21) ให้ความหมายของวินัยไว้ว่า หมายถึง ระเบียบ กฎเกณฑ์ ข้อตกลงที่กำหนดขึ้น เพื่อใช้เป็นแนวทางในการให้บุคคลประพฤติปฏิบัติในการดำรงชีวิตร่วมกัน เพื่อให้อยู่อย่างราบรื่น มีความสุขความสำเร็จ โดยอาศัยการฝึกให้รู้จักปฏิบัติตน รู้จักควบคุมตนเอง

ดำรง ประเสริฐกุล (2542 : 215) กล่าวว่า วินัย หมายถึง การรู้จักปกครองตนเอง ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับต่างๆ ก่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยและทำให้เกิดความสงบสุข สำหรับตนเองและสมาชิกในสถาบัน

แมกกินสัน และคนอื่น ๆ (นวรรตน์ วงศ์โสภณ.2544 : 12 อ้างอิงมาจาก Megginson and Others. 1993 : 468 – 470) อธิบายความหมายของ “Discipline” มาจากคำว่า “Disciple” ซึ่งแปลว่า “Follower” สาวกหรือผู้ปฏิบัติตาม “วินัย” จะมีความหมาย 3 ลักษณะ ดังนี้

1. ลักษณะที่เป็น “การควบคุมตนเอง” (Self - Control) วินัยในแง่นี้ มุ่งที่การพัฒนาตนเองเพื่อปรับตัวให้สอดคล้อง กับความจำเป็น ความต้องการ เรียกว่า “วินัยในตนเอง ” (Self – Discipline)

2. ลักษณะที่เป็น “เงื่อนไขที่ทำให้มีพฤติกรรมอันเป็นระเบียบ ” (Condition for Orderly Behavior) การมอง Discipline ในแง่นี้จะมุ่งไปที่การควบคุมคนในองค์กรให้มีความเป็นระเบียบ ในพฤติกรรมโดยใช้วิธีการสร้างเงื่อนไขชักนำต่างๆ เช่น การสร้างขวัญและความสามัคคี เป็นต้น

3. ลักษณะที่เป็น “กระบวนการทางนิติกรรม” (Judicial due Process)เป็นการมองวินัย ในแง่ที่มีกา รออกกฎหรือระเบียบกำหนดอันพึงปฏิบัติ และห้ามมิให้ปฏิบัติ มีการกำหนดโทษ ของการฝ่าฝืน และการกำหนดต่างๆเพื่อการลงโทษผู้กระทำผิด

ประหยัด ยางกลาง (2546 : 12 - 13) ได้กล่าวสรุปว่า ระเบียบวินัย คือ ระเบียบแบบแผน ข้อบังคับ คำสั่ง กฎหมาย กฎ กติกา ที่วางไว้เป็นหลักให้ประพฤติปฏิบัติหรือความสามารถในการบังคับตนเอง ให้อยู่ในกฎระเบียบเป็นการฝึกฝนจิตใจ กิริยา ท่าทาง เจตคติ สัญชาติญาณ เพื่อส่งเสริมบุคลิกภาพและลักษณะนิสัยที่ดี อันก่อให้เกิดความสงบสุขในชีวิตของตนเองและความเรียบร้อยของสังคม ระเบียบวินัย มีความหมายเดียวกัน ระเบียบวินัยของโรงเรียน หมายถึง ระเบียบวินัยที่ครูและนักเรียนร่วมกันกำหนดขึ้น เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติตามหรือดเว้น ถือ เป็นมาตรฐานภายนอก ถ้าเป็นมาตรฐานภายในจะเน้นคำว่า วินัย และเรียกว่าวินัยในตนเอง

จากความหมายของวินัยที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า วินัย หมายถึง การปฏิบัติเพื่อบังคับตนเองให้ปฏิบัติตาม รู้จักความรับผิดชอบ ปฏิบัติตามหน้าที่ตนรับผิดชอบ

2.2 ความสำคัญและความจำเป็นในการพัฒนาความมีระเบียบวินัย

มีนักวิชาการและนักการศึกษาหลายท่าน ได้ให้ความสำคัญและความจำเป็นในการพัฒนา ความมีวินัย ดังต่อไปนี้

พระธรรมปิฎก (2539: 17) ได้กล่าวถึงความสำคัญของวินัย ว่าอยู่ที่การฝึกคนให้มีศีล นั้นมีความสำคัญมาก เมื่อคนตั้งอยู่ในวินัยอย่างที่เราเรียกกันว่าเป็นคนมีวินัยแล้ว พระพุทธเจ้าตรัสว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างหนึ่งในสิ่งที่เรียกว่า แสงเงินแสงทองของชีวิตที่ดีงาม

นวลศิริ เปาโรหิตย์ (2539: 16-20) กล่าวถึงความสำคัญของการสร้างวินัยให้แก่เด็ก เพราะการมีความสัมพันธ์กับคนอื่น การรู้จักกฎระเบียบของสังคม ความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น รวมทั้งการบังคับใจตนเอง เป็นต้น สิ่งเหล่านี้รวมเรียกว่า “กระบวนการทางสังคม” นอกจากนี้ก็

อบรม หรือพัฒนา สาเหตุคงมีหลายประการ เช่น การขาดความตระหนักในความสำคัญของปัญหา การขาดความรู้ความเข้าใจที่แท้จริงขาดเวลา ขาดการสนับสนุนจากผู้ที่เกี่ยวข้อง ขาดขวัญกำลังใจ ในการดำเนินงาน การมีภาระเกินกำลัง และสิ่งที่ขาดมากที่สุด คือ ขาดการร่วมมือกันนำวิธีการ ต่างๆไปปฏิบัติอย่างจริงจัง และต่อเนื่องจนกระทั่งบรรลุเป้าหมาย

ณรงค์ สายพิมพ์ทอง (2546: 19) ได้สรุปถึงความสำคัญในการสร้างวินัยว่า การสร้างวินัย ในห้องเรียนช่วยส่งเสริมและปลูกฝัง ให้เด็กเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบสูง สามารถควบคุมตนเองได้มี ความสามารถในการทำงานเป็นกลุ่ม มีความจำเริญและตีความหมายของกฎเกณฑ์ต่างๆ เพื่อนำมา ประพฤติปฏิบัติได้ และสามารถอภิปรายแสดงความคิดเห็นร่วมกับผู้อื่น ซึ่งเป็นบุคลิกภาพที่สังคม ปรารถนาให้เด็กต้องการ

ประหยัด ยางกลาง (2546: 15) สรุปว่า ระเบียบวินัยมีความสำคัญต่อความเป็นระเบียบ เรียบร้อยของสังคมมนุษย์ จึงจำเป็นที่จะต้องมีการรักษาระเบียบวินัย ทั้งนี้เพื่อการ เป็นสมาชิกที่ดี ของครอบครัว ความเป็นสมาชิกที่ดีในโรงเรียนและสถานศึกษาและความจำเป็นของการเป็น สมาชิก ที่ดีของสังคม การควบคุมตนเองได้ ความ มีระเบียบวินัย มีวินัยในตนเอง การช่วยเหลือผู้อื่น เสียสละ มุ่งมั่นพัฒนา คือลักษณะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการอยู่ร่วมกันในสังคม

สรุปความสำคัญและความจำเป็น ในการพัฒนาความมีระเบียบวินัย คือ วินัยในตนเองจะ ช่วยส่งเสริม ให้เด็กเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบสูง สามารถควบคุมตนเองได้ด้วยสติดี เข้าใจใน กฎเกณฑ์ระเบียบในสังคมและอยู่ร่วมกันได้ในวิถีทางแห่งตน

2.3. ประเภทของความมีระเบียบวินัย

การดำเนินการส่งเสริมวินัย การแบ่งประเภทของวินัย นักการศึกษาและนักจิตวิทยา ได้ แบ่งประเภทวินัยโดยยึดตามวัตถุประสงค์ และแนวทางปฏิบัติไว้หลายประการดังนี้

ฉันทนา ภาคบังท (2539 :9) กล่าวถึงคุณลักษณะของความมีวินัย จำแนกได้ 2 ประเภท ได้แก่

1. วินัยภายนอก ผู้ที่มีวินัยภายนอกจะมีการแสดงออกซึ่งมองจากภายนอกกว่าเป็นการ กระทำที่บังเกิดผลดีต่อตนเอง ส่วนรวม และสังคม เช่น มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย เชื่อฟัง และ ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ คำสั่งหรือข้อตกลง พฤติกรรมที่ปรากฏเป็นผลจากการอบรมสั่งสอน บังคับหรือเสริมแรง แต่ผู้ที่มีวินัยภายนอกยังต้องได้รับการดูแลควบคุมอยู่เสมอ มิฉะนั้นอาจไม่ ปฏิบัติตามวินัยที่กำหนดได้

2. วินัยในตนเอง ผู้ที่มีวินัยในตนเองจะมีการแสดงออกคล้ายกับผู้ที่มีวินัยภายนอก แต่ ไม่ต้องถูกควบคุมจากภายนอก เพราะได้รับการแนะนำหรืออบรมสั่งสอนประกอบด้วยเหตุผลอย่างดี และมีบรรยากาศของความรักความหวังดี ย่อมสามารถควบคุมตนเองได้ทั้งใน ด้านอารมณ์และ พฤติกรรมของตน เพื่อให้พฤติกรรมเป็นไปตามที่มุ่งหวังและไม่ขัดต่อระเบียบกฎเกณฑ์ที่สังคมวาง ไว้

ปราณี วิรุทธวนิชย์ (2542:145) ได้แบ่งประเภทของวินัย ตามหลักของพระพุทธศาสนา ออกเป็น 2 อย่าง คือ

1. อาคาริยวินัย คือ วินัยของผู้ครองเรือนได้แก่ เบญจศีล กุศลกรรมบถ 10 หรือ อุโบสถศีล เป็นต้น
2. อนาคาริยวินัย คือ วินัยของบรรพชิต ได้แก่ภิกษุ มีศีล 227 ข้อ กำกับไว้ เป็นปฏิโมกข์สวรรค์ มีอินทริยสังวรศีล อาชีวปาริสุทธิศีล และปัจจัยสันนิสสิตศีล ส่วนสามเณร มีศีล 10 ข้อ เป็นต้น

พนัส หันนาคินท์ (นวรรตน์ วงศ์โสภา . 2544 :12; อ้างอิงจาก พนัส หันนาคินท์ . 2524 :249) ได้แบ่งประเภทของวินัยที่ใช้กันอยู่ในโรงเรียนไว้ดังนี้ คือ

1. วินัยเจียบขาดแบบทหาร (Absolute Authority) วินัยแบบนี้ใช้ความกลัวของเด็กเป็นเครื่องมือ เพราะถือว่าเด็กยังเล็กอยู่ ยังไม่มีความคิด ไม่รู้จักผิดชอบชั่วดี เด็กจะต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามคำสั่งและระเบียบที่ครูในโรงเรียนวางไว้ ใครละเมิดจะได้รับโทษ ซึ่งผิดหลักการประชาธิปไตย วินัยที่ดีน่าจะเป็นวินัยที่เกิดจากความรู้จักผิดชอบชั่วดีในส่วนตัวของนักเรียนเอง
2. วินัยแบบดำเนินงานให้สอดคล้องกับความสนใจของนักเรียน วินัยแบบนี้ถือว่าเมื่อนักเรียนได้กระทำการสิ่งใดที่ตัวเองใส่ใจแล้ว ปัญหาเรื่องวินัยจะไม่เกิดขึ้น เช่น นักเรียนชอบวาดรูปในเวลาเรียน ครูจัดชั่วโมงวาดเขียนให้ เด็กจะเกิดการเลิกวาดรูปในชั่วโมงที่เรียนวิชาอื่นๆ
3. วินัยที่เกิดขึ้นจากการรู้จักความรับผิดชอบและเกิดจากเกียรติของตนเองในการสร้างให้นักเรียนรักเกียรติของตนเองนั้น ครูจะต้องยอมรับนับถือในเกียรติของนักเรียนเสียก่อน นักเรียนได้รู้จักการอบรมให้รู้จักการเป็นผู้นำ ผู้ตาม รู้จักความคิดริเริ่ม รู้จักการให้ความร่วมมือ สิ่งเหล่านี้เป็นคุณธรรมที่โรงเรียนควรปลูกฝังให้ในตัวนักเรียนทั้งสิ้น

สมเจตน์ อภิณัฏฐรักษา (กุลชา ศิริเฉลิมพงศ์. 2544: 16, อ้างอิงจากสมเจตน์ อภิณัฏฐรักษา. 2520) กล่าวถึงประเภทของวินัยอย่างสอดคล้องกัน โดยแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

1. วินัยส่วนรวม หรือวินัยสำหรับหมู่คณะ (External Authority Discipline) หมายถึง วินัยที่ออกจากอำนาจภายนอก หรือวินัยภายนอก ผู้ที่มีวินัยภายนอกจะมีการแสดงออกซึ่งมองจากภายนอกว่าเป็นการกระทำที่บังเกิดผลดีต่อตนเอง ส่วนรวม และสังคม เช่น ความเป็นระเบียบเรียบร้อย เชื่อฟังและปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ คำสั่งหรือข้อตกลง พฤติกรรมที่ปรากฏเป็นผลจากการอบรมสั่งสอน บังคับหรือเสริมแรงแต่ผู้ที่มีวินัยภายนอกยังต้องได้รับการควบคุมดูแลอยู่เสมอ มิฉะนั้นอาจไม่ปฏิบัติตามวินัยที่กำหนดได้ วินัยส่วนรวมนี้จะต้องเป็นกฎ เกณฑ์เป็นแนวทางกลางๆ ให้ทุกคนสามารถปฏิบัติตามได้
2. วินัยในตนเอง (Self Discipline) หมายถึง กระบวนการ หรือวิธีการที่ปฏิบัติเพื่อบังคับตนเองให้ปฏิบัติตามถ้านักเรียนมีวินัยในตนเองแล้วก็จะลดปัญหาในการปกครองนักเรียนได้อย่างมากโรงเรียนไม่จำเป็นจะต้องออกข้อบังคับระเบียบให้มากมาย การควบคุมและการปกครองก็สะดวกสบาย เพราะตนเองจะต้องรู้จักควบคุมพฤติกรรมของตนเองให้บรรลุจุดหมายปลายทางได้อย่างสุขสบาย รู้จักความรับผิดชอบ ปฏิบัติตามหน้าที่ตนรับผิดชอบ

ประหยัด ยางกลาง (2546: 17) สรุปการแบ่งประเภทของวินัย ได้ตามลักษณะและแหล่งที่มา ได้แก่ วินัยตามโครงการสร้างเสริมวินัยทั่วประเทศ แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ วินัยในตนเอง และวินัยสิ่งแวดล้อม วินัยที่พบในโรงเรียนมี 3 ประเภท คือ วินัยแบบเฉียบขาด วินัยแบบดำเนินงานให้สอดคล้องกับความสนใจของนักเรียน วินัยที่เกิดจากความรับผิดชอบและเกียรติของตนเอง วินัยจากแหล่งที่มา มี 3 ประเภท คือ วินัยที่โรงเรียนกำหนดขึ้น วินัยที่โรงเรียนและนักเรียนกำหนดร่วมกันและวินัยที่นักเรียนประพฤติปฏิบัติ ส่วนประกอบของระเบียบวินัยทั่วไป มี 2 ประเภท คือ ระเบียบวินัยในตนเองและระเบียบวินัยทางสังคม

รุจิร ภูสาร และคณะ (ไพบูลย์ ขำชนะลี. 2548: 28 ; อ้างอิงจาก รุจิร ภูสาร และคณะ. ม.ป.ป.: 17) ได้แบ่งระเบียบวินัยออกเป็น 3 ประเภทซึ่งแต่ละประเภทต่างก็มีแนวทางปฏิบัติแตกต่างกันออกไป ดังนี้

1. ระเบียบวินัยส่วนตัว หมายถึง กฎเกณฑ์ แนวทางปฏิบัติ หรือคติประจำใจ ซึ่งแต่ละคนจะแตกต่างกันออกไป ได้แก่ เพศ วัย ฐานะทางสังคม ระดับการศึกษา หน้าที่การงาน หรือค่านิยม เช่น การตรงต่อเวลา ไม่ประพฤติผิดศีล เป็นต้น

2. ระเบียบวินัยในหน้าที่ หมายถึง กฎเกณฑ์หรือแนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่การงาน เช่น วินัยของครอบครัวที่ทุกคน ในบ้านต้องปฏิบัติในฐานะบิดา มารดา ลูกหลาน หรือผู้อาศัย วินัยของโรงเรียนเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ เช่น การแต่งกาย การทำความเคารพ เป็นต้น

3. ระเบียบวินัยทางสังคม ได้แก่ แนวปฏิบัติอันดีที่ทุกคนในสังคมยึดถือปฏิบัติเหมือนกัน ก็มีลักษณะเหมือนกับวินัยส่วนตัว และวินัยในหน้าที่ แต่วินัยทาง สังคมมีความหมายที่กว้างกว่า ทั้งวินัยทั้งสองเกี่ยวข้องกับกลุ่มเล็กกว่าวินัยทางสังคม ตัวอย่างของ วินัยทางสังคม เช่น มารยาท กฎหมาย จารีตประเพณี หลักปฏิบัติทางศาสนา เป็นต้น

จากที่กล่าวมาข้างต้นสามารถสรุปประเภทของวินัยโดยสรุปได้เป็นการยึดตามวัตถุประสงค์ และแนวทางปฏิบัติไว้หลายประการ โดยมีวินัย ภายนอก หมายถึง การแสดงแสดงออกเป็นการมองจากภายนอกกว่ามีการกระทำดี ทั้งต่อตนเองและส่วนรวม และการมีวินัยภายใน หมายถึง ความสามารถในการควบคุมตนเองได้ ดั้งทั้งในด้านอารมณ์และพฤติกรรมของตน เพื่อให้พฤติกรรมเป็นไปตามที่มุ่งหวังและไม่ขัดต่อระเบียบกฎเกณฑ์ที่สังคมวางไว้นั่นเอง

2.4 แนวทางการสร้างวินัยและการสร้างวินัยในโรงเรียน

มีวิชาการและนักการศึกษา ได้ให้แนวทางการสร้างวินัย และการสร้างวินัยในโรงเรียนไว้ดังนี้

วนิดา เสวตรุณทร (ไพบูลย์ ขำชนะลี 2537: 72-73) ได้แนวคิดและแนวทางในการสร้างวินัยให้แก่นักเรียนไว้ดังนี้

1. ผู้ใหญ่สามารถสร้างวินัยให้กับเด็กได้ คือ การทำตัวอย่างที่ดีให้แก่ตัวเด็ก ประพฤติปฏิบัติตน คอยชี้แนะ ตักเตือน รวบรวมทั้งให้เหตุผลข้อดี ข้อเสีย ของการประพฤติปฏิบัติในเรื่องต่างๆได้

2. ชั้นเรียนกับการสร้างวินัย ซึ่งในการจัดกิจกรรมต่างๆ ในชั้นเรียนครูต้องควบคุมจริงกับระเบียบข้อบังคับ ถ้าทำผิดก็ลงโทษและอย่างต่อเนือง

3. กิจกรรมโฮมรูม กิจกรรมสร้างวินัย ในโรงเรียนประถมศึกษา ครูประจำชั้น มีความใกล้ชิดมากจึงเหมาะที่จะช่วยปลูกฝังและสร้างนิสัยให้กับเด็กในหลายโอกาสที่เอื้ออำนวยให้ โดยเฉพาะตอนเช้าหลังการเคารพธงชาติ ซึ่งโรงเรียนส่วนมากมีการจัดกิจกรรมโฮมรูม ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนได้มีโอกาสเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ การปรับตัว ตลอดจนการฝึกทักษะต่างๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต และกิจกรรมต่างๆ ควรวางแผนการอย่างมีจุดประสงค์และปฏิบัติที่ชัดเจน รวมทั้งมีการประเมินผล

ฉันทนา ภาคบกขและคณะ (2539) ได้เสนอแนะแนวทางการสร้างเสริมวินัย ดังนี้

1. ควรเริ่มต้นส่งเสริมวินัยจากเรื่องง่ายในชีวิตประจำวัน เช่น การรักษาความสะอาดให้คุ้นเคยกับการทำตามระเบียบง่าย ๆ เช่น การเคารพสิทธิก่อนหลังจนเกิดเป็นนิสัยไม่ต้องจ้องใจหรือตั้งใจ ฝึกความรับผิดชอบต่อสังคม เช่น ไม่สร้างมลภาวะ โดยให้เหตุผลแนวคิดเพื่อให้เด็กเข้าใจ รับผิดชอบเพื่อความสุขของตนเองและสังคมเมื่อวินัยภายนอกเกิดเป็นความเคยชินแล้ว จะฝึกจิตใจให้มีคุณธรรม มีความยับยั้งชั่งใจ มีหิริโอตตปปะ เป็นกำลังใจให้ทำในสิ่งที่เหมาะที่ควร

2. ควรลดการชี้แนะ บังคับ สั่งสอนและอบรมลง เพราะวินัยที่เกิดจากการควบคุมบังคับจากภายนอก มักไม่ถาวร ควรใช้หลักจิตวิทยาแบบมนุษยนิยมในการช่วยให้เด็กรู้จักคิด และตัดสินใจด้วยตนเองสร้างข้อตกลงด้วยตนเอง และปฏิบัติตามระเบียบข้อตกลงด้วยความเต็มใจ ซึ่งเป็นวินัยในตนเอง

3. ควรรณรงค์ให้มีการส่งเสริมวินัย โดยใช้สื่อต่างๆผ่านสื่อมวลชน

4. ทำตนเองให้มีวินัย ทำครอบครัวให้มีวินัย ทำให้หน่วยงานที่รับผิดชอบมีวินัย ทำให้เพื่อนและผู้ใกล้ชิดมีวินัย แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณค่าของวินัย และประพฤติปฏิบัติอย่างมี

5. วินัยร่วมมือกับองค์กรและสถาบันต่างๆ ที่สร้างเสริมวินัย

6. การกำหนดวินัยควรปรับให้ทันสมัย สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม และเป็นธรรมชาติ ควรฝึกการทำกิจกรรมกลุ่ม

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2540 :21) ให้แนวคิดในการสร้างวินัยไว้ 5 ประการ คือ

1. การทำให้เกิดพฤติกรรมเคยชิน โดยให้บุคคลรู้เพื่ มและปฏิบัติพฤติกรรมที่ดี เพื่อเป็นพื้นฐานและปฏิบัติต่อเนื่องจนเกิดเป็นพฤติกรรมเคยชินที่ดี

2. การใช้วัฒนธรรมในสังคม เป็นแนวปฏิบัติผสมผสานกับหลักการ ทำให้เป็นพฤติกรรมที่เคยชิน เช่น การทำความเคารพด้วยการไหว้ เมื่อพบผู้ใหญ่ เป็นสิ่งที่เขาทำได้ง่าย แต่

การเข้าแถวไม่ใช้วัฒนธรรมไทย เด็กไม่ได้เห็นแบบอย่างที่ดีอยู่เสมอ ดังเช่น การไหว้ของไทย ดังนั้น การไหว้จึงง่ายต่อการปฏิบัติมากกว่าการเข้าแถว

3. การใช้องค์รวม เป็นความสัมพันธ์ระหว่างจิตใจ พฤติกรรมและสติปัญญา ซึ่งเป็นหลักการทางการศึกษา และหลักการพัฒ นาจริยธรรม คือ มีความเข้าใจในความสำคัญของสิ่งที่ จะกระทำ มีความพอใจ และยอมรับในสิ่งที่ จะกระทำ ย่อมทำไปสู่ความพร้อมในการกระทำ

4. การใช้แรงหนุนสภาพจิต เป็นการตั้งความมุ่งมั่นหรืออุดมการณ์และพยายาม ปฏิบัติตามเป้าหมายที่อาจมุ่งมั่นไว้ซึ่งอาจทำให้เกิด การเปรียบเทียบแม้ความภาคภูมิใจในผลการ ปฏิบัติหากใช้มากเกินไป จะกลายเป็นดูถูกดูหมิ่นผู้อื่น อันเกิดจากการเปรียบเทียบและพึงพา กำลังใจจากภายนอก

5. การใช้กฎเกณฑ์บังคับ เป็นวิธีหนึ่งที่ทำให้สำเร็จ ได้ชั่วระยะหนึ่ง เมื่อไม่มีผู้ใด ควบคุม วินัยก็จะหายไป จึงเป็นวิธีที่ไม่ถูกต้อง

นวลศิริ เปาโรหิต (2540: 30-34) การสร้างวินัยให้เด็กยอมรับวินัย หรือกฎ ทุกกฎ ต้องมีลักษณะ 3 ประการดังนี้

1. กฎต้องสมเหตุสมผล หมายความว่า สิ่งที่ยากให้เด็กทำนั้น ควรเป็นสิ่งที่ดี เป็นไปได้ และเป็นเรื่องที่เด็กทำได้ในระดับอายุของเขา
2. กฎต้องถูกต้องชัดเจน ไม่คลุมเครือ คือต้องแน่ใจว่ากฎที่ตั้งไว้ในเด็กทุกเรื่อง เป็นสิ่งที่ชัดเจน อย่าให้มีข้อสงสัย
3. กฎต้องบังคับได้ คือต้องมีการกำหนดโทษ ถ้าทำผิดก็ต้องลงโทษอย่างจริงจัง ทำอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

กองวิจัยทางการศึกษา (2542: 99-106) ได้เสนอรูปแบบการพัฒนาศักยภาพด้าน ความมีวินัยในตนเองของนักเรียนไว้ดังนี้

รูปแบบการพัฒนาศักยภาพด้านความรับผิดชอบและมีวินัยในตนเองของนักเรียน มี 7 ขั้นตอน แต่ละขั้นตอนมีแนวทางดำเนินการดังนี้

1. กำหนดนโยบายของโรงเรียน ผู้บริหารต้องกำหนดให้การพัฒนาศักยภาพด้าน ความรับผิดชอบและมีวินัยในตนเองของนักเรียน เป็นนโยบายของโรงเรียนอย่างชัดเจน เป็นลายลักษณ์อักษร โดยผู้บริหารโรงเรียนประชุมชี้แจงรายละเอียดให้ครู – อาจารย์ทุกคนในโรงเรียนทราบ และเข้าใจถึงนโยบาย วัตถุประสงค์ ความสำคัญและประโยชน์ของการพัฒนาความรับผิดชอบและมีวินัยในตนเองของนักเรียนและกำหนดให้เป็นนโยบายที่ครู – อาจารย์ นักเรียนทุกคนในโรงเรียน ต้องปฏิบัติร่วมกัน

2. แต่งตั้งคณะกรรมการตามที่โรงเรียนได้ตระหนักเห็นความสำคัญและประโยชน์ของ ความรับผิดชอบและความรับผิดชอบและความมีวินัยในตนเองของนักเรียน โดยกำหนดเป็นนโยบาย ของโรงเรียนอย่างชัดเจนนั้น จำเป็นต้องมีคณะกรรมการรับผิดชอบในการดำเนินการ โดยให้มีการ แต่งตั้งเป็นลายลักษณ์อักษร คณะกรรมการผู้รับผิดชอบในการดำเนินการ โดยมีแนวทางในการสรรหาแต่งตั้งหลายแนวทาง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพความพร้อม ข้อจำกัดบุคลากรสภาพแวดล้อมและ

งบประมาณแต่ละโรงเรียน ดังนั้น คณะกรรมการผู้รับผิดชอบในการดำเนินการของแต่ละโรงเรียนไม่จำเป็นต้องเหมือนกัน

3. กำหนดกิจกรรมในการพัฒนาศักยภาพด้านความรับผิดชอบและวินัยในตนเองของนักเรียน โรงเรียนต้องดำเนินการ อย่างเป็นระบบต่อเนื่องและทั่วถึง นักเรียนทุกคน ซึ่งกำหนดกิจกรรมในการพัฒนา สามารถกำหนดได้หลายแนวทาง

4. ดำเนินการตามกิจกรรมที่กำหนด ผู้บริหารโรงเรียนและคณะกรรมการ ดำเนินการจัดประชุมครูทุกคนในโรงเรียนชี้แจงรายละเอียดของกิจกรรมในการพัฒนาศักยภาพของนักเรียนด้านความรับผิดชอบและมีวินัยของนักเรียนและเพื่อให้การดำเนินการตามกิจกรรมบรรลุตามวัตถุประสงค์ การพิจารณามอบหมายให้ครูอาจารย์รับผิดชอบการดำเนินงานของแต่ละกิจกรรมให้สอดคล้องกับบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบ

5. นิเทศ ติดตาม ประเมินผลระหว่างดำเนินการ การดำเนินการพัฒนาศักยภาพด้านความรับผิดชอบและมีวินัยในตนเองในระหว่างที่ครูอาจารย์

6. ประเมินและสรุปผลการดำเนินงาน หลังจากดำเนินการพัฒนาศักยภาพด้านความรับผิดชอบและมีวินัยในตนเองของนักเรียนเสร็จสิ้นแล้ว ของนักเรียนเสร็จสิ้นแล้ว ให้มีการประเมินผลการดำเนินงานและพัฒนาศักยภาพด้านความรับผิดชอบ และมีวินัยในตนเองของนักเรียน โดยประเมินและสรุปผลของแต่ละกิจกรรม ที่ได้ดำเนินการและภาพรวมของการพัฒนา ในขั้นตอนนี้ควรมีเครื่องมือในการประเมินผล เช่น แบบทดสอบ แบบสอบถามและแบบสังเกต และควรสรุปผลการดำเนินงานให้ชัดเจน มีขั้นตอนอย่างเป็นระบบ หลังจากประเมินผลแล้วหากพบว่าการดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ ให้ดำเนินการตามขั้นตอนที่ 7 ถ้าไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์ควรมีการปรับปรุงแก้ไขแล้วดำเนินการตามในแผนภูมิที่ 1 ใหม่

7. ดำเนินการตามกิจกรรมที่กำหนดอย่างต่อเนื่อง จนเป็นงานประจำที่ต้องปฏิบัติ โดยมีการเปลี่ยนแปลงกิจกรรมได้ตามความเหมาะสม

ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร และคณะ (กุลชา ศิริเฉลิมพงศ์. 2544 : 24 , อ้างอิงจาก ลัดดาวัลย์ เกษมเนตรและคณะ. 2539) ได้เสนอแนะแนวทางการปฏิบัติของครูในการส่งเสริมให้นักเรียนเกิดวินัย ดังนี้

1) ความแน่นอนสม่ำเสมอ ครูควรมีตารางสอนและตารางกิจกรรมเสริมหลักสูตรในแต่ละภาคเรียนที่ชัดเจนแน่นอน นักเรียนจะรู้สึกสบายใจ ถ้าเขารู้กำหนดการที่แน่นอนของตนเองล่วงหน้า การตั้งกฎเกณฑ์และระเบียบปฏิบัติ ต้องคำนึงว่ามีความสำคัญ และนักเรียนสามารถที่จะนำตามได้ นักเรียนต้องการรู้อย่างชัดเจนว่าครูและ โรงเรียนต้องการอะไรจากตน ทั้งนี้เพื่อนักเรียนจะสามารถตัดสินใจได้แน่นอน หากมีการเปลี่ยนแปลงครูต้องอธิบายเหตุผลว่าเป็นเพราะเหตุใด

2) ชมเชยให้กำลังใจ นักเรียนต้องการความสนใจและการยอมรับที่สม่ำเสมอจากครู ครูจึงควรบอกให้นักเรียนรู้ถึงความต้องการอย่างชัดเจน และชมเชยเมื่อนักเรียนแสดงพฤติกรรมที่ดี

3) ทำเป็นตัวอย่าง นักเรียนจะเลียนแบบสิ่งต่างๆ รอบตัว ดังนั้นครูจึงควรทำเป็นตัวอย่างที่ดีให้นักเรียนเห็น เพื่อให้เด็กมีพฤติกรรมที่ครูคาดหวัง

4) ใช้เหตุผลที่ถูกต้องตามสถานการณ์ นักเรียนแต่ละคนมีความแตกต่างกันและมีพัฒนาการทางร่างกายและอารมณ์แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับเวลาและสถานการณ์ ก่อนที่จะใช้วินัยกับนักเรียน ครูต้องพิจารณาว่านักเรียนกำลังเหนื่อย ป่วย หิว กำลังไม่สบายใจหรือไม่ ครูต้องพยายามเข้าใจ และให้ออกาสนักเรียนปรับตัว ให้เข้ากับสถานการณ์ อย่างถูกต้องตามกาลเทศะ

5) การลงโทษ อาจทำได้ หากครูพูดชี้แจงหรือกระทำโดยวิธีต่างๆ แล้ว แต่ก็ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนาของนักเรียนได้ อาจจำเป็นต้องมีการลงโทษ แต่ไม่ควรรุนแรงเกินเหตุ เช่น ครูอาจแสดงการไม่ยอมรับในสิ่งที่นักเรียนกระทำ หรือแสดงพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้อง การงดปฏิบัติบางอย่างหรือบางประการการจำกัดบริเวณหรือการไม่มีปฏิสัมพันธ์ด้วยในช่วงเวลาที่เหมาะสม

2.5. หลักการวางระเบียบและวิธีแก้ไขวินัยนักเรียน

ธีรวุฒิ ประทุมพนรัตน์ (ม.ป.ป.: 27-28) ได้กล่าวถึงหลักการกำหนดวินัยนักเรียน ว่าโรงเรียนสามารถกำหนดวินัยเองได้ และควรกำหนดให้อยู่ภายใต้หลักการดังต่อไปนี้ คือ

1. หลักเสริมสร้างพัฒนาบุคลิกภาพ ไม่ควรสร้างหรือวางระเบียบวินัยในสถานการณ์ของ “การห้าม” ควรมีการวางระเบียบวินัยในลักษณะของการ “แนะ” เป็นถ้อยคำทางบวกมากกว่าทางลบ ข้อความทางบวกเป็นการชี้แนะเพื่อการพัฒนาบุคลิกภาพมากกว่าเพียงเพื่อหยุดพฤติกรรมเบี่ยงเบน

2. หลักกฎหมาย ระเบียบวินัยที่กำหนดขึ้นนั้นจะต้องเป็นไปตามกฎหมายของบ้านเมือง ไม่ขัดกันในสถานศึกษานั้น เป็นการเรียนรู้ ของสังคม สถานศึกษาเป็นตัวแทนของสังคม ในการเตรียมพร้อมบุคคลเพื่อการเข้าสู่สังคม หากระเบียบวินัยที่ขัดกฎหมายบ้านเมืองย่อมเป็นการฝึกคนให้ขัดกับกฎหมายบ้านเมือง

3. หลักปฏิบัติจริง โดยระเบียบวินัยที่กำหนดขึ้น จะต้องปฏิบัติได้ หรือบังคับใช้ได้ มิฉะนั้นระเบียบวินัยที่กำหนดขึ้นจะไม่มี ความหมาย

4. หลักการเข้าร่วม เป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการออกหรือวางระเบียบวินัยด้วย เพราะจะช่วยให้ นักเรียนมีความเต็มใจที่จะปฏิบัติตามการเข้าร่วมของนักเรียนจะมากขึ้นขึ้นอยู่กับบุคลิกภาวะของนักเรียน

5. หลักการป้องกัน การป้องกันการประพฤติดุกระเบียบวินัยดีกว่าการแก้ไข ปัญหาความประพฤติที่เกิดขึ้นแล้ว

6. หลักการลงโทษ ระเบียบวินัยที่ศักดิ์สิทธิ์ต้องมีบทลงโทษ ซึ่งจะช่วยหยุดหรือป้องกันการประพฤติดุได้ไปในโอกาสต่อไป

7. หลักประโยชน์ การวางระเบียบจะต้องคำนึงถึงประโยชน์ของนักเรียนส่วนใหญ่ มุ่งประโยชน์ให้นักเรียนแต่ละคนได้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพเป็นประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวม

8. หลักพัฒนาการของเด็ก การวางระเบียบวินัยนั้นจะต้องเหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กแต่ละวัย ระดับปฐมวัย ก่อนประถมศึกษา ประถมศึ กษา ระเบียบวินัยจะต้องง่ายและเป็นรูปธรรมในระดับที่สูงขึ้นจะสามารถมีระเบียบวินัยที่ยากและเป็นนามธรรม

9. หลักเรียบง่าย หลักการนี้เป็นการใช้ภาษาในระเบียบวินัย ควรเป็นภาษาที่เข้าใจง่าย ต้องการชี้แจงรายละเอียดเพิ่มเติมน้อย มิฉะนั้นอาจก่อให้เกิดปัญหา ในการใช้และการตีความ

10. หลักการเป็นปัจจุบัน วินัยที่ดีจะต้องเหมาะสมกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป สถานศึกษาจะต้องมีการทบทวนปรับเปลี่ยนระเบียบวินัยให้เป็นปัจจุบันเสมอ

ธงชัย ช่อผกา (ประหยั ด กลางกลาง . 2546: 23 ; อ้างอิงจาก ธงชัย ช่อผกา . 2537: 274) กล่าวถึงหลักการการสร้างวินัยนักเรียน ดังนี้

1. ควรยึดจุดประสงค์และเป้าหมายทางการศึกษาเป็นหลัก โดยมีจุดมุ่งหมายในการเสริมสร้างนักเรียนให้เป็นผู้มีความประพฤติมีวินัยในตนเอง สามารถปกครองตนเองได้ ยืนหยัดบนหลักแห่งความถูกต้องชอบธรรม

2. มีความเหมาะสมและสามารถปฏิบัติได้ ควรกำหนดขึ้นตามวิถีทางแห่งประชาธิปไตย โดยครูและนักเรียนสามารถปรับเปลี่ยน ยึดห ยึดได้ตามสถานการณ์ กาลเวลา แต่ต้องมีหลักแห่งความเสมอภาคของบุคคล เคารพสิทธิของผู้อื่น

การปรับปรุงแก้ไขนักเรียนที่มีปัญหาทางวินัย ในปัจจุบันวิธีการปรับปรุงแก้ไขนักเรียนที่มีปัญหาทางวินัย มี 2 วิธี คือ

1. วิธีการที่ไม่ใช่การลงโทษ วิธีการนี้ใช้ความรู้ในการปรับปรุงแก้ไขพฤติกรรมที่เริ่มด้วยการวิเคราะห์ถึงสาเหตุของพฤติกรรมที่มีปัญหา แบ่งได้ 2 กลุ่ม คือ

1.1 วิธีการที่ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในตัวเอง

- 1) การชักจูงและแนะแนว
- 2) การให้คำปรึกษา
- 3) การสอนซ่อมเสริม

1.2 วิธีการปรับปรุงสิ่งแวดล้อม

- 1) วิธีการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน
- 2) การจัดโปรแกรมการทำงานควบคู่กับการเรียน
- 3) การเลือกชั้นหรือโรงเรียนที่เหมาะสมให้
- 4) การจัดโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง
- 5) การเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมทางบ้านและชุมชน

2. วิธีการลงโทษ เป็นวิธีที่ได้ผลในระดับหนึ่ง หากรู้จักใช้วิธีการลงโทษที่ถูกต้อง คือ สามารถหยุดพฤติกรรมเบี่ยงเบนได้อย่างน้อย ยระยะหนึ่งและเป็นการแสดงให้เห็นว่า กฎระเบียบที่

วางไว้แล้วมีความศักดิ์สิทธิ์และมีความจำเป็น การปล่อยให้มีการฝ่าฝืนโดยไม่มีการลงโทษ จะทำให้นักเรียนเข้าใจว่าสิ่งที่ประพฤติดูอยู่นั้นเป็นความถูกต้อง ในการลงโทษนั้น ผู้ลงโทษจะต้องรู้หลักการในการลงโทษ เพื่อที่จะไม่ให้เกิดผลกระทบเกิดขึ้นต่อไป การลงโทษมีหลักเกณฑ์ที่ผู้ลงโทษควรถือปฏิบัติให้ถูกหลักการ เพราะเป็นผลที่กระทบต่อความมีวินัยและความรับผิดชอบของบุคคลที่ถูกลงโทษ หลักเกณฑ์ในการลงโทษ มีดังนี้

3. ยึดหลักความชัดเจนและมีเหตุผล คือความผิดทางวินัยของนักเรียนมีความชัดเจนมีหลักฐาน พยานแน่นหนา ขณะเดียวกันความผิดนั้นจะส่งผลเสียหายต่อส่วนรวมที่อธิบายได้ชัดเจน

4. ใช้หลักเมตตาธรรม ผู้ลงโทษต้องอยู่ในภาวะที่แสดงออกซึ่งความเมตตา ในการลงโทษปราศจากความโหดเหี้ยม รวมทั้งมีความเป็นธรรม ไม่เลือกที่รักมักที่ชัง

5. คำนึงถึงหลักความร่วมมือ ประนีประนอม การลงโทษเป็นมาตรการทางลบ จึงไม่ควรเป็นเรื่องด่วนที่จะกระทำได้ง่ายๆ หากมีความขัดแย้งต้องพยายามประนีประนอม

2.6. การพัฒนาศักยภาพด้านความมีวินัย ความรับผิดชอบของนักเรียน

ใจจริง บุญเรืองรอด (ม.ป.ป. : 120) ได้กล่าวถึงกระบวนการควบคุมระเบียบวินัย ว่าต้องดำเนินการตามหลัก 4 ขั้นตอน คือ

1. การวางระเบียบวินัย ได้แก่ การกำหนดกฎเกณฑ์เกี่ยวกับระเบียบวินัย เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ของพฤติกรรมนักเรียน ถือเป็นภารกิจที่ต้องทำเป็นลำดับแรก หากไม่แล้วจะไม่มีหลักยึดในการพิจารณาพฤติกรรมนักเรียน

2. การติดตามประเมินผล ได้แก่ กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมของเด็กในภาวะโอกาสต่างๆ ตามความเป็นจริง เพื่อนำพฤติกรรมนั้นมาพิจารณาดัดสันใจต่อไป

3. การเปรียบเทียบ ได้แก่ กระบวนการที่นำพฤติกรรมจริงมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์หรือระเบียบวินัยที่วางไว้ เพื่อดูภาวะเบี่ยงเบนหรือความผิดปกติ เพื่อเป็นข้อมูลในการตัดสินใจดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งต่อไป

4. การปรับปรุงแก้ไข ได้แก่ การดำเนินการแก้ไขและพัฒนาสภาพความผิดปกติและพัฒนาให้เด็กมีบุคลิกภาพที่ถูกต้องต่อไป

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) (2539 : 18 - 28) ได้กล่าวถึงวิธีการเสริมสร้างวินัย ให้เจริญงอกงาม ดังต่อไปนี้

1. สร้างวินัยด้วยการทำให้เป็นพฤติกรรมเคยชินเราควรให้พฤติกรรมที่ดีและกันพฤติกรรมที่ไม่ดีไม่ให้เกิดขึ้น เอาพฤติกรรมดีมาเป็นพื้นฐาน และฝึกให้จนกลายเป็นความเคยชิน เป็นวิธีการเบื้องต้นในการสร้างวินัย โดยทำให้เกิดพฤติกรรมเคยชินที่ดี

2. ใช้วินัยที่ลงตัวแล้วคือวัฒนธรรมมาช่วย เช่น พ่อแม่พาเด็กไปในสถานที่ที่ต้องให้บริการแก่คนจำนวนมาก พ่อแม่ไปเข้าแถวรอคิว เด็กก็ไปเข้าแถวรอคิวด้วย พอเจอครั้งแรก

ก็เขาแถวรอคิว ต่อไปครั้งที่ 2 เด็กก็เข้าแถวรอคิว ต่อไปครั้งที่ 3 เด็กก็เข้าแถวรอคิว จากนั้นเด็กก็เข้าแถวรอคิวเอง โดยไม่ต้องตั้งใจฝึก ไม่ต้องไปสอนให้ปากเปียกปากแฉะ

3. สร้างวินัยให้ได้ผลด้วยระบบสัมพันธ์ขององค์รวม คือเป็นระบบองค์รวมที่องค์รวมจะต้องประสานกัน หมายความว่าในการฝึกฝนพัฒนามนุษย์ หรือการศึกษานี้จะต้องให้องค์ประกอบ 3 ส่วน คือด้านพฤติกรรม ด้านจิตใจ และด้านปัญญา ประสานไปด้วยกัน ทำให้เกิดองค์รวมที่สมบูรณ์

4. สร้างวินัยโดยใช้ปัจจัยอื่นช่วยเสริม วินัยจะทำให้เกิดความสุข และประพฤติดีปฏิบัติด้วยความพอใจ ศรัทธา และความรัก จึงเป็นปัจจัยสำคัญ เป็นต้นแบบที่ดีของพฤติกรรม (ศีล) มีความรัก ทำให้เกิดความรักอัน มีความเป็นกันเอง พร้อมทั้งศรัทธาและความสุข (จิตใจ) กลยาณมิตร รู้เหตุรู้ผล สามารถบอกได้ว่าทำอย่างนั้นแล้วมีผลอย่างไร ทำให้เด็กเข้าใจเหตุผลและเห็นคุณค่าในสิ่งที่ทำ (ปัญญา)

5. สร้างวินัยด้วยแรงหนุนของสภาพจิตใจ คือการตั้งเป็นอุดมคติในจิตใจ ทำให้ใจมีความฝึกฝนมุ่งมั่นอย่างแรง วิธีนี้ทางธรรมไม่สนับสนุน ถ้าจะใช้ต้องระวัง

6. สร้างวินัยโดยใช้กฎเกณฑ์บังคับ คือการสร้างวินัยโดยใช้กฎหมาย หรือกฎเกณฑ์บังคับควบคุม โดยมีการลงโทษ วิธีนี้สร้างวินัยได้แต่เป็นวิธีที่ไม่ดีและไม่ถูกต้อง ไม่เข้ากับหลักการของธรรม

2.7. ทฤษฎีเกี่ยวกับการเกิดวินัยในตนเอง

ความมีวินัยในตนเองเป็นคุณสมบัติสำคัญที่บุคคลควรมี เพราะผู้ที่มีวินัยในตนเองจะมีคุณธรรม ประพฤติตนอย่างมีเหตุผล ไม่ก่อความวุ่นวาย แก่สังคม การศึกษาทฤษฎีที่ว่าด้วยการเกิดวินัยจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะให้ทราบว่าวินัยในตนเองมีที่มาอย่างไรเพื่อที่จะได้ปลูกฝังและพัฒนาให้เกิดขึ้นในตัวบุคคลได้ (ไพบุลย์ ขำขันมะลี. 2548: 17) ดังนี้

ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (กรมวิชาการ.2542 : 29 – 32 ; อ้างอิงจาก ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2527) ได้อธิบายถึงทฤษฎีการเกิดวินัยในตนเอง โดยยึดแนวทฤษฎีที่สำคัญ 2 ทฤษฎี คือ ทฤษฎีของ เมารอร์ (Mowrer) ซึ่งว่าด้วยการกำหนดของการควบคุมตนเองหรือความมีวินัยในตนเอง และทฤษฎีของ เพค และ ฮาวิกเฮิร์ส (Peck and Havighurst) ซึ่งว่าด้วยพัฒนาการของแรงจูงใจทางจริยธรรม หรือความมีวินัยในตนเอง โดยยึดการควบคุมของอีโก้และซูเปอร์อีโก้ เป็นหลัก ซึ่งมีหลักการสำคัญดังต่อไปนี้

ทฤษฎีการเกิดวินัยในตนเองของทฤษฎีของเมารอร์ (Mowrer)

การเกิดวินัยในตนเองของบุคคลนั้น นักจิตวิทยาทั้งหลายเชื่อว่าจะต้องมีพื้นฐานมาตั้งแต่ระยะแรกจนกระทั่งเติบโตขึ้นมา สิ่งสำคัญ คือ ความสัมพันธ์ระหว่างทารกกับบิดามารดา หรือผู้เลี้ยงดูอันจะเป็นทางนำไปสู่ความสามารถในการให้รางวัลตนเอง หรือความสามารถควบคุมตนเองเมื่อโตขึ้นซึ่ง Mowrer ได้อธิบายว่า ทารก หรือเด็กจะต้องเรียนรู้จากผู้ที่เลี้ยงดูตนเองมา โดย

การเรียนรู้จะเกิดในสภาพอันเหมาะสมเท่านั้น การเรียนรู้ของเด็กทารกหรือเด็ก จะเกิดขึ้นหลายระดับและมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. บุคคลที่สำคัญต่อการเรียนรู้ของทารกหรือเด็ก คือ บิดามารดา หรือผู้เลี้ยงดู การที่ทารกได้รับการบำบัดความต้องการก็จะรู้สึกสบายใจ และมีความสุข และจะติดอยู่ในสำนักของทารกไปจนเติบโตขึ้น

2. ความรักและความผูกพันของเด็กนำไปสู่การปฏิบัติตามคำอบรมสั่งสอน หรือการเลียนแบบผู้ที่ตนรักและพอใจ กล่าวคือ จากความรักและความพอใจของเด็กที่มีต่อบิดา มารดา หรือผู้เลี้ยงดู จึงทำให้บิดามารดา หรือผู้เลี้ยงดูมีการอบรมสั่งสอนเด็ก หรือมีการกระทำหรือพูดจาอย่างไร เด็กจะเกิดการทำตามหรือเลียนแบบคำพูด ซึ่งการเลียนแบบผู้เลี้ยงดูตนของเด็กจะทำทั้งทางที่ดีและไม่ดีเท่ากัน ตราบเท่าที่ลักษณะนั้นเป็นลักษณะของผู้ที่ตนรักและพอใจ ดังนั้น จากทฤษฎีของ Mowrer การเกิดวินัยในตนเองจนเป็นผู้ที่บรรลุวุฒิภาวะทางจิตนั้น จะต้องเริ่มต้นจากการเลี้ยงดูในวัยทารกอย่างมีความสุข ความอบอุ่นและผ่านการอบรมสั่งสอน หรือเลียนแบบที่ดีงามจากผู้เลี้ยงดูตนเอง

ดังนั้นจากทฤษฎีของเมอเรอร์ การเกิดวินัยในตนเองจนเป็นผู้ที่บรรลุวุฒิภาวะทางจิตนั้น จะต้องเริ่มต้นจากการเลี้ยงดูในวัยทารกอย่างมีความสุข ความอบอุ่นและผ่านการอบรม สั่งสอน หรือการเลียนแบบที่ดีงามจากผู้เลี้ยงดูตนเอง จึงจะพัฒนามาเป็นลักษณะที่เด่นชัดในจิตสำนึกของบุคคลนั้นและกลายเป็นพฤติกรรมที่ถูกต้องมีเหตุผลของบุคคลนั้น

ทฤษฎีแรงจูงใจทางจริยธรรมหรือความมีวินัยในตนเองของ เพก และฮาวิกเฮอร์ส (Peck and Havighurst) เชื่อว่า การควบคุมของอีโก (Ego Control) และการควบคุมของ ซุปเปอร์อีโก (Super Ego Control) ร่วมกันช่วยให้เกิดความต้องการแสดงพฤติกรรม เพื่อผู้อื่นได้อย่างสมเหตุสมผล พลังควบคุมของอีโกและซุปเปอร์อีโก ของแต่ละบุคคลไม่เท่ากันเนื่องจากได้รับความรู้จากจริยศึกษาที่ทำให้บุคคลรู้ผลการกระทำของตนไม่เท่ากัน ซึ่งส่งผลไปสู่ความมีวินัยในตนเอง

จากที่กล่าวมาสามารถสรุปว่า การวางรากฐานการมีวินัยใน ตนเองต้องเริ่มที่วัยเด็ก การอบรมเลี้ยงดูมีผลต่อ การมีวินัยในตนเองของเด็ก นอกจากนี้แล้ว การจัดกิจกรรมในโรงเรียน การสอนของครูก็มีส่วนส่งเสริมให้นักเรียนมีวินัย เช่นกัน ส่วนการจัดว่าใครมีวุฒิภาวะจิตใจมากน้อยเพียงใด อาจเริ่มได้ในวัยรุ่นตอนปลาย หรือวัยผู้ใหญ่ตอนต้น แต่ก็ไม่ได้หมายความว่า บุคคลจะมีความดีมากกว่าเมื่อตอนวัยเด็กเสมอไป

3. กิจกรรมการพัฒนานักเรียน

3.1. ความสำคัญของการจัดกิจกรรมการพัฒนานักเรียน

มีนักวิชาการ หลายท่านได้อธิบายความสำคัญของการจัดกิจกรรมการพัฒนานักเรียน ไว้ดังนี้เอกสารประกอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2544: 1-13) ได้อธิบายการจัดกิจกรรมพัฒนานักเรียน ไว้ดังนี้

นักวิชาการของการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2544: 1-13) ได้อธิบายการจัดกิจกรรมพัฒนานักเรียนในเอกสารประกอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้ จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 กำหนดแนวการจัดการศึกษา โดยยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ โดยจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกัน แก้ปัญหาและเรียนรู้จากประสบการณ์จริง กอปรกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมและเทคโนโลยี ก่อให้เกิดทั้งผลดีและผลเสียต่อการดำเนินชีวิตในปัจจุบันของบุคคล ทำให้เกิดความยุ่งยากซับซ้อนมากยิ่งขึ้น จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนวิถีการดำเนินชีวิตให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณค่า มีศักดิ์ศรี และมีความสุข

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดให้มีสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ซึ่งกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นกิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถของตนเองตามศักยภาพ มุ่งเน้นเพิ่มเติมจากกิจกรรมที่ได้จัดให้เรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม การเข้าร่วมและปฏิบัติกิจกรรมที่เหมาะสมร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขกับกิจกรรมที่เลือกด้วยตนเองตามความถนัด และความสนใจอย่างแท้จริง การพัฒนาที่สำคัญ ได้แก่ การพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ให้ครบทุกด้าน ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม โดยอาจจัดเป็นแนวทางหนึ่งที่จะสนองนโยบายในการสร้างเยาวชนของชาติให้เป็น ผู้มีศีลธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย และมีคุณภาพเพื่อพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม ซึ่งสถานศึกษาจะต้องดำเนินการอย่างมีเป้าหมาย มีรูปแบบและวิธีการที่เหมาะสมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนแบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ กิจกรรมแนะแนว เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้เหมาะสม สอดคล้องความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตน เสริมสร้างทักษะชีวิต วุฒิภาวะทางอารมณ์ การเรียนรู้ในเชิงพหุปัญญา และการสร้างสัมพันธภาพที่ดี ซึ่งผู้สอนทุกคนต้องทำหน้าที่แนะแนวให้คำปรึกษาด้านชีวิต การศึกษาต่อ และการพัฒนาตนเองสู่โลกอาชีพและการมี งานทำ กิจกรรมนักเรียน เป็นกิจกรรมที่เกิดจากความสมัครใจของผู้เรียนมุ่งพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์เพิ่มเติมจากกิจกรรมในกลุ่มสาระ เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนช่วยกันคิด ช่วยกันทำ ช่วยกัน แก้ปัญหา ส่งเสริมศักยภาพของผู้เรียนอย่างเต็มที่ รวมถึงกิจกรรมที่มุ่งปลูกฝังความมีระเบียบวินัย รับผิดชอบ รู้สิทธิและหน้าที่ของตนเองใน

การอยู่ร่วมกันตามระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข แบ่ง ตามความแตกต่างระหว่างกิจกรรมได้เป็น 2 ลักษณะ

กิจกรรมพัฒนาความถนัด ความสนใจ ตามความต้องการของผู้เรียน เป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นการเติมเต็มความรู้ ความชำนาญและประสบการณ์ของผู้เรียนให้กว้างขวางยิ่งขึ้น เพื่อการค้นพบความถนัดความสนใจของตนเอง และพัฒนาตนเองให้เต็มศักยภาพ ตลอดจนการพัฒนาทักษะของสังคม และปลูกฝังจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม

กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด และผู้บำเพ็ญประโยชน์ เป็นกิจกรรมที่มุ่งปลูกฝัง ระเบียบวินัย กฎเกณฑ์ เพื่อการอยู่ร่วมกันในสภาพชีวิตต่าง ๆ นำไปสู่พื้นฐานการทำประโยชน์ให้แก่สังคม และวิถีชีวิตในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ซึ่งกระบวนการจัดให้เป็นไปตามข้อกำหนดของคณะกรรมการลูกเสือแห่งชาติ ยุวกาชาด สมาคมผู้บำเพ็ญประโยชน์และกรมรักษาดินแดน

ทั้งนี้ ในทางปฏิบัติสถานศึกษาจัดกิจกรรมในลักษณะของการบูรณาการองค์ความรู้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องส่งเสริมการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ให้มีความกว้างขวางลึกซึ้งยิ่งขึ้น อีกทั้งให้ผู้เรียนได้ค้นพบและใช้ศักยภาพที่มีในตนเองอย่างเต็มที่ เลือกตัดสินใจ ได้อย่างมีเหตุผลเหมาะสมกับตนเอง สามารถวางแผนชีวิตและอาชีพได้อย่างมีคุณภาพ เน้นการ เสริมสร้างทักษะชีวิต ภูมิภาวะทางอารมณ์ ศีลธรรม และจริยธรรม รู้จักสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีเพื่อปรับตัวเข้ากับบุคคลและสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างดีและมีความสุข เช่น กิจกรรมการสร้างเสริมความรู้สึกรักและเห็นคุณค่าในตนเอง กิจกรรมพัฒนาภูมิภาวะทางอารมณ์ ศีลธรรม และจริยธรรม กิจกรรมพัฒนาทักษะชีวิต กิจกรรมสร้างเสริมประสิทธิภาพการเรียนรู้ เป็นต้น กิจกรรมเหล่านี้สามารถหลอมเข้าไปในการจัดกิจกรรมลูกเสือเนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์ในลักษณะของการเข้าค่ายต่าง ๆ หรืออาจแยกจัดเป็นกิจกรรมเฉพาะทางได้ เช่น จัดกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์โดยมุ่งเป็นการฝึกระเบียบวินัย การอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข กิจกรรมชมรมวิชาการ มุ่งเน้นประสบการณ์ความชำนาญเฉพาะเรื่องที่ถนัดและสนใจจากการเรียนรู้กลุ่มสาระต่าง ๆ ชุมชนต่าง ๆ เพื่อการร่วมกับคิดค้นกิจกรรมที่สร้างสรรค์ก่อให้เกิดความสนุก ความสุข และพัฒนาทักษะทางสังคม ทั้งนี้แม้จะแยกจัดกิจกรรมเฉพาะทางก็สามารถบูรณาการกิจกรรมแนะแนวเข้าไว้ด้วย เพื่อให้ค้นพบศักยภาพของตนเองด้วย

3.2. ความหมายของการจัดกิจกรรมการพัฒนานักเรียน

กิจกรรมพัฒนานักเรียน เป็นกิจกรรมที่จัดอย่างเป็นกระบวนการด้วยรูปแบบ วิธีการที่หลากหลาย ในการพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ และสังคม มุ่งเสริมเจตคติ คุณค่าชีวิต ปลูกฝังคุณธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักและเข้าใจตนเอง สร้างจิตสำนึกในธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ปรับตัวและปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ประเทศชาติ และดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข

3.3. เป้าหมายของการจัดกิจกรรมการพัฒนานักเรียน

การจัดกิจกรรมพัฒนานักเรียนมุ่งพัฒนาให้บุคคลรู้จักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ มีกระบวนการคิด มีทักษะในการดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสม และมีความสุข มีจิตสำนึกในการรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว สังคม และประเทศชาติ โดยกำหนดเป้าหมายในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนดังนี้

3.3.1. ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ที่หลากหลาย เกิดความรู้ ความชำนาญ ทั้งวิชาการ และ วิชาชีพอย่างกว้างขวางมากยิ่งขึ้น

3.3.2. ผู้เรียนค้นพบความสนใจ ความถนัด และพัฒนาความสามารถพิเศษเฉพาะตัว มองเห็นช่องทางในการสร้างงาน อาชีพในอนาคตได้เหมาะสมกับตนเอง

3.3.3. ผู้เรียนเห็นคุณค่าขององค์ความรู้ต่าง ๆ สามารถนำความรู้และประสบการณ์ไปใช้ในการพัฒนาตนเอง และประกอบสัมมาชีพ

3.3.4. ผู้เรียนพัฒนาบุคลิกภาพ เจตคติ ค่านิยมในการดำเนินชีวิต และเสริมสร้างศีลธรรมจริยธรรม

3.3.5. ผู้เรียนมีจิตสำนึกและทำประโยชน์เพื่อสังคมและประเทศชาติ

3.4. หลักการจัดของการจัดกิจกรรมการพัฒนานักเรียน

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมีหลักการจัดดังนี้

3.4.1. มีการกำหนดวัตถุประสงค์และแนวปฏิบัติที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม

3.4.2. จัดให้เหมาะสมกับวัย วุฒิภาวะ ความสนใจ ความถนัด และความสามารถของผู้เรียนบูรณาการวิชาการกับชีวิตจริง ให้ผู้เรียนได้ตระหนักถึงความสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิต ใช้กระบวนการกลุ่มในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ฝึกให้คิดวิเคราะห์ สร้างสรรค์ จินตนาการ ที่เป็นประโยชน์และสัมพันธ์กับชีวิตในแต่ละช่วงวัยอย่างต่อเนื่อง จำนวนสมาชิกมีความเหมาะสมกับลักษณะของกิจกรรม มีการกำหนดเวลาในการจัดกิจกรรมให้เหมาะสม สอดคล้องกับวิสัยทัศน์และเป้าหมายของสถานศึกษาผู้เรียนเป็นผู้ดำเนินการ มีครูเป็นที่ปรึกษาถือเป็นหน้าที่และงานประจำ โดยคำนึงถึงความปลอดภัย ยึดหลักการมีส่วนร่วม โดยเปิดโอกาสให้ครู พ่อแม่ ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กร ทั้งภาครัฐ และเอกชน มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม มีการประเมินผล การปฏิบัติกิจกรรม โดยวิธีการที่หลากหลายและสอดคล้องกับกิจกรรมอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยให้ถือว่าเป็นเกณฑ์ประเมินผลการผ่านช่วงชั้นเรียน

3.5. แนวการจัดกิจกรรมการพัฒนานักเรียน

สถานศึกษาต้องจัดให้ผู้เรียนทุกคนเข้าร่วมกิจกรรม โดยคำนึงถึงแนวการจัดดังต่อไปนี้

3.5.1. การจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเกื้อกูลส่งเสริมการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ เช่น การบูรณาการโครงการ องค์ความรู้จากกลุ่มสาระการเรียนรู้ เป็นต้น

3.5.2. จัดกิจกรรมตามความสนใจ ความถนัดตามธรรมชาติ และความสามารถ ความต้องการของผู้เรียนและชุมชน เช่น ชมรมทางวิชาการต่าง ๆ เป็นต้น

3.5.3. จัดกิจกรรมเพื่อปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกในการทำประโยชน์ต่อสังคม เช่น กิจกรรม ลูกเสือ เนตรนารี เป็นต้น

3.5.4. จัดกิจกรรมประเภทบริการด้านต่าง ๆ ฝึกการทำงานที่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง และส่วนรวม

4. ความรับผิดชอบต่อตนเอง

4.1 ความหมายและความสำคัญของความรับผิดชอบ ต่อตนเอง

มีผู้ให้ความหมายของความรับผิดชอบไว้หลายความคิดเห็นต่าง ๆ กันดังต่อไปนี้

ประทีป กระจ่ายพันธ์ (2538:23) กล่าวว่าสรุปว่า ความรับผิดชอบหมายถึง การที่บุคคลมีความรู้ ความเข้าใจ สนใจและตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเพียรพยายาม เพื่อให้เกิดผลสำเร็จตามจุดประสงค์ และยอมรับในผลที่เกิดขึ้นแม้ว่าจะเป็นผลทางบวกหรือลบ โดยแสดงออกในรูปของการปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจ มีความซื่อสัตย์ และมีความตรงต่อเวลา อีกทั้งพยายามปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น

สุพัตรา สุภาพ (ม.ป.ป.: 9) ได้ให้ความหมายของ คำว่ามีความรับผิดชอบ คือ รู้จักหน้าที่ ตน ต้องกระทำต้องปฏิบัติ ไม่นึกถึงแต่ ทัศนคติ เพียงอย่างเดียว เช่น เป็นนักเรียนมีสิทธิที่จะมาเรียนหนังสือในโรงเรียน ความรับผิดชอบของการเป็นนักเรียน คือ ต้องมาเรียนให้สม่ำเสมอ ไม่หนีเรียน ความรับผิดชอบจึงเป็น การกระทำ ที่พึงกระทำหรือควรกระทำตามสถานภาพ (ตำแหน่ง) ของบุคคล เช่น มีสถานภาพเป็นตำรวจ ความรับผิดชอบ คือ อยู่เวรยามตามหน้าที่ จับผู้ร้าย เป็นครู ความรับผิดชอบ คือ การสอนนักเรียนให้มีความรู้และดูแลนักเรียนให้ดีที่สุด เป็นต้น

จากที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่า ความรับผิดชอบ หมายถึง การที่บุคคลรับรู้ เข้าใจ สนใจและตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ มีความเพียรพยายาม และเอาใจใส่ เพื่อให้เกิดผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ มีความละเอียดรอบคอบ และยอมรับผลที่เกิดขึ้นไม่ว่าจะเป็นด้านทางบวกหรือทางลบ แลพยายามปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับให้ดียิ่งขึ้น

นอกจากนี้ยังมีนักศึกษาและนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของ ความสำคัญใน ความรับผิดชอบ ไว้ดังนี้

นิคม ชนะไพฑูรย์ (ประทีป กระจายพันธ์. 2538: 24; อ้างอิงจากนิคม ชนะไพฑูรย์. 2535) กล่าวว่า ความรับผิดชอบเป็นลักษณะของความเป็นพลเมืองอย่างหนึ่ง นอกจากความมีวินัยทางสังคม ความเอื้อเฟื้อและความเกรงใจ เนื่องจากความรับผิดชอบนั้นเป็นลักษณะนิสัยและทัศนคติของบุคคล ซึ่งเป็นเครื่องมือผลักดันให้บุคคลปฏิบัติตามกฎระเบียบ เคารพสิทธิผู้อื่น ทำตามหน้าที่ของตนเองและมีความซื่อสัตย์สุจริต การเป็นคนที่มีความรับผิดชอบนี้ เป็นคุณลักษณะที่จะช่วยให้การอยู่ร่วมกันในสังคมเป็นไปด้วยความราบรื่น สงบสุข นอกจากนี้ความรับผิดชอบยังเป็นคุณธรรมที่สำคัญในการพัฒนาประเทศอีกด้วย และถ้าบุคคลในสังคมมีความรับผิดชอบ จะส่งผลคือ

1. คนที่มีความรับผิดชอบย่อมทำงานทุกอย่างสำเร็จตามเป้าหมายทันเวลา
2. คนที่มีความรับผิดชอบ ย่อมเป็นที่ถึบถือ ได้รับการยกย่องสรรเสริญและเป็นคุณประโยชน์ต่อตนเองและสังคม
3. ความรับผิดชอบเป็นสิ่งที่เกื้อหนุนให้บุคคลปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับ กฎจริยธรรมและหลักเกณฑ์ของสังคม โดยไม่ต้องมีการบังคับจากผู้อื่น
4. ทำให้เกิดความก้าวหน้า สงบสุขเรียบร้อยในสังคม
5. ไม่เป็นต้นเหตุแห่งความเสื่อมและความเสียหายของส่วนรวม

วารณี บังคลัน (2541: 26-27) ได้กล่าวสรุปถึงความสำคัญของความรับผิดชอบไว้ว่า เป็นลักษณะหนึ่งที่มีความสำคัญและมีความจำเป็นที่จะต้องรีบปลูกฝังให้เกิดขึ้นกับคนไทยทุกคน โดยเฉพาะเยาวชนของชาติ ซึ่งจะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ เพราะคนที่มีความรับผิดชอบย่อมจะเอาใจใส่ต่อหน้าที่การ งาน และพยายามปรับปรุงงานทั้งของตนเองและของส่วนรวมให้ดีขึ้นอยู่เสมอ อันจะเกิดผลดีต่อประเทศทั้งโดยตรงและโดยอ้อม

จิตรา วสุวานิช และคณะ (ม.ป.ป.: 178) กล่าวถึงความสำคัญของความรับผิดชอบว่า ความรับผิดชอบนั้นเป็นคุณลักษณะที่ควรปลูกฝังให้เกิดแก่บุคคล เพราะการมีความรับผิดชอบของบุคคลจะมีผลทำให้เขารับผิดชอบต่อการทำงาน ต่อการเรียน ต่อตนเอง และต่อสังคมด้วย ซึ่งผลการวิจัยก็ได้ยืนยันแล้วว่าคนที่มีความรับผิดชอบสูงนั้นมักเป็นคนที่มีความเชื่อมั่น ในตนเอง มีความซื่อสัตย์ มีผลสัมฤทธิ์ในการเรียนสูง มีลักษณะเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยและมีความประพฤติดี ฯลฯ

4.2 ประเภทของความรับผิดชอบต่อตนเอง

จิตรา วสุวานิช และคณะ (ม.ป.ป. : 189 - 199) ได้สรุปแบ่งความรับผิดชอบออกเป็น 2 แบบ ดังนี้

1. ความรับผิดชอบต่อตนเอง มีความสำคัญมาก ก่อนที่เด็กจะเรียนรู้ว่าเขาควร มีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ต่อสังคมหรือต่อประเทศชาติอย่างไรเด็กควรได้เรียนรู้ที่จะมีความรับผิดชอบต่อตนเองเสียก่อน เนื่องจากการมีความรับผิดชอบต่อตนเองนั้นเป็นคุณลักษณะที่ถ้ามีอยู่

ในตัวของเด็กคนใดก็ย่อมมีผลดีส่งไปถึงคุณลักษณะอื่นๆ เช่น การมีความเชื่อมั่นในตนเอง การมีความสามารถในการเรียน เป็นต้น พฤติกรรมการมีความรับผิดชอบต่อตนเองของเด็ก จัดเป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์และอาจจัดพฤติกรรมการรับผิดชอบต่อตนเองของเด็กเป็นพวกๆ ได้ 2 พวก คือ

- 1) พฤติกรรมที่แสดงให้เห็นว่าเด็กมีความรับผิดชอบต่อกิจวัตรประจำวัน
- 2) พฤติกรรมที่แสดงให้เห็นว่าเด็กมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่หรืองานที่ได้รับมอบหมายและต่อคำสัญญาที่ตนให้ไว้กับผู้อื่น

2. ความรับผิดชอบต่อสังคม เพราะสังคมเป็นสถาบันที่รวบเอาสมาชิกทั้งที่เป็นเด็กและเป็นผู้ใหญ่เข้าไว้ด้วยกัน ถ้าสมาชิกในสังคมขาดความรับผิดชอบต่อกันและต่อกฎหมายหรือระเบียบที่สังคมตั้งขึ้นแล้ว กฎหรือระเบียบนั้นก็ไม่สามารถคงอยู่ได้ ความแตกกระจายหรือการสลายตัวของสังคมก็จะเกิดขึ้น สังคมเริ่มแรกที่เด็กควรจะต้องเข้ามามีส่วนรับผิดชอบก็คือ ครอบครัวและโรงเรียน

บุญธรรม พุณทรัพย์ (2539: 74 - 76) ได้แบ่งความรับผิดชอบต่อสังคมเป็น 2 ประเภทดังต่อไปนี้

1. ความรับผิดชอบต่อตนเอง ได้แก่

1) ความรับผิดชอบต่อร่างกาย เราต้องดูแลรักษาสุขภาพร่างกายของเราให้มีสุขภาพพลานามัยที่สมบูรณ์ เพราะหากร่างกายของเราสมบูรณ์แข็งแรงเราย่อมกระทำการสิ่งต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2) ความรับผิดชอบต่อจิตใจ เราจะต้องดูแลสุขภาพทางใจของตนด้วย การฝึกอบรมจิตใจของตนให้มีคุณธรรม รู้จักแบ่งแยกความดีความชั่ว การปล่อยให้จิตใจของตนหมกมุ่นอยู่แต่ความคิดที่ผิด คิดแต่จะทำร้ายและเอาเปรียบคนอื่นย่อมเป็นการขาดความรับผิดชอบต่อตนเอง

2. ความรับผิดชอบต่อสังคม ได้แก่

1) ความรับผิดชอบต่อครอบครัว และบุคคลที่อยู่ใกล้ชิด คือการปฏิบัติหน้าที่ของความเป็น พ่อ แม่ ลูก เพื่อน ผู้ร่วมงาน ด้วยความรับผิดชอบต่อ เช่นการไม่ชักชวนเพื่อนร่วมงานกระทำความผิดต่อหน้าที่ การสร้างความไว้วางใจให้กับคนที่อยู่รอบๆตัวเรา การให้ความรักและดูแลเอาใจใส่คนที่เรารู้จัก

2) ความรับผิดชอบต่อชุมชน เช่นการช่วยเหลือคนในชุมชนของตนเมื่อเขาได้รับความเดือดร้อน สนับสนุนและให้ความร่วมมือในการพัฒนาชุมชนของตนทั้งร่างกาย สติปัญญาและทรัพย์สิน ที่พึงจะพอให้ได้ การคิดว่าธุระไม่ใช่ เป็นความคิดของคนที่ไม่มีความรับผิดชอบต่อชุมชนของตนเอง

3) ความรับผิดชอบต่อประเทศหรือสังคมของมนุษย์ทั้งหมด เพราะการกระทำของเราย่อมมีผลกระทบต่อประเทศและสังคมทั้ง หมาดไม่มากนักน้อย เช่นการทิ้งขยะ ดังนั้น เมื่อทำอะไรก็ตาม เราควรนึกถึงผลกระทบที่มีต่อสังคมทั้งในปัจจุบันและอนาคต มิใช่คิดแต่จะได้รับประโยชน์จากสังคมแล้วสังคมจะเป็นอย่างไร ไม่สนใจ หรือมัวแต่โทษสังคมว่าทำให้คนเดือดร้อน

กรมวิชาการ (2542 : 8 – 9) กล่าวถึง การแบ่งความรับผิดชอบตามคู่มือการปลูกฝังและสร้างเสริมค่านิยมพื้นฐาน ได้แบ่งความรับผิดชอบ ออกเป็น 4 ด้าน คือ

1. ความรับผิดชอบในการศึกษาเล่าเรียน หมายถึง การที่นักเรียนศึกษาเล่าเรียนจนประสบความสำเร็จตามที่มุ่งหมายด้วย ความขยันหมั่นเพียร อดทน เข้าห้องเรียนและส่งงานที่ได้รับมอบหมายตรงตามเวลา เมื่อมีปัญหาหรือ อธิบายไม่เข้าใจทบทวนก็พยายามศึกษาค้นคว้าซักถามอาจารย์ให้เข้าใจ เมื่อทำแบบฝึกหัดผิดก็ยอมรับว่าทำผิด แล้วพยายามแก้ไขปรับปรุงให้ถูกต้องด้วยตนเอง

2. ความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา หมายถึง การที่นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของสถานศึกษา รักษาผลประโยชน์ เกียรติยศ ชื่อเสียงของสถานศึกษา ช่วยกันรักษาความสะอาดของสถานศึกษา ไม่ขีดเขียนโต๊ะเรียน ผนังห้องเรียน ห้องน้ำ ห้องส้วม แต่งเครื่องแบบนักเรียนเรียบร้อย ไม่ทะเลาะวิวาทกับโรงเรียนอื่น คอยตักเตือนเพื่อนที่หลงผิดอันจะทำให้โรงเรียนเสียชื่อ เมื่อโรงเรียนต้องการความร่วมมือหรือช่วยเหลือก็เต็มใจให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่ เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนตามความสนใจและความสามารถของตน เพื่อสร้างชื่อเสียงให้แก่โรงเรียน

3. ความรับผิดชอบต่อครอบครัว หมายถึง การที่นักเรียนมีความตั้งใจช่วยเหลืองานต่างๆ ภายในบ้าน เพื่อแบ่งเบาภาระซึ่งกันและกันตามความสามารถของตนและรู้จักแสดงความกตัญญู ปฏิบัติตนเพื่อความสุขและชื่อเสียงของครอบครัว

4. ความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง การที่นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนและสังคมบำเพ็ญประโยชน์และสร้างสรรค์ ความเจริญให้ชุมชน อย่างเต็มความสามารถ ช่วยสอดส่องพฤติกรรมของบุคคลที่เป็นภัยต่อสังคม ให้ความรู้ความสนุกสนาน เพลิดเพลินแก่ประชาชนตามความสามารถของตน ช่วยคิดและแก้ปัญหาต่างๆ ของสังคม เช่น ความสกปรก การจราจร เสียภาษี รักษาของสาธารณะ ฯลฯ

วัฒนา สิงห์สัมฤทธิ์ (กรมวิชาการ.2542: 13; อ้างอิงจาก วัฒนา สิงห์สัมฤทธิ์.2527) แบ่งความรับผิดชอบ เป็น 4 ประเภท คือ

1. ความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงาน หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่การงานของตนด้วยความเอาใจใส่ ขยันหมั่นเพียร อดทนต่ออุปสรรค ไม่ย่อท้อ มีความละเอียดรอบคอบและป้องกันความบกพร่องเสื่อมเสียในวงงานที่ตนรับผิดชอบ

2. ความรับผิดชอบต่อตนเอง หมายถึง การรักษาป้องกันตนเองให้ปลอดภัยจากอันตราย โรคภัยไข้เจ็บ รักษาร่างกายให้แข็งแรง บังคับควบคุมจิตใจไม่ให้ตกเป็นทาสของกิเลส ประพฤติตนอยู่ในศีลธรรมละเว้นความชั่ว รู้จักประมาณการใช้จ่ายตามสมควรแก่ฐานะ หมั่นศึกษาเล่าเรียนจนประสบความสำเร็จ

3. ความรับผิดชอบต่อส่วนรวม หมายถึง การปฏิบัติกิจกรรมของหมู่คณะ ครอบครัว โรงเรียนและชุมชนอย่างเต็มกำลังความสามารถ ร่วมมือแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น

ประพฤติและปฏิบัติตนตามกฎหมาย งดเว้นการกระทำการอันเป็นผลเสียหายแก่ส่วนรวม
ดูแลทรัพย์สินสมบัติสาธารณะและสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าแก่ส่วนรวม

4. ความรับผิดชอบในการกระทำของตน หมายถึง การยอมรับการกระทำของตนทั้งที่เป็นผลดีและผลเสีย ไม่ปิดความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนให้แก่ผู้อื่น พร้อมทั้งปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้ได้ผลดียิ่งขึ้น ไตร่ตรองให้รอบคอบว่าสิ่งที่ตนทำลงไปนั้นจะเกิดผลเสียขึ้นหรือไม่ ปฏิบัติแต่สิ่งที่ทำให้เกิดผลดี

4.3 องค์ประกอบของความรับผิดชอบต่อตนเอง

องค์ประกอบ หรือลักษณะที่เป็นตัวกำหนดความรับผิดชอบ มีนักวิจัยทางการศึกษาและจิตวิทยาได้ทำการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องอยู่หลายด้าน เพ็ชรินทร์ ปรุณวนิชกะ (ไพฑูรย์ ขำขันมะลี.2548:58- 59 ; อ้างอิงจาก เพ็ชรินทร์ ปรุณวนิชกะ . 2535: 17-20) ได้รวบรวมและสรุปออกมาได้ 4 ลักษณะด้วยกัน คือ

1. วิธีการจัดการศึกษาอบรมที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อการแสดงพฤติกรรมความรับผิดชอบ ซึ่งลักษณะการจัดการศึกษาอบรมที่มีผลต่อความรับผิดชอบ ได้แก่ การให้ความเอาใจใส่ เลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การอบรมให้มีวินัยโดยการใช้เหตุผล การจัดการเรียนการสอน โดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ ตรงกันข้ามกับการฝึกอบรมด้วยการให้รางวัลและใช้อำนาจมากเกินไป จะส่งผลให้ความรู้สึกรับผิดชอบของเด็กต่ำ
2. ผลที่ได้จากการศึกษา เป็นอีกลักษณะหนึ่ง ขององค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อความรับผิดชอบของนักเรียน ลักษณะดังกล่าว ประกอบด้วยลักษณะนิสัยการเรียน การได้รับทุนการศึกษา เจตคติต่อสถานศึกษา เจตคติต่ออาชีพ และความมีน้ำใจของครู
3. ลักษณะทางสังคม เศรษฐกิจ ซึ่งประกอบด้วย เพศ อายุ สภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัว สมรรถภาพในการปฏิบัติหน้าที่ การงาน
4. ลักษณะทางสังคม จิตวิทยา เป็นองค์ประกอบที่สำคัญมาก ลักษณะต่างๆที่เกี่ยวข้อง ทางด้านนี้ คือ ลำดับการเกิด ความเชื่อมั่นในตนเอง ความมีระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์ การปรับตัว ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความวิตกกังวล เป็นต้น

สรุปว่า องค์ประกอบสำคัญของความรับผิดชอบต่อตนเอง มีองค์ประกอบด้านการจัดการศึกษาอบรม ผลที่ได้จากการศึกษาอบรม ลักษณะทางสังคม สภาพเศรษฐกิจของครอบครัว ลักษณะทางสังคม จิตวิทยา สิ่งเหล่านี้จะมีผลต่อพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง

ราชบัณฑิตยสถาน (2544: 693) ได้ให้ความหมายของความรับผิดชอบต่อตนเอง หมายถึง การยอมรับตามผลที่ดี หรือไม่ดีในกิจการที่ได้กระทำไป

ประหยัด ยางกลาง (2546 : 20) กล่าวสรุปความรับผิดชอบต่อตนเอง หมายถึง การเอาใจใส่และปฏิบัติงานที่ตนเองได้รับมอบหมายรวมทั้งงานในหน้าที่ของตนเองให้สำเร็จเรียบร้อยทันตามเวลาที่กำหนดเอาไว้เป็นอย่างดีที่สุด ด้วยความขยันและความเพียรพยายาม เพื่อให้งานนั้นสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย เมื่อผลงานปรากฏออกมาก็สามารถยอมรับผลงานนั้นด้วยความสบายใจและเต็มใจ ไม่

ว่างานนั้นจะดีหรือไม่ก็ตาม รวมทั้งมีความพร้อมที่จะปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นด้วย ประกอบด้วยพฤติกรรมย่อยที่พึงประสงค์ คือการดูแลรักษาความสะอาดของร่างกายและเครื่องแต่งกายของตน การดูแลรักษาเครื่องใช้ส่วนตัว เครื่องเขียนแบบเรียนต่างๆ การทำและส่งการบ้านตามที่ครูสั่ง การช่วยดูแลรักษาความสะอาดของห้องเรียนและบริเวณโรงเรียนที่ได้รับมอบหมาย การไม่ขาดโรงเรียนโดยไม่มีกิจธุระจำเป็น การรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเป็นพิเศษ

4.4 การพัฒนาและปลูกฝังความรับผิดชอบต่อตนเอง

จากการพิจารณาสภาพโดยทั่วไปในสังคมปัจจุบันแล้ว เห็นว่าสังคมไทยยังขาดความรับผิดชอบอยู่มาก จำเป็นต้องพัฒนาความรับผิดชอบให้เกิดขึ้นกับคนไทยทุกคน โดยเฉพาะเยาวชนที่กำลังเติบโตขึ้นเป็นกำลังสำคัญในการช่วยพัฒนาประเทศ ความรับผิดชอบเป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสังคม แต่ความรับผิดชอบมิได้มีมาแต่กำเนิด หากแต่สามารถฝึกอบรมและปลูกฝังให้กับคนไทยในสังคมได้ ได้มีนักวิชาการและนักการศึกษาหลายท่านได้กำหนดรูปแบบการพัฒนาความรับผิดชอบไว้ดังนี้

อรรถัย โสภ (กรมวิชาการ.2542:16;อ้างอิงจาก อรรถัย โสภ . 2533: 43) ได้กล่าวไว้ถึงขั้นตอนการฝึกความรับผิดชอบให้แก่เด็ก พอสรุปได้ดังนี้

1. เริ่มให้เด็กทำงานง่ายๆ เหมาะสมกับวัยและความรับผิดชอบของแต่ละบุคคล
2. เมื่อมอบหมายงานให้ทำ ควรให้เด็กทำได้อย่างเต็มที่ เพื่อจะได้มีประสบการณ์ด้วยตนเองและทำให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเองยิ่งขึ้น
3. ให้รู้จักขอบเขตหน้าที่การงานของตน ไม่ปัดความรับผิดชอบให้ผู้อื่น
4. ทำงานให้เสร็จ ไม่ละทิ้งงานที่ทำไว้
5. หากเด็กทำอะไรผิดพลาด ควรให้ความช่วยเหลือแนะนำ

4.5 เทคนิคการฝึกความรับผิดชอบต่อตนเอง

วิภาภรณ์ เรือนทิพย์ (ประทีป กระจ่ายพันธ์ .2538: 29 ; อ้างอิงจาก วิภาภรณ์ เรือนทิพย์.2530) ได้เสนอเทคนิคในการฝึกความรับผิดชอบไว้ดังนี้

1. ผู้ใหญ่ควรทำอะไรให้เด็กเห็นว่ามีผลสำคัญต่อตัวเด็กเอง เพื่อให้เกิดความสนใจขึ้นก่อน แล้วเด็กจะปฏิบัติตาม
2. พยายามพูดให้น้อย โดยให้เด็กเป็นตัวของตัวเองตัดสินใจด้วยตนเองและมีความรับผิดชอบในตัวเอง
3. ควรยกย่องชมเชย เมื่อเด็กกระทำดี หรือเหมาะสม
4. ควรควบคุมความประพฤติของเด็ก โดยการใช้เหตุผลและหลัก เลี่ยงการใช้อารมณ์เเอเด็กกระทำไม่ถูกหรือเหมาะสม

4.6 การประเมินความรับผิดชอบตนเอง

ผกา สัตยธรรม (ไพบูลย์ ขำขันมะลี.2548: 66 ; อ้างอิงจาก ผกา สัตยธรรม.2528: 41) แบ่งการประเมินความรับผิดชอบ ออกเป็น 2 ภาค คือ

1. ภาคปฏิบัติ ซึ่งได้แก่ การสังเกตพฤติกรรม การสัมภาษณ์ การถามจากผู้ที่เกี่ยวข้องจะได้ข้อมูลที่ตรงจุดมากขึ้น แต่จะต้องใช้เวลาเป็นการบันทึกพฤติกรรมการแสดงออก เพื่อติดตามผลแก้ไขพฤติกรรมนั้น
2. ภาคทฤษฎี เป็นการประเมินผลด้วยข้อทดสอบหรือแบบสอบถาม ตามระดับคะแนนมากน้อย ซึ่งอาจมีระดับตั้งแต่ ดีมาก ดี ค่อนข้างดี พอใช้ ต้องแก้ไขและต้องปรับปรุงใหม่ทั้งหมด

5. กลยุทธ์ในการพัฒนาวิสัยทัศน์นักเรียน ด้านความรับผิดชอบตนเองของนักเรียน

โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการดอนคลัง ได้กำหนดกลยุทธ์ในการพัฒนาวิสัยทัศน์ด้านความรับผิดชอบตนเองของนักเรียน ดังต่อไปนี้

1. กลยุทธ์การจัดการอบรมเชิงปฏิบัติการ มีดังต่อไปนี้
 - ขั้นตอนที่ 1 บรรยายให้ความรู้ เพื่อปูพื้นฐานความรู้ และวิธีการต่าง ๆ ให้ความรู้ความเข้าใจที่ตรงกันไม่เกินร้อยละ 20 ของเวลาการประชุมทั้งหมด
 - ขั้นตอนที่ 2 แบ่งกลุ่มย่อยมอบหมายงานให้ทำ
 - ขั้นตอนที่ 3 ทุกกลุ่มลงมือปฏิบัติงาน
 - ขั้นตอนที่ 4 รายงานผลการปฏิบัติงานในที่ประชุม
 - ขั้นตอนที่ 5 ถ้าเอกสารให้รวบรวมพิมพ์เป็นเล่ม ถ้าเป็นวัตถุสิ่งของหรือเครื่องมือ อาจเก็บไว้ในที่ศูนย์ฝึกอบรม หรือมอบให้ผู้เข้ารับการอบรมนำไปใช้ในหน่วยงานของตน
2. กลยุทธ์ในรูปของการจัดกิจกรรมในลักษณะโครงการ

เพื่อเสริมสร้าง ส่งเสริม กระตุ้น สนับสนุน ให้นักเรียนมีวิสัยทัศน์ความรับผิดชอบตนเอง และต่อสังคม ส่วนรวม อย่างต่อเนื่องและมากขึ้น เข้มข้นขึ้นตามลำดับ ดังต่อไปนี้

 - 2.1 กิจกรรมเข้าค่ายพุทธบุตร เป็นกิจกรรมที่โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการดอนคลัง ร่วมกับคณะพระวิทยากรจัดกิจกรรมอบรมนักเรียนกลุ่มเป้าหมายที่จะพัฒนาจำนวน 150 คน โดยเข้าค่าย ณ วัดพระศรีอารย์ เป็นเวลา 3 วัน 2 คืน ฝึกการปฏิบัติตนตามแนวทางหลักธรรมแห่งพระพุทธศาสนาและจารีตประเพณีอันดีงามของไทย โดยเฉพาะคุณธรรมตามมาตรฐานที่ 1 ทั้ง 4 ด้าน คือ วินัย ความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณาเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และการประหยัด
 - 2.2 กิจกรรมแบ่งเขตรับผิดชอบทำความสะอาด โรงเรียนได้ตั้งวัตถุประสงค์ของการดูแลรักษาความสะอาดบริเวณอาคารสถานที่และแหล่งบริการต่างๆ ของโรงเรียนไว้ดังนี้ เพื่อให้ นักเรียนรู้จักใช้และดูแลรักษาความสะอาดบริเวณโรงเรียน อาคารสถานที่แหล่งบริการต่างๆ ได้

เพื่อฝึกนักเรียนให้รู้จักทำงานด้วยตนเอง ตลอดจนรับผิดชอบที่ตนได้รับมอบหมาย สำหรับวิธีดำเนินการจะต้องปฏิบัติตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

- 1 จัดตั้งคณะกรรมการนักเรียนร่วมรับผิดชอบ
- 2 จัดตั้งคณะกรรมการดูแลรักษาความสะอาดอาคารสถานที่
- 3 โรงเรียนจัดหาเครื่องมือ เครื่องใช้ การทำความสะอาดส่วนรวมให้
- 4 การปฏิบัติงานประจำวันของนักเรียน
- 5 การประเมินผล โดยการสังเกตการปฏิบัติงานของคณะกรรมการนักเรียน สังเกต

กระบวนการในการทำงานของนักเรียนที่ได้รับมอบหมายและตรวจสอบรายงานผลการตรวจของคณะกรรมการนักเรียนทุกวัน การทำความสะอาดอาคารสถานที่ เป็นกิจกรรมที่โรงเรียนมอบหมายให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน มุ่งเน้นคุณสมบัติที่ต้องการ คือความรับผิดชอบ นิสัยรักความสะอาด ความมุ่งมั่นในการทำงานและมีวินัยในตนเอง ผู้ปกครองนักเรียน มาร่วมประชุมเพื่อชี้แจง ทำความเข้าใจ และปรึกษาหารือกัน เพื่อให้คณะครูและผู้ปกครองนักเรียนแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวนักเรียนร่วมกัน เพื่อจะได้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับตัวนักเรียนเอง

3. การอบรมนักเรียน

3.1 การอบรมหน้าเสาธง โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการตอนล่าง ได้แต่งตั้งคณะครู อบรมคุณธรรมจริยธรรม วินัยด้านความรับผิดชอบต่อของนักเรียนหลักจากทำกิจกรรมหน้าเสาธงในเวลา 08.10 น

3.2 การอบรมคุณธรรม จริยธรรมและสวตมندیในวันโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการตอนล่าง ได้จัดกิจกรรมอบรมคุณธรรม จริยธรรมและสวตมندیขึ้นในวันศุกร์ทุกสัปดาห์ โดยมีการมอบหมายให้มีคณะครูให้การอบรมนักเรียนเกี่ยวกับเรื่องวินัย ด้านต่างๆ เน้นที่ด้านความรับผิดชอบต่อ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีการพัฒนาความมีวินัยมากยิ่งขึ้น

3.3 การอบรมโฮมรูมโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการตอนล่าง ได้จัดกิจกรรมโฮมรูมขึ้นเพื่อให้ครูและนักเรียนประจำชั้นได้มีโอกาสพูดคุยปัญหาที่พบเห็นในแต่ละวัน เพื่อให้ครูได้สังเกตพฤติกรรมของนักเรียนแต่ละคนภายในชั้นเรียน ว่ามีพฤติกรรมอย่างไร ในตอนเช้าหลังจากกิจกรรมหน้าเสาธง ก่อนเข้าห้องเรียน

จากกลยุทธ์ในการพัฒनावินัยด้านความรับผิดชอบต่อตนเองของนักเรียนโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการตอนล่างดังกล่าว ผู้ที่มีส่วนรับผิดชอบในการพัฒนาก็คือคณะครูทุกคนที่ต้องร่วมกันจัดกิจกรรมเพื่อเป็นการแก้ปัญหาการมีวินัยในตนเองของนักเรียนในทุก ๆ ด้านและให้เน้นกิจกรรมด้านความรับผิดชอบด้านการงานที่ได้รับมอบหมาย กิจกรรมด้านความรับผิดชอบในด้านการกระทำของตนเอง และกิจกรรมด้านความรับผิดชอบในด้านการตรงต่อเวลา

6. คู่มือ

6.1 ความหมายของคู่มือ

นักวิชาการได้อธิบายเกี่ยวกับความหมายของคู่มือไว้ดังนี้

ปรีชา ช้างขวัญยืน ; และคนอื่นๆ (2539: 127) ได้อธิบายความหมายของคู่มือ ว่าเป็นหนังสือที่ใช้ควรควบคู่ไปกับการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ทำให้แนวทางปฏิบัติกับผู้สามารถประทำสิ่งนั้นให้บรรลุตามเป้าหมายในทำนองเดียวกัน

อนุชิต เริงจำเนียร (2545: 22) ได้อธิบายเกี่ยวกับความหมายของคู่มือว่าเป็นหนังสือที่เขียนขึ้นเพื่อเป็นแนวทางให้ผู้ใ้คู่มือได้ศึกษาทำความเข้าใจ และง่ายต่อการปฏิบัติตามได้ในการทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งให้มีมาตรฐานใกล้เคียงกันมากที่สุด และทำให้นักเรียนนักศึกษา มีความรู้ความสามารถและทักษะที่ใกล้เคียงกันซึ่งมีความหมายคล้ายกับแนวคิดของ ชอรัส

ชอรัส (Shores. 1960: 50) ซึ่งได้ให้ความหมายของ คู่มือว่า คู่มือเป็นเครื่องมือที่ครูกับนักเรียนใช้สื่อความหมายกันและกัน เป็นแหล่งรวบรวมเนื้อหา กิจกรรมและวัสดุประกอบการสอนที่เกี่ยวข้อง

จากแนวคิดเกี่ยวกับความหมายของคู่มือ ซึ่งนักวิชาการได้อธิบายมาแล้วพอสมควรพอสรุปได้ว่า คู่มือเป็นเอกสารที่ให้ ความรู้เกี่ยวกับการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งแก่ผู้ใช้โดยมุ่งหวังให้ผู้อ่านหรือผู้ใช้เข้าใจและสามารถเน้นการในเรื่องนั้นด้วยตนเองอย่างถูกต้อง

6.2 ประเภทของคู่มือ

ในการจัดทำคู่มือได้มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายประเภทของคู่มือดังนี้

ปรีชา ช้างขวัญยืน ; และคนอื่นๆ (2539: 127-132) อธิบายเกี่ยวกับประเภทของคู่มือ ทั่วๆไป ว่ามีคู่มือ 3 ประเภทใหญ่ๆ ได้แก่

1. คู่มือครู (Teacher's manual handbook) เป็นหนังสือที่ให้แนวทาง และให้คำแนะนำแก่ครูเกี่ยวกับสาระ วิธีการ กิจกรรม สื่อ วัสดุ อุปกรณ์และแหล่งข้อมูลอ้างอิงต่างๆ ปกติมักใช้ควบคู่กับตำราเรียนหรือหนังสือเรียน

2. คู่มือผู้เรียน (Student's manual or Workbook) คือหนังสือที่ผู้เรียนใช้ควบคู่ไปกับตำราที่เรียนปกติจะประกอบด้วยสาระ คำสั่ง แบบฝึกหัด ปัญหาหรือคำถาม ที่ว่างสำหรับเขียนคำตอบและการทดสอบ ปัจจุบันคู่มือผู้เรียนไม่เพียงแต่จัดทำขึ้นเพื่อใช้ควบคู่กับหนังสือตำราเท่านั้น แต่อาจจะใช้เป็นคู่มือสำหรับการศึกษาควบคู่ไปกับสื่ออื่นๆที่ทำหน้าแทนครู เช่นบทเรียนทางไกล บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เป็นต้น

3. คู่มือทั่วไป เป็นหนังสือที่ให้ข้อความรู้เกี่ยวกับการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งแก่ผู้อ่าน โดยมุ่งหวังให้ผู้อ่านหรือผู้ใช้เข้าใจสามารถดำเนินการในเรื่องนั้นๆด้วยตนเองได้อย่างถูกต้อง

อำนาจ เถาตระกูล (2541: 8 -10) ได้อธิบายเกี่ยวกับประเภทของคู่มือว่าคู่มือมี 3 ประเภท ได้แก่ ประเภทที่หนึ่ง คู่มือหลักสูตร เป็นเอกสารที่มีสาระละเอียดและข้อเสนอแนะแก่ผู้ใช้หลักสูตรให้สามารถเข้าใจแนวทางการใช้และข้อพึงปฏิบัติ ซึ่งจะช่วยให้การนำหลักสูตรไปใช้ตามเจตนารมณ์นั้นๆ ประเภทที่สองคือคู่มือการฝึกงานเป็นเอกสารที่เสนอแนวทางปฏิบัติการฝึกงานของผู้เรียนทั้งในสถานศึกษาหรือสถานประกอบการ รวมทั้งให้ผู้ที่มีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับการฝึกงานได้มีแนวทางในการปฏิบัติ ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ประเภทที่สามคือ คู่มือนักเรียนเป็นเอกสารแนะนำการปฏิบัติตนของนักเรียนที่อยู่ในสถานศึกษาแห่งนั้น โดยเสนอแนะเกี่ยวกับข้อมูลของสถานศึกษา อาคารที่ตั้ง กฎระเบียบ วิธีปฏิบัติสิทธิประโยชน์สิ่งที่เป็นบริการ และเรื่องอำนวยความสะดวกต่างๆที่นักเรียนจะได้รับ

จากแนวคิดของนักวิชาการเกี่ยวกับประเภทของคู่มือดังกล่าวนี้ สามารถสรุปได้ว่าคู่มือแบ่งเป็น 3 ประเภทได้แก่

1. คู่มือเกี่ยวกับการสอน เป็นคู่มือในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามกลุ่มต่างๆ ที่เสนอแนะแนวทางหรือเทคนิค วิธีการสอน การใช้สื่อ หรือนวัตกรรมที่สัมพันธ์กัน เช่น คู่มือรายวิชา คู่มือจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน คู่มือการจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านและการเรียนรู้
2. คู่มือการปฏิบัติกิจกรรม เป็นเอกสารที่เสนอแนวทางการปฏิบัติการฝึกงานของผู้เรียนทั้งสถานศึกษา หรือสถานประกอบการรวมทั้งให้ผู้ที่มีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับการฝึกงานได้มีแนวทางในการปฏิบัติให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันเป็นคู่มือที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้เช่น คู่มือการประกอบเครื่องคอมพิวเตอร์ระดับชั้น ปวส.
3. คู่มือทั่วไป เป็นหนังสือที่ให้ข้อความรู้เกี่ยวกับการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งแก่ผู้อ่านโดยมุ่งหวังให้ผู้อ่านหรือผู้ใช้เข้าใจสามารถดำเนินการในเรื่องนั้น ๆ ด้วยตนเองได้อย่างถูกต้อง เช่น คู่มือประกอบอาหาร

6.3 องค์ประกอบของคู่มือ

ในการจัดทำคู่มือนี้มีส่วนประกอบที่สำคัญ ๆ ที่สามารถนำไปใช้ปฏิบัติงานได้ ซึ่งมีนักวิชาการหลายท่านได้อธิบายเกี่ยวกับองค์ประกอบของคู่มือไว้ดังนี้

ปรีชา ช้างขวัญยืน ; และคนอื่น ๆ (2539: 154 – 156) ได้อธิบายเกี่ยวกับองค์ประกอบการจัดทำคู่มือว่าต้องประกอบด้วย คำชี้แจงการใช้คู่มือ เนื้อหาสาระการเตรียมการสอน กระบวนการวิธีการและกิจกรรม การเขียนคู่มือต้องคำนึงถึงความต้องการของผู้ใช้ การคาดคะเนล่วงหน้าว่าผู้ใช้นั้นจะประสบปัญหาเกี่ยวกับเรื่องอะไร แล้วจัดทำข้อมูลที่จะช่วยเสริมความรู้ อันทำให้ผู้ใช้สามารถแก้ปัญหาได้คำแนะนำเกี่ยวกับการป้องกัน และแก้ปัญหาโดยปกติผู้เขียนคู่มือควรเป็นผู้มีประสบการณ์ในเรื่องที่เขียนมากพอสมควร ซึ่งจะช่วยให้รู้ว่าการดำเนินการในเรื่องนั้น ๆ มักจะมีปัญหาอะไรเกิดขึ้นบ้าง และจุดอ่อนมีอะไรบ้าง ผู้เขียนคู่มือสามารถให้คำแนะนำเกี่ยวกับการป้องกันวิธีแก้ปัญหานั้นกับผู้อ่านหรือผู้ใช้คู่มือได้ คู่มือที่ดีควรให้แหล่งข้อมูลและแหล่ง

อ้างอิงซึ่งเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านหรือผู้ใช้ในการศึกษาค้นคว้าต่อไป สอดคล้องกับแนวคิดของ เอกวุฒิ ไกรมาก

เอกวุฒิ ไกรมาก (2541: 54) อธิบายเกี่ยวกับองค์ประกอบของคู่มือว่าจะประกอบด้วยคำชี้แจงการใช้คู่มือ เนื้อหาที่จะสอน การเตรียมการสอน กระบวนการ วิธีการ และกิจกรรมการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล ความรู้เสริมปัญญา คำแนะนำเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ปัญหา แหล่งข้อมูลและแหล่งอ้างอิง

ดักลาส (Douglass. 1965: 162) อธิบายว่าคู่มือควรประกอบด้วย เนื้อหาสาระและวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน การเรียงลำดับความสำคัญของเนื้อหา การเสนอเนื้อหาและวัสดุอุปกรณ์ที่สอดคล้องกับรายวิชา การนำหลักการและข้อเท็จจริงของ เนื้อหาวิชาไปใช้และการแนะนำแหล่งความรู้อื่น ๆ

แนวคิดดังกล่าวข้างต้น ผู้ศึกษาคิดว่า องค์ประกอบของคู่มือที่ดีนั้นต้องเป็นประโยชน์ต่อผู้นำไปใช้ง่ายต่อการทำความเข้าใจ โดยประกอบไปด้วย คำชี้แจงในการใช้คู่มือ เนื้อหาเหมาะสมกับวัยของนักเรียน และครอบคลุมทุก กด้าน วิธีนำไปใช้ และการแนะนำแหล่งความรู้อ้างอิงต่าง ๆ ตลอดจนการเสนอสื่ออุปกรณ์ที่สอดคล้องกับเนื้อหาหรือกิจกรรม

6.4 ลักษณะของคู่มือที่ดี

คู่มือที่ดีควรเป็นคู่มือที่ผู้นำไปใช้แล้วสามารถปฏิบัติตามได้ถูกต้องและเป็นไปตามจุดประสงค์ที่ต้องการ นักวิชาการได้อธิบายเกี่ยวกับลักษณะที่ดีของคู่มือไว้ดังนี้

ปรีชา ช่างขวัญยืน : และคนอื่น ๆ (2539: 159- 160) ได้อธิบายเกี่ยวกับลักษณะของคู่มือว่าต้องมีความชัดเจนและให้รายละเอียดครอบคลุม เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจถูกต้อง การเขียน คู่มือ ต้องครอบคลุมประเด็นต่าง ๆ เช่น ควรระบุให้ชัดเจนว่าคู่มือนั้นเป็นคู่มือสำหรับใครและใครเป็นผู้ใช้ กำหนดวัตถุประสงค์ให้ชัดเจนว่าต้องการให้ผู้ใช้ได้อะไรบ้าง คู่มือนี้ช่วยผู้ใช้ได้อย่างไร ได้ประโยชน์อะไรบ้าง ควรมีส่วนที่ให้หลักการหรือความรู้ที่จำเป็นแก่ผู้ใช้เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ควรมีส่วนที่ให้คำแนะนำแก่ผู้ใช้เกี่ยวกับการเตรียมตัว การเตรียมวัสดุอุปกรณ์มีส่วนที่ให้คำแนะนำเกี่ยวกับขั้นตอนกระบวนการในการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง มีคำถามหรือกิจกรรมให้ผู้ใช้เครื่องมือทำเพื่อตรวจสอบความเข้าใจในการอ่านหรือปฏิบัติ ามขั้นตอนที่เสนอแนะ และเว้นที่ว่างสำหรับผู้ใช้คู่มือในการเขียนคำตอบรวมถึงคำถามหรือแนวในการตอบ ใช้เทคนิคต่าง ๆ ในการช่วยให้ผู้ใช้เครื่องมือได้โดยสะดวก เช่น การจัดทำรูปเล่ม ขนาดการเลือกตัวอักษร การใช้คำ การใช้ภาพ การเน้นข้อความบางตอนและการใช้แหล่งอ้างอิงที่เป็นประโยชน์ ซึ่งอาจเป็นบรรณานุกรม รายชื่อชมรมรายชื่อสื่อ รายชื่อสถาบันและรายชื่อบุคคล ในทำนองเดียวกัน เอกวุฒิ ไกรมาก (2541: 57) ได้อธิบายเกี่ยวกับลักษณะที่ดีของคู่มือว่า สามารถเข้าใจลักษณะเนื้อหา ขอบข่ายหรือสิ่งที่สอนได้อย่างกระจ่างชัด มองเห็นโครงร่างของการสอนทั้งหมด ช่วยให้สามารถดำเนินตามแนวทางและขั้นตอนต่าง ๆ ได้

บุญเกื้อ ควรหาเวช (2531:77) ได้อธิบายเกี่ยวกับคู่มือที่ดีว่าต้องคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้คือ ใช้ภาษาชัดเจนเข้าใจง่าย ใคร่ครวญถึงปัญหาและสถานการณ์อย่างทะลุปรุโปร่งเพื่อให้ผู้ใช้คู่มือใช้ได้เป็นอย่างดี ควรออกแบบคู่มือให้สวยงามน่าหยิบอ่าน มีรูปภาพ หรือการ์ตูนประกอบเพื่อให้ น่าสนใจ หากเป็นเล่มควรทำปกให้สวยงามและทนทานต่อการใช้ เขียนหน้าปกให้เด่นชัด

ศิริบุญ จงวุฒิเวศย์; และมาเรียม นิลพันธ์ (2542: 17-18) ที่ได้อธิบายกับลักษณะคู่มือที่ดีกว่าแบ่งเป็น 3 ด้านได้แก่ ด้านแรกคือ ด้านเนื้อหา รายละเอียดในคู่มือควรตรงกับเนื้อหาที่ ศึกษาและไม่ยากเกินไปจนทำให้ไม่มีผู้สนใจหยิบอ่าน การนำเสนอเนื้อหาควรให้เหมาะสมกับพื้น ความรู้ของผู้ที่จะศึกษา ข้อมูลที่มีอยู่ในคู่มือนั้น อ่านสามารถประยุกต์ใช้ได้เนื้อหาที่เหมาะสมที่จะ นำไปใช้อ้างอิง ควรมีการตีตัวอย่างประกอบในบางเรื่องเพื่อทำความเข้าใจง่าย และควรมีการ ปรับปรุงให้ทันสมัยเสมอ ด้านที่สองคือ รูปแบบตัวอักษรที่ใช้ควรมีขนาดตัวโตและรูปแบบที่ชัดเจน อ่านง่ายเหมาะสมกับผู้ใช้ ควรมีรูปภาพประกอบลักษณะการจัดรูปเล่มทำให้น่าสนใจ ใช้ภาษาให้ เข้าใจง่ายเหมาะสมกับผู้ใช้ ระบบการนำเสนอควรเป็นจากง่ายไปหายากเป็นเรื่อยๆให้ชัดเจน ด้าน ที่สาม คือ ด้านการนำไปใช้ ควรระบุขั้นตอนวิธีการใช้ให้ชัดเจน มีแผนภูมิ มีตารางมีตัวอย่าง ประกอบให้สามารถนำไปปฏิบัติได้ มีข้อมูลสามารถใช้เพื่อการประสานงานต่างๆได้สะดวกบอก สิทธิประโยชน์และขอควรปฏิบัติให้เข้าใจง่าย

จากแนวคิดและผลการวิจัยเกี่ยวกับลักษณะที่ดีของคู่มือ ซึ่งนักวิชาการได้อธิบายมาแล้ว ผู้ศึกษาคิดว่า ลักษณะที่ดีของคู่มือ จะต้องมีการเรียงลำดับขั้นตอนการใช้ ให้ชัดเจนและง่ายต่อการ กระทำความเข้าใจ เมื่ออ่านต้องสามารถนำไปปฏิบัติได้ถูกต้องสับสน ต้องเน้นแนวปฏิบัติที่สำคัญ ควรแสดงแผนภาพ แผนภูมิ แผนผัง เพื่อช่วยให้ปฏิบัติตามขั้นตอนต่างๆได้ง่ายและรูปแบบของ คู่มือควรจะมีรูปแบบที่น่าสนใจ สวยงามน่าอ่าน และทนทานต่อการใช้งาน

6.5 แนวทางการจัดทำคู่มือ

เพื่อให้การจัดการทำคู่มือมีความถูกต้อง ชัดเจนและสามารถนำไปปฏิบัติได้ ผู้ศึกษาได้ ศึกษาการจัดการทำคู่มือจากหน่วยงานองค์กรการและบุคคล ดังนี้

ปรีชา ช่างขวัญยืน : และคนอื่น ๆ (2539: 132-134) ได้กล่าว การเขียนคู่มือนั้น จะต้อง เป็นแนวปฏิบัติเป็นสำคัญ ส่วนวิธีการจัดกิจกรรมนั้นจะต้องเขียนให้ละเอียดที่สามารถปฏิบัติตาม ขั้นตอนได้ และควรแสดงแผนภาพ แผนภูมิ แผนผัง เพื่อช่วยให้ปฏิบัติตามขั้นตอนต่างๆได้ ง่าย การเขียนคู่มือ ผู้อ่านได้รับความรู้ทางภาษาเขียนแต่ไม่มีโอกาสซักถาม ผู้เขียนในประเด็นที่ สงสัยได้ คู่มือจึงต้องมีความชัดเจน และมีรายละเอียดครอบคลุมประเด็นที่น่าสงสัยไว้ทั้งหมดเพื่อที่ ผู้อ่านจะได้เกิดความเข้าใจอย่างชัดเจน การเขียนคู่มือครอบคลุมประเด็นดังนี้

1. ควรระบุให้ชัดเจนว่า คู่มือนั้นเป็นคู่มือสำหรับใคร ใครเป็นผู้ใช้
2. กำหนดวัตถุประสงค์ให้ชัดเจน ต้องการให้ผู้ใช้ทำอะไรบ้าง
3. คู่มือควรมีส่วนจะช่วยผู้ใช้ได้อย่างไร มีประโยชน์อะไรบ้าง

4. ควรมีส่วนที่ให้หลักการหรือความรู้ที่จำเป็นแก่ผู้ใช้ในการใช้เครื่องมือ เพื่อให้การใช้คู่มือมีประสิทธิภาพสูงสุด

5. มีส่วนที่แนะนำให้ผู้ใช้เกี่ยวกับการเตรียมตัว เตรียมวัสดุ อุปกรณ์ และสิ่งที่จำเป็นตามคู่มือแนะนำ

6. ควรมีส่วนให้คำแนะนำผู้ใช้เกี่ยวกับขั้นตอนหรือกระบวนการในการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

7. เนื้อหาสาระควรมีความถูกต้อง สามารถช่วยให้ผู้ใช้คู่มือทำสิ่งนั้นได้สำเร็จ ได้แก่

7.1 มีข้อมูลรายละเอียดที่เพียงพอจะช่วยให้ผู้สามารถในการทำสิ่งนั้นได้สำเร็จ

7.2 ต้องเรียงลำดับขั้นตอนอย่างเหมาะสมจึงจะช่วยให้ผู้ใช้ทำสิ่งนั้นได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว ประหยัด

7.3 สามารถใช้ภาษาสื่อให้ผู้ใช้เข้าใจตรงกับผู้เขียน ไม่คลุมเครือหรือทำให้ กิดการเข้าใจผิด ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย หากสิ่งใดยุ่งยากซับซ้อนควรใช้เทคนิคอื่นๆ เช่น ภาพ ตารางการยกตัวอย่าง การใช้สีจำแนก เป็นต้น

7.4 ควรแนะนำเคล็ดลับ หรือเทคนิควิธีต่างๆ ที่จะช่วยให้ผู้ใช้กระทำสิ่งนั้นๆ ได้ซึ่งข้อมูลนี้จะมาจากประสบการณ์ของผู้เขียน

7.5 ควรมีคำถามหรือกิจกรรมให้ผู้ใช้คู่มือทำ เพื่อตรวจสอบความเข้าใจจากการ อ่านหรือปฏิบัติตามขั้นตอนที่เสนอแนะ

8. ควรใช้เทคนิคต่างๆ ในการช่วยให้ผู้ใช้คู่มือได้สะดวก เช่น การจัดรูปเล่ม ขนาดการเลือกตัวอักษร ขนาดตัวอักษร การใช้ตัวดำ การใช้สี การใช้ภาพ การใช้การตีกรอบเน้นข้อความบางตอน เป็นต้น

9. ควรใช้แหล่งอ้างอิงที่เป็นประโยชน์ต่อ ผู้อื่น ซึ่งอาจเป็นบรรณานุกรม รายชื่อ ชมรม รายชื่อสื่อ รายชื่อสถาบัน รายชื่อบุคคลสำคัญ เป็นต้น

6.6 เอกสารเกี่ยวกับการจัดทำคู่มือ

เพื่อให้การจัดทำคู่มือมีความถูกต้อง จัดเจน จึงได้ศึกษาการจัดทำคู่มือจากหน่วยงานองค์กร และบุคคลดังนี้

กลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรีเขต 2(2548: 1-79) ได้จัดทำคู่มือการจัดกิจกรรมการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านและการเรียนรู้ โดยมีวัตถุประสงค์สำหรับโรงเรียนได้ นำไปใช้เป็นแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมรักการอ่าน และการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 5 บทคือ บทที่ 1 ความสำคัญของการอ่าน บทที่2 กล่าวถึงแนวคิดในการสร้างนิสัยรักการอ่านและการเรียนรู้ บทที่3 เป็นแนวดำเนินกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านและการเรียนรู้ในโรงเรียน บทที่4 กล่าวถึงกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านและการเรียนรู้ บทที่ 5 เป็นกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านและการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย 17 กิจกรรม

อรวีไล สว่างคำ (2548: 1-180) คู่มือการปฏิบัติงานการบริการ การแนะแนวระดับ ประถมศึกษาสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดปทุมธานี จุดประสงค์เพื่อเป็น ประโยชน์ต่อครูที่หน้าที่แนะแนว ทำให้มีความรู้ความเข้าใจ วิธีการปฏิบัติงานการบริการแนะ แนวได้ชัดเจนสามารถจัดการบริการแนะแนวอย่างมีประสิทธิภาพ บทที่ 1 บทนำประกอบด้วยภูมิหลัง วัตถุประสงค์เขตเนื้อหา ความสำคัญการจัดทำคู่มือ นิยามศัพท์ บทที่ 2 กล่าวถึงแนวคิด และ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ประกอบ ด้วย โรงเรียนระดับประถมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา เอกชนการแนะแนวในโรงเรียน การจัดการบริการแนะแนว บทที่ 3 กล่าวถึงขั้นตอนและวิธีการจัดทำ คู่มือ บทที่ 4 เป็นคู่มือการปฏิบัติงานการบริการแนะแนวในระดับประถมศึกษา ประกอบด้วยคำ ชี้แจงการใช้คู่มือ การจัดการบริการแนะแนวระดับประถมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา เอกชน

วิสวรรณ พลเสน (2547: 1-218) ได้จัดทำคู่มือการจัดกิจกรรมนักเรียนกลุ่มเสี่ยงใน กล่าวถึง ขั้นตอนและวิธีการจัดทำคู่มือ บทที่ 4 เป็นคู่มือการทอลดลายผ้าตีนจกไทยยวน จังหวัดราชบุรี ประกอบด้วยคำชี้แจงการใช้คู่มือ เนื้อหาประกอบด้วย การทอลดลายผ้าตีนจกไทยยวน จังหวัด ราชบุรี ได้แก่ ลักษณะของลาวลายหลักและลดลายประกอบ การใช้สีลดลายหลักและลดลาย ประกอบ วิธีถอดแบบผ้าตีนจกไทยยวน วิธีการจกของไทยยวน

จากแนวคิดซึ่งนักวิชาการได้อธิบายมาแล้วข้างต้น จะเห็นว่าการจัดทำคู่มือนั้นต้องมี แนวทางที่แน่นอนเป็นแนวปฏิบัติ ที่สำคัญ มีความชัดเจนในเนื้อหา มีความถูกต้องเที่ยงตรง กิจกรรมนั้นต้องมีความละเอียด สามารถปฏิบัติตามขั้นตอนต่างๆได้ง่าย ความครอบคลุม และ สามารถนำไปใช้ในการศึกษาการข้อมูลหรือปฏิบัติกิจกรรมที่ต้องการศึกษาได้เป็นอย่างดี

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

เพชร ยอดบุญนอก (2547: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการสร้างเสริมพฤติกรรมการมีวินัยของ นักเรียน โรงเรียนบ้านวังม่วง อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา โดยเน้นการมีวินัย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการเข้าแถว ความสะอาด กิริยามารยาท และการแต่งกายโดยดำเนินการศึกษาค้นคว้าโดยใช้ รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ผลการศึกษามีดังนี้ คือ นักเรียน โรงเรียนบ้านวัง ม่วง อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา ทุกคนสามารถปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัย

จำนง เต้าชัยภูมิ (2547: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานสร้างเสริมความมี วินัยของนักเรียน โรงเรียนบ้านหนองฉิม อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ โดยมุ่งพัฒนาวิ นัยนักเรียน จำนวน 3 ด้าน คือ ด้านความรับผิดชอบ ด้านความประพฤติและด้านการแต่งกาย โดยใช้ หลักการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ผลการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่า การที่จะ พัฒนาวินัยนักเรียนให้ได้ผลอย่างจริงจังนั้น โรงเรียนจะต้องเห็นความสำคัญ มี แผนนโยบายที่ชัดเจน บุคลากรจะต้องมีความตระหนักในปัญหา ทำตนให้เป็นแบบอย่างจัดกิจกรรมส่งเสริมการพัฒนาวินัย

นักเรียนและกระตุ้นให้นักเรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมตามที่กำหนดให้เกิดความเคยชินจนกลายเป็นวินัยในตนเอง

พงษ์ศักดิ์ เชื้อศิริ (2547: บทคัดย่อ) ได้ศึกษา การพัฒนาการดำเนินงานด้านเสริมสร้างวินัยนักเรียนโรงเรียนท่ามะไฟหวาน อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ได้ศึกษาค้นคว้าความมีวินัย 3 ด้าน คือ การตรงต่อเวลา การแต่งกาย และการรักษาความสะอาด โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ผลการศึกษาค้นคว้า ปรากฏดังนี้ ด้านการตรงต่อเวลา นักเรียนกลุ่มเป้าหมายมีการพัฒนานวินัยด้านการตรงต่อเวลาดีขึ้นได้อย่างน่าพอใจ ด้านการแต่งกายพบว่านักเรียนมีพฤติกรรมการแต่งกายผิดระเบียบทุกรายการลดลงอย่างชัดเจน และด้านการรักษาความสะอาดห้องเรียน พบว่านักเรียนมีการพัฒนานวินัยด้านการรักษาความสะอาด ดีขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ

เที่ยง แหวนวงษ์ (2546: บทคัดย่อ) ได้ศึกษา การพัฒนากิจกรรมเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียน โรงเรียนบ้านปลาตุก อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อแก้ไขปัญหาของนักเรียน 3 ด้าน คือ การรักษาความสะอาดการแต่งกาย การควบคุมตนเอง ความรับผิดชอบ ต่อหน้าที่ โดยใช้กิจกรรม 5 กิจกรรม คือ 1. กิจกรรมตาวีเศษ 2. กิจกรรมการณรงค์ต่อต้านยาเสพติด 3. ทักษะศึกษาที่เรือนจำ 4. กิจกรรมเยาวชนไทยใส่ใจธรรมชาติ 5. กิจกรรมการเรียนรู้คุณธรรม ผลการดำเนินงานทำให้นักเรียนกลุ่มเป้าหมาย มีความเข้าใจและให้ความสำคัญ ต่อการดำเนินงานในแต่ละกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง มีพัฒนาการตามวัยและระดับ

นัยนา วงศ์โสภ (2546:บทคัดย่อ) ได้ศึกษา การดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนสันติธรรมวิทยา อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร โดยใช้กิจกรรมพัฒนา 2 กิจกรรม คือ

1. จัดอบรมพัฒนาบุคลากรเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในเรื่องหลักการวิจัยปฏิบัติการแนวทางการจัดการศึกษาแบบบาหลี และการพัฒนาหลักสูตร/แผนการเรียนและการจัดประสบการณ์ และเครื่องมือในการศึกษารวบรวมข้อมูล

2. ประชุมปฏิบัติการเพื่อทำเครื่องมือ ได้แก่ แผนการเรียนรู้และกิจกรรมเสริมประสบการณ์และเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผลของการศึกษาทำให้ครูมีความรู้ ความเข้าใจ แนวทางการศึกษาแบบบาหลีและรูปแบบการวิจัย ครูมีความพร้อมที่จะสร้างวินัยแก่นักเรียน มีการประสานงานกันเป็นระบบ มีการแลกเปลี่ยนข้อมูล / ประสบการณ์ ได้กลยุทธ์ที่เหมาะสมกับการพัฒนางานและการแก้ไขปัญหา

นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ มีคุณธรรม เกิดวินัยด้านการ รักษาความสะอาดและความรับผิดชอบ นักเรียนมีนิสัยรักความสะอาด และเป็นคนที่มีความรับผิดชอบ

ประกาศ สุวรรณหาญ (2546: บทคัดย่อ) ได้ศึกษา การพัฒนาการดำเนินงานกิจการนักเรียน ด้านส่งเสริมความมีวินัยนักเรียน โรงเรียนบ้านทุ่งแต้ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร โดยใช้กิจกรรมในการพัฒนา ดังนี้ 1. การประชุมวิเคราะห์ปัญหา โดยใช้วิธีการประชุมเชิงปฏิบัติการ 2. การทัศนศึกษาดูงาน 3. จัดกิจกรรมพัฒนาเสริมสร้างวินัย

ผลของการพัฒนานักเรียนมีความตรงต่อเวลา ร้อยละ 88 ทำความสะอาดบริเวณที่รับผิดชอบ และร่างกายดีขึ้น แต่งกายสะอาด เป็นระเบียบวินัย ร้อยละ 90 เข้าแถวตอนเช้า กลางวัน เลิกเรียน ในเกณฑ์ดี นักเรียนแสดงความเคารพครู และผู้ปกครองดีขึ้น นักเรียนปฏิบัติตามระเบียบวินัย ข้อบังคับของโรงเรียนในระดับน่าพอใจ

ชูศักดิ์ นันทะ (2542: บทคัดย่อ) ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการเสริมสร้างวินัยนักเรียนไว้ดังนี้ 1. ผู้บริหารควรมีข้อมูลเกี่ยวกับการส่งเสริมวินัยนักเรียน เพื่อที่จะได้นำมาพัฒนางานด้านนี้อย่างมีประสิทธิภาพ 2. ผู้บริหาร ครู อาจารย์ ควรเอาใจใส่และติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง 3. ควรจัดให้มีการประกอบกิจกรรมด้านการส่งเสริมวินัย ทั้งในระดับโรงเรียน อำเภอ จังหวัด 4. ควรจัดอบรม ประชุมสัมมนา เกี่ยวกับการเสริมสร้างวินัยนักเรียน 5. ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกระดับควรดูแลเอาใจใส่ในด้านนี้อย่างจริงจังและต่อเนื่อง เพราะ การเสริมสร้างวินัยให้กับนักเรียนเป็นพื้นฐานของการดำเนินชีวิตของคนในสังคม

สุจิตรา จูมสีมา (2546: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานกิจกรรมนักเรียนด้านการส่งเสริมวินัยและควา มรับผิดชอบของนักเรียนในโรงเรียนบ้านสะเอาน้อย อำเภอไพรบึง จังหวัดศรีสะเกษ เพื่อดำเนินการจัดกิจกรรมด้านการส่งเสริมวินัยและความรับผิดชอบ ให้กับนักเรียนอย่างมีคุณภาพเป็นระบบและต่อเนื่อง และการพัฒนาคุณภาพของนักเรียนด้านความมีวินัย และด้านความรับผิดชอบ ให้ได้ผลตามมาตรฐานที่โรงเรียนกำหนดของชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6

กิจกรรมที่ใช้ในการดำเนินการพัฒนา คือ กิจกรรมการสอนข่าวและเหตุการณ์ กิจกรรมสวดมนต์ไหว้พระ อบรมจริยธรรมสำหรับนักเรียนก่อนเลิกเรียน กิจกรรมประชาธิปไตย กิจกรรมอาหารกลางวัน กิจกรรมสวดเทรคคุณธรรม มจริยธรรมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและชุดกิจกรรมธนาคารความดี ผลการศึกษาค้นคว้า ปรากฏ ดังนี้ 1. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 6 ปฏิบัติกิจกรรมพัฒนา โดยรวมอยู่ในระดับ ดังนี้ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีพัฒนาการสูงสุด ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 พัฒนาการต่ำสุดและนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีผลต่างของการเปลี่ยนแปลงพัฒนาการสูง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีผลต่างการพัฒนาต่ำสุด เปรียบเทียบพฤติกรรมนักเรียนสัปดาห์ที่ 1 กับสัปดาห์ที่ 4 ประเมิน 5 ตัวบ่งชี้ สัปดาห์ที่ 1 ตัวชี้วัดด้านความเคารพระเบียบโรงเรียนและเคารพสิทธิผู้อื่นมีค่าสูงสุด ด้านประหยัดอดออมมีค่าต่ำสุด สัปดาห์ที่ 4 ตัวชี้วัดด้านการเคารพกฎระเบียบของโรงเรียนและด้านเคารพสิทธิผู้อื่นมีค่าสูงสุด ด้านประหยัดอดออมมีค่าต่ำสุด ผลโดยรวมอยู่ในเกณฑ์ดี แสดงว่าการพัฒนาความมีวินัยและความรับผิดชอบของนักเรียนมีการพัฒนาการดีขึ้น 2. ผลการศึกษากการดำเนินกิจกรรมพัฒนางานกิจกรรมนักเรียน ด้านการเสริมสร้างวินัยและความรับผิดชอบ ทุกกิจกรรมที่จัด สภาพการปฏิบัติกิจกรรมของครูหลังวงจรที่ 1 เกณฑ์อยู่ในระดับพอใช้ คือมีการจัดกิจกรรมไม่ต่อเนื่อง ขาดเอกสาร และแนวทางปฏิบัติที่ส่งเสริมอย่างต่อเนื่อง ผู้ปกครองที่เป็นผู้ประเมินมีความรู้เพิ่มขึ้น ส่วนผู้ปกครองหลังการพัฒนาวงจรที่ 1 เกณฑ์อยู่ในระดับปรับปรุง หลังการพัฒนาวงจรที่ 2 ปรากฏว่าสภาพการดำเนินงานของผู้ปกครอง เกณฑ์อยู่ในระดับ มีความรู้ ความเข้าใจ เอาใจใส่ แนะนำตักเตือนและปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี

ประทีป กระจายพันธ์ (2538: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลของการใช้ตัวแบบบุคคลจริงและบทบาทสมมติ เพื่อพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนวิจิตรวิทยา อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ผลการวิจัยปรากฏว่า นักเรียนที่ได้รับการทดลองโดยกลุ่มที่ใช้การเล่นบทบาทสมมติ กลุ่มที่ใช้ตัวแบบบุคคลจริงและกลุ่มควบคุม มีความรับผิดชอบแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และกลุ่มทดลองที่ใช้ตัวแบบบุคคลจริงกับกลุ่มควบคุมมีความรับผิดชอบแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และกลุ่มทดลองที่ใช้การเล่นบทบาทสมมติกับกลุ่มทดลองที่ใช้ตัวบุคคลจริงมีความรับผิดชอบไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ไพบุลย์ ขำขันมะลี (2548: บทคัดย่อ) ได้ศึกษา การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยด้านความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนหนองตอวิทยา อำเภอ อจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด โดยใช้กลยุทธ์ในการพัฒนาได้แก่ 1. การประชุมเชิงปฏิบัติการ 2. การจัดกิจกรรมในลักษณะของโครงการ 3. การนิเทศ 4. การคณะกรรมการเครือข่ายผู้ปกครอง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า ปรากฏผลการศึกษาค้นคว้า ดังนี้ 1. สภาพก่อนการพัฒนาพบว่า นักเรียนมีปัญหาการไม่รู้จักรักษาสุขภาพอนามัยของตนเอง ไม่ตั้งใจใฝ่หาความรู้ ประพฤติตนไม่เหมาะสม ปรับตัวเข้ากับคนอื่นไม่ได้ดีนัก ไม่ประหยัด ทำงานที่ได้รับมอบหมายไม่สำเร็จ ไม่ตรงต่อเวลา ควบคุมตนเองไม่ได้ ฟุ้งตนเองไม่ได้ ไม่รับผิดชอบในหน้าที่พลเมืองที่ดี ไม่รับผิดชอบต่อครอบครัว บิดามารดา ไม่รับผิดชอบต่อโรงเรียน ครู – อาจารย์ ไม่รับผิดชอบต่อเพื่อน 2. ผลจากการพัฒนางรอบที่ 1 พบว่านักเรียนมีการพัฒนาและมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทิศทางที่พึงประสงค์ตามเป้าหมายเป็นที่น่าพอใจ 8 รายการ ส่วนที่เหลือ 5 รายการ ยังต้องพัฒนาต่อไป คือด้านความตั้งใจเรียน หมั่นใฝ่หาความรู้ ด้านความประหยัด ด้านการฟุ้งตนเอง ด้านความรับผิดชอบต่อหน้าที่พลเมืองดีและด้านการรู้จักปรับตัวเข้ากับผู้อื่น 3. ผลการพัฒนางรอบที่ 2 พบว่านักเรียนมีการพัฒนาพฤติกรรม ไปตามเป้าหมายได้ในระดับที่น่าพอใจครบทั้ง 13 รายการ สรุปการศึกษาค้นคว้า ครูสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนบรรลุวัตถุประสงค์ทุกรายวิชา เพราะนักเรียนมีคุณลักษณะของบุคคลที่มีความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อสังคมส่วนรวม บรรยากาศภายในโรงเรียนมีความสะอาดเรียบร้อย ปัญหาต่างๆที่เคยพบได้รับการแก้ไข ง่ายและสะดวกต่อการดูแล

บทที่ 3

ขั้นตอนและวิธีการจัดทำคู่มือ

คู่มือการจัดกิจกรรมการพัฒนานักเรียนด้านความรับผิดชอบต่อตนเองของนักเรียนโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการตอนล่าง มีวิธีการสร้าง และตรวจสอบความเป็นไปได้ดังนี้

1. ศึกษาแนวทางในการจัดทำคู่มือ
2. วางแผนในการดำเนินการจัดทำคู่มือ
3. ดำเนินการจัดทำคู่มือและพัฒนาคู่มือ
4. ตรวจสอบความเป็นไปได้ของคู่มือ
5. คู่มือ

ขั้นตอนในการจัดทำคู่มือ

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาแนวทางในการจัดทำคู่มือ

1.1 ศึกษาจุดประสงค์ของการจัดทำคู่มือให้สอดคล้องกับจุดหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544

1.2 ศึกษาหลักการเขียนคู่มือ จากหนังสือ เอกสารงานวิจัย และเอกสารทางวิชาการหลายฉบับเพื่อให้การเขียนคู่มือเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 ศึกษาการจัดทำคู่มือ จากหน่วยงาน องค์กร และบุคคล เพื่อให้การจัดทำคู่มือมีความชัดเจนถูกต้องเหมาะสม

ขั้นตอนที่ 2 วางแผนในการดำเนินการจัดทำคู่มือ

2.1 เขียนโครงร่างคู่มือด้วยส่วนประกอบต่างๆ ดังนี้

- 2.1.1 ปก
- 2.1.2 คำนำ
- 2.1.3 สารบัญ
- 2.1.4 คำชี้แจงในการใช้คู่มือ
 1. คำแนะนำในการใช้คู่มือ
 2. วัตถุประสงค์
 3. ประโยชน์ของคู่มือ

2.1.5 สารบัญสำหรับครูผู้จัดกิจกรรม

1. แนวการจัดกิจกรรมการพัฒนานักเรียนด้านความรับผิดชอบต่อตนเองของนักเรียน

2. ข้อควรปฏิบัติระหว่างการจัดกิจกรรมของครู

3. ข้อควรปฏิบัติระหว่างความร่วมมือกิจกรรมของนักเรียน
 4. การบันทึกพัฒนาการของผู้เรียน
 5. พื้นฐานแนวคิดเรื่องความรับผิดชอบต่อตนเอง ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่
 - 5.1 ด้านการงานที่ได้รับมอบหมาย
 - 5.2 ด้านในการกระทำของตนเอง
 - 5.3 ด้านการตรงต่อเวลา
 6. การประเมินผล
- 2.1.6 การจัดกิจกรรมพัฒนานิยน์ักเรียนด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง

ช่วงชั้นที่ 3

1. กิจกรรมการพัฒนาความรับผิดชอบด้านการงานที่ได้รับมอบหมาย
 2. กิจกรรมการพัฒนาความรับผิดชอบในการกระทำของตนเอง
 3. กิจกรรมการพัฒนาความรับผิดชอบด้านการตรงต่อเวลา
- 2.2 เสนอรายชื่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณาโครงสร้างคู่มือการจัดกิจกรรมการพัฒนานิยน์ักเรียนด้านความรับผิดชอบต่อตนเองของนักเรียนโรงเรียนตรี ยมอุดมศึกษาพัฒนาการดอนคลัง จำนวน 5 คน

2.2.1 นายประจวบ	โพธิ์ปาน	ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาราชบุรี เขต 2
จังหวัดราชบุรี
2.2.2 นายสัจด์	เกตุรัตน์	ผู้อำนวยการโรงเรียนเตรียม
อุดมศึกษาพัฒนาการดอนคลัง
อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี
2.2.3 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วีระ	สุภากิจ	อาจารย์ประจำภาควิชาบริหาร
การศึกษา มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร
2.2.4 อาจารย์ ดร. ราชันย์ บุญธิมา		ผู้อำนวยการสำนักทดสอบทาง
การศึกษาและจิตวิทยา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
กรุงเทพมหานคร
2.2.5 นางมณีรัตน์	โชติวุฒนาการ	ศึกษานิเทศก์ 7 เขตพื้นที่
การศึกษาราชบุรีเขต 2
จังหวัดราชบุรี

ขั้นตอนที่ 3 ดำเนินการจัดทำคู่มือและพัฒนาคู่มือ

3.1 จัดทำโครงร่างคู่มือ การจัดกิจกรรมพัฒนานักเรียนด้านความรับผิดชอบ
ต่อตนเอง เป็น 3 ด้าน คือ

1. ด้านการงานที่ได้รับมอบหมาย
 - 1.1. กิจกรรมร่วมรับผิดชอบ
 - 1.2. กิจกรรมโรงเรียนสวดด้วยมือเรา
 - 1.3. กิจกรรมผู้ปกครองช่วย
 - 1.4. กิจกรรมพลังความอดทน
2. ด้านความรับผิดชอบในการกระทำของตนเอง
 - 2.1. กิจกรรมตนเป็นที่พึ่งแห่งตน
 - 2.2. กิจกรรมธนาการความดี
 - 2.3. กิจกรรมจะแน่วแน่แก้ไข
 - 2.4. กิจกรรมเสียชีพอย่าเสียสัตย์
 - 2.5. กิจกรรมผู้ชนะตนเอง
 - 2.6. กิจกรรมวินัยเชื่อว่าไม่สำคัญ
3. ด้านการตรงต่อเวลา
 - 3.1. กิจกรรมเวลามีคุณค่า
 - 3.2. กิจกรรมตรงเวลาพาเที่ยว

3.2 นำโครงร่างคู่มือการจัดกิจกรรมการพัฒนานักเรียนด้านความรับผิดชอบ
ต่อตนเองของนักเรียนโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการตอนล่าง จากข้อ 3.1 ไปให้
ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาโครงร่างคู่มือ จำนวน 5 คน รายชื่อผู้เชี่ยวชาญพิจารณาโครงร่างคู่มือ อยู่
ในภาคผนวก ก.

3.3 นำโครงร่างคู่มือการจัดกิจกรรมการพัฒนานักเรียนด้านความรับผิดชอบ
ต่อตนเองของนักเรียนโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการตอนล่าง มาแก้ไขปรับปรุงตาม
ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญข้อ 3.2

3.4 ดำเนินการจัดทำคู่มือฉบับสมบูรณ์โดยได้รับความเห็นชอบจากอาจารย์ที่
ปรึกษาสารนิพนธ์

ขั้นตอนที่ 4 ตรวจสอบความเป็นไปได้ของคู่มือ

4.1 ตรวจสอบความเป็นไปได้ของคู่มือ

การตรวจสอบความเป็นไปได้ของคู่มือของผู้เชี่ยวชาญเป็นการตรวจสอบว่าคู่มือที่
ได้จัดทำขึ้นมีความเห็นด้วยในการนำไปใช้เพียงใด ผู้ศึกษาจึงได้นำคู่มือฉบับสมบูรณ์ไปให้

ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเป็นไปได้ โดย ตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ 15 คน เพื่อขอความคิดเห็น และความสามารถในการนำคู่มือไปใช้ปฏิบัติ

ทั้งนี้ผู้ศึกษาได้เสนอรายชื่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความเป็นไปได้ของคู่มือโดยได้ขอหนังสือราชการจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เรียนเชิญผู้เชี่ยวชาญจำนวน 15 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 5 คน นักวิชาการจำนวน 5 คน ครูผู้ปฏิบัติการสอนจำนวน 5 คน พิจารณาตรวจสอบความเป็นไปได้ของคู่มือดังต่อไปนี้

ผู้บริหารสถานศึกษา

1. นายสงัด เกตุรัตน์ ผู้อำนวยการโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ ดอนคลัง อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี
2. นายประทีพย์ คนทัด ผู้อำนวยการโรงเรียนโพหัก “วงศ์สมบูรณ์ราษฎร์อุปถัมภ์”อำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี
3. นายจำรัส มากแก้ว ผู้อำนวยการโรงเรียนสายธรรมจันทร์ อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี
4. นายสถาพร อภิวงโสกุล ผู้อำนวยการโรงเรียนประสาทรัฐประชากิจ อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี
5. นายบุญเลิศ วงศ์ยะรา ผู้อำนวยการโรงเรียนเนกขัมมวิทยา อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี

นักวิชาการ

1. นางมณีรัตน์ โชติวุฒาการ ศึกษาพิเศษ 7 เขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 2 จังหวัดราชบุรี
2. นายผ่อง เกื้อเม่ง หัวหน้างานกิจการนักเรียนโรงเรียนสายธรรมจันทร์ อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี
3. นางยุพารัตน์ แสงศิริสุทธีสาร หัวหน้างานกิจการนักเรียนโรงเรียนโพหัก “วงศ์สมบูรณ์ราษฎร์อุปถัมภ์” อำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี
4. นางอารีย์ บุญจันทร์ หัวหน้างานกิจการนักเรียนโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการดอนคลัง อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี
5. นายจิรพงษ์ ขันตยาภรณ์ หัวหน้างานกิจการนักเรียนโรงเรียนเนกขัมมวิทยา อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี

ครูผู้ปฏิบัติการสอน

1. นายอุดร จันทร์มล ครูผู้ปฏิบัติงานโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ
ดอนคลัง อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี
2. นางสาวสุภา เทียงน้อย ครูผู้ปฏิบัติงานโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ
ดอนคลัง อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี
3. นางสาวนิตยา แสงอากาศ ครูผู้ปฏิบัติงานโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ
ดอนคลัง อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี
4. นางสาวดี เอี่ยมขำ ครูผู้ปฏิบัติงานโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ
ดอนคลัง อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี
5. นางพัชรา แยมกาญจนวัฒน์ ครูผู้ปฏิบัติงานโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ
ดอนคลัง อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี

4.2 การตรวจสอบความเป็นไปได้ของกลุ่ม

เกณฑ์การตรวจสอบความเป็นไปได้ของกลุ่มการจัดกิจกรรมการพัฒนานักเรียนด้านความรับผิดชอบต่อนตนเองของนักเรียนโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการดอนคลัง ทำการตรวจสอบโดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) จำนวน 10 ข้อ มี 5 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง /สามารถนำไปปฏิบัติได้มากที่สุด เห็นด้วย/สามารถนำไปปฏิบัติได้มาก ไม่แน่ใจ/สามารถนำไปปฏิบัติได้ปานกลาง ไม่เห็นด้วย/สามารถนำไปปฏิบัติได้น้อย และไม่เห็นด้วย/นำไปปฏิบัติได้น้อยที่สุด ให้คะแนนตามลำดับความสำคัญตามเกณฑ์ ดังนี้

เห็นด้วยอย่างยิ่ง/สามารถนำไปปฏิบัติได้มากที่สุด	เท่ากับ 5 คะแนน
เห็นด้วย/สามารถนำไปปฏิบัติได้มาก	เท่ากับ 4 คะแนน
ไม่แน่ใจ/สามารถนำไปปฏิบัติได้ปานกลาง	เท่ากับ 3 คะแนน
ไม่เห็นด้วย/สามารถนำไปปฏิบัติได้น้อย	เท่ากับ 2 คะแนน
ไม่เห็นด้วย/นำไปปฏิบัติได้น้อยที่สุด	เท่ากับ 1 คะแนน

4.3 สรุปความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ

นำข้อมูลจากการตรวจสอบความเป็นไปได้ของกลุ่มการจัดกิจกรรมการพัฒนานักเรียนด้านความรับผิดชอบต่อนตนเองของนักเรียนโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการดอนคลัง ทำการสรุปวิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) แบ่งเป็น 5 ระดับดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50-5.00 แปลความหมายว่า สามารถนำไปปฏิบัติได้มากที่สุด
 ค่าเฉลี่ย 3.50-4.49 แปลความหมายว่า สามารถนำไปปฏิบัติได้มาก
 ค่าเฉลี่ย 2.50-3.49 แปลความหมายว่า สามารถนำไปปฏิบัติได้ปานกลาง
 ค่าเฉลี่ย 1.50-2.49 แปลความหมายว่า สามารถนำไปปฏิบัติได้น้อย
 ค่าเฉลี่ย 1.00-1.49 แปลความหมายว่า นำไปปฏิบัติได้น้อยที่สุด

4.4 ผลการตรวจสอบความเป็นไปได้ของการนำคู่มือไปใช้

จากการตรวจสอบความเป็นไปได้ของการนำคู่มือไปใช้จากผู้เชี่ยวชาญ 15 คน
 นำมาสรุปเป็นผลการประเมิน ดังตารางที่ 1

ตาราง 1 สรุปผลการประเมินความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับคู่มือการจัดกิจกรรม
 การพัฒนา วินัยนักเรียนด้านความรับผิดชอบต่อตนเองของนักเรียนโรงเรียนเตรียม
 อุดมศึกษาพัฒนาการตอนล่าง

ข้อที่	รายการความคิดเห็นต่อคุณภาพของ คู่มือ	ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	สาระน่ารู้สำหรับครูผู้จัดกิจกรรมเข้าใจง่าย นำไป นำไปปฏิบัติได้จริง	4.73	0.46	เห็นด้วยอย่างยิ่ง/สามารถ ปฏิบัติได้มากที่สุด
2	เนื้อหาสาระมีความเหมาะสม ชัดเจน นำไป เข้าใจง่าย	4.73	0.46	เห็นด้วยอย่างยิ่ง/สามารถ ปฏิบัติได้มากที่สุด
3	รูปแบบของคู่มือมีความเหมาะสม นำไป	4.67	0.49	เห็นด้วยอย่างยิ่ง/สามารถ ปฏิบัติได้มากที่สุด
4	รายละเอียดที่กำหนดในคู่มือ นำไปมีความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ	4.73	0.46	เห็นด้วยอย่างยิ่ง/สามารถ ปฏิบัติได้มากที่สุด
5	คู่มือมีความสอดคล้องและความเป็นไปได้ นำไปตามวัตถุประสงค์ของแต่ละกิจกรรม	4.80	0.41	เห็นด้วยอย่างยิ่ง/สามารถ ปฏิบัติได้มากที่สุด
6	การจัดลำดับหรือขั้นตอนของกระบวนการ นำไปจัดกิจกรรมมีความเป็นไปได้	4.73	0.46	เห็นด้วยอย่างยิ่ง/สามารถ ปฏิบัติได้มากที่สุด
7	กิจกรรมการพัฒนาความรับผิดชอบด้านการ นำไปงานที่ได้รับมอบหมายมีความเป็นไปได้	4.80	0.41	เห็นด้วยอย่างยิ่ง/สามารถ ปฏิบัติได้มากที่สุด

ตาราง 1 (ต่อ)

ข้อที่ คู่มือ	รายการความคิดเห็นต่อคุณภาพของ	ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
8	กิจกรรมการพัฒนาความรับผิดชอบในการนำไปกระทำของตนเองมีความเป็นไปได้	4.73	0.46	เห็นด้วยอย่างยิ่ง/สามารถปฏิบัติได้มากที่สุด
9	กิจกรรมการพัฒนาความรับผิดชอบด้านการนำไปตรงต่อเวลาที่มีความเป็นไปได้	4.67	0.49	เห็นด้วยอย่างยิ่ง/สามารถปฏิบัติได้มากที่สุด
10	แบบประเมินความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการพัฒนานักเรียนด้านความรับผิดชอบต่อตนเองของนักเรียนโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการตอนล่างสามารถนำไปใช้ได้	4.80	0.41	เห็นด้วยอย่างยิ่ง/สามารถปฏิบัติได้มากที่สุด
รวม		47.40	3.33	เห็นด้วยอย่างยิ่ง/สามารถนำไปปฏิบัติได้มากที่สุด

จากตาราง 1 แสดงว่าการตรวจสอบความเป็นไปได้ของคู่มือการจัดกิจกรรมการพัฒนานักเรียนด้านความรับผิดชอบต่อตนเองของนักเรียนโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการตอนล่าง มีระดับความคิดเห็นเป็นไปได้ของคู่มือ โดยภาพรวมอยู่ใน ระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง และสามารถนำไปปฏิบัติได้มาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 47.40 และ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าผู้เชี่ยวชาญ มีความคิดเห็นต่อความเป็นไปได้ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่งและสามารถนำไปปฏิบัติได้มากที่สุด ทั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ ในการพัฒนาคู่มือการจัดกิจกรรมการพัฒนานักเรียนด้านความรับผิดชอบต่อตนเองของนักเรียนโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการตอนล่างให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ได้แก่ วิธีการดำเนินกิจกรรมควรให้ความสำคัญกับ กระบวนการเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ รูปแบบของกิจกรรมควรเรียง ลำดับหัวข้อความสำคัญก่อนหลัง และควรมีรายละเอียดของสื่อเป็นต้น

ตาราง 2 แบบประเมินความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการพัฒนานิพนธ์นักเรียน
ด้านความรับผิดชอบต่อนตนเองของนักเรียนโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการตอนล่าง

ชื่อ-นามสกุล.....ชั้น..... เลขที่.....

คำชี้แจง ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย / ลงในช่องว่างทางขวามือที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของ
นักเรียนมากที่สุด โดยพิจารณาแต่ละข้อดังนี้

ระดับมาก	หมายถึง	นักเรียนเห็นด้วยในระดับมาก
ระดับปานกลาง	หมายถึง	นักเรียนเห็นด้วยในระดับปานกลาง
ระดับน้อย	หมายถึง	นักเรียนเห็นด้วยในระดับน้อย

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น		
		มาก	ปานกลาง	น้อย
1	หลังทำกิจกรรมการพัฒนานิพนธ์นักเรียนด้านความรับผิดชอบต่อนตนเอง นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการมีวินัยเพิ่มขึ้น			
2	เนื้อหาในกิจกรรมการพัฒนานิพนธ์นักเรียนด้านความรับผิดชอบต่อนตนเอง สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตของนักเรียนในปัจจุบัน			
3	กิจกรรมที่ใช้ในการพัฒนานิพนธ์นักเรียนด้านความรับผิดชอบต่อนตนเองของนักเรียนมีความน่าสนใจและมีความหลากหลาย			
4	กิจกรรมการพัฒนานิพนธ์นักเรียนด้านความรับผิดชอบต่อนตนเองของนักเรียนเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น			
5	เวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมมีความเหมาะสม			
6	นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากกิจกรรมการพัฒนานิพนธ์นักเรียนด้านความรับผิดชอบต่อนตนเองไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้			
7	สื่อ อุปกรณ์ประกอบการจัดกิจกรรมมีความเหมาะสม สอดคล้องกับกิจกรรม			

บทที่ 4

คู่มือการจัดกิจกรรมพัฒนาวินัยนักเรียนด้านความรับผิดชอบตนเอง ของนักเรียนโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการดอนคลั่ง

อุดมการณ์สำคัญของการจัดศึกษาคือ อ การจัดให้มีการศึกษาตลอดชีวิต และการสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ ทั้งนี้ การศึกษาที่สร้างเสริมคุณภาพชีวิต และสังคม บูรณาการอย่างสมดุลระหว่างปัญญาธรรม คุณธรรมและวัฒนธรรม เป็นการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อให้คนไทยโดยมุ่งสร้างพื้นฐานที่ดีในวัยเด็ก ปลูกฝังความเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม สามารถพึ่งตนเอง และพึ่งกันเองได้ (มาตรฐานการศึกษาของแห่ง ชาติ. 2547: 1) ซึ่งสอดคล้องกับพระราชดำรัสของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (2533: 16) ที่ตรัสว่าการศึกษาเป็นปัจจัยหลักในการสร้างและพัฒนาความรู้ ความคิด ตลอดจนความประพฤติ และคุณงามความดีของบุคคล ให้บุคคลสามารถดำรงตนอยู่ในสังคมโลกอย่างมั่นคง และมีความสงบสุขร่มเย็น ทั้งนี้ พระองค์ทรงเน้นความสำคัญของการศึกษาต้องส่งผลให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มศักยภาพ ทั้งนี้ เนื้อหาสาระ และกิจกรรมควรสอดคล้องกับความสนใจ ความถนัดของผู้เรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการเผชิญสถานการณ์และการแก้ปัญหา ซึ่งครูมีบทบาทอย่างมากในการจัดกิจกรรม เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดทักษะทางด้านวิชาการ และการดำเนินชีวิต ซึ่งเป็นไปตามเจตนารมณ์ของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ที่กำหนดให้มีกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างหลักสูตร และเพื่อให้ครูที่ทำหน้าที่ปฏิบัติการสอนมีความเข้าใจในเนื้อหา ขั้นตอนการดำเนินการสอนอย่างชัดเจน

ศึกษาการจัดกิจกรรมการพัฒนาวินัยนักเรียนด้านความรับผิดชอบตนเองของนักเรียน เพื่อเป็นแนวทางให้ครูผู้ปฏิบัติการสอนนำไปสอนให้นักเรียนเกิดวินัยด้านความรับผิดชอบตนเอง เข้าใจตนเองเข้าใจผู้อื่นและมีสัมพันธภาพอันดีกับผู้อื่น ตลอดจนสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

คู่มือ

การจัดกิจกรรมพัฒนาวิสัยทัศน์นักเรียนด้านความรับผิดชอบต่อตนเองของ
นักเรียนโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการดอนคลัง

ของ

นายโกศล แยมกาญจน์วัฒน์

คำนำ

ปัจจุบัน ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีได้เข้ามามีบทบาทในการเปลี่ยนแปลงการดำเนินวิถีชีวิตของบุคคล ซึ่งส่งผลกระทบต่อสภาพร่างกายและจิตใจ ทำให้บุคคลต้องพยายามปรับตัวเพื่อจะได้ดำเนินชีวิตอย่างราบรื่น และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

นักเรียนในระดับชั้นที่ 3 ซึ่งเป็นวัยที่เปลี่ยนแปลงไปจากวัยเด็กทั้งทางด้านร่างกายและสังคม มีความสับสนตนเอง เพราะเป็นวัยที่ก้าวเข้าสู่วัยรุ่นตอนต้น ซึ่งมีสภาวะที่ ก่อให้เกิดความเครียดทางอารมณ์ และอาจเป็นสาเหตุผลักดันให้แสดงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ อันนำไปสู่ปัญหาด้านพฤติกรรม เช่น การติดสารเสพติด การทะเลาะวิวาท เป็นต้น ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาสังคม และประเทศชาติเป็นอย่างยิ่ง หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 กำหนดให้จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้มีความสมดุล โดยยึดหลักผู้เรียนสำคัญที่สุด ทุกคนมีความสามารถเรียนรู้ และพัฒนาเองได้ ส่งเสริมให้ นักเรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มศักยภาพ ให้มีความสำคัญต่อความรู้เกี่ยวกับตนเอง และความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ตลอดจนความรู้ และการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข โดยให้สถานศึกษาจัดกระบวนการเรียนที่มุ่งเน้นการฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้ป้องกัน และแก้ไขปัญหา

ผู้ศึกษาเห็นว่าการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาคนให้สมบูรณ์จะ ต้องรวมไปถึงการพัฒนาวิสัยทัศน์นักเรียนด้านความรับผิดชอบต่อตนเองของนักเรียน จึงได้จัดทำคู่มือการจัดการกิจกรรมการพัฒนาวิสัยทัศน์นักเรียนด้านความรับผิดชอบต่อตนเองของนักเรียน ขึ้นในระดับชั้นที่ 3 เพื่อให้ครูโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการตอนคลองไผ่มีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาวิสัยทัศน์นักเรียนด้านความรับผิดชอบต่อตนเองของนักเรียน และหวังเป็นอย่างยิ่งว่า คู่มือนี้จะประโยชน์สำหรับครูในการพัฒนานักเรียนโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการตอนคลองไผ่ วิสัยทัศน์ด้านความรับผิดชอบต่อตนเองของนักเรียนและสามารถ อยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างมีความสุข

โกศล แยมกาญจน์วัฒน์

พฤษภาคม 2552

สารบัญ

หน้า

คำชี้แจงการใช้คู่มือ.....	57
วัตถุประสงค์.....	57
ประโยชน์ของคู่มือ.....	58
สารบัญสำหรับผู้จัดทำกิจกรรม.....	59

กิจกรรมการพัฒนาความรับผิดชอบด้านการทำงานที่ได้รับมอบหมาย ช่วงชั้นที่ 3

กิจกรรมร่วมรับผิดชอบ.....	65
กิจกรรมโรงเรียนสวยด้วยมือเรา.....	68
กิจกรรมผู้ปกครองช่วย.....	71
กิจกรรมพลังความอดทน.....	76

กิจกรรมการพัฒนาความรับผิดชอบในการกระทำของตนเอง ช่วงชั้นที่ 3

กิจกรรมตนเป็นที่พึ่งแห่งตน.....	82
กิจกรรมธนาคารความดี.....	85
กิจกรรมจะแน่วแน่แก้ไข.....	89
กิจกรรมเสียชีพอย่าเสียสัตย์.....	90
กิจกรรมผู้ชนะตนเอง.....	94
กิจกรรมวินัยใช้ว่าไม่สำคัญ.....	101

กิจกรรมการพัฒนาความรับผิดชอบด้านการตรงต่อเวลา ช่วงชั้นที่ 3

กิจกรรมเวลามีคุณค่า.....	108
กิจกรรมตรงเวลาพาเที่ยว.....	111

คำชี้แจงในการใช้คู่มือ

คำแนะนำการใช้คู่มือ

เพื่อให้คู่มือการจัดกิจกรรมการพัฒนานิพนธ์นักเรียนด้านความรับผิดชอบต่อตนเองของนักเรียนโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการตอนล่าง มีประสิทธิภาพผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการตอนล่าง จึงควรปฏิบัติดังนี้

1. ศึกษาทำความเข้าใจ ขั้นตอนในการทำกิจกรรมอย่างละเอียด โดยครูสามารถดัดแปลงขั้นตอนกิจกรรมให้เหมาะสมกับระยะเวลาที่กำหนดในการจัดกิจกรรมทั้งนี้ให้คำนึงถึงวัตถุประสงค์ของแต่ละแผนกิจกรรมเป็นสำคัญ
2. แผนการจัดกิจกรรมที่กำหนดไว้เป็นเพียงกรอบกิจกรรมเบื้องต้น ครูควรพิจารณากิจกรรมให้เหมาะสมกับวัย และศักยภาพของนักเรียน
3. ครูสามารถดัดแปลงเนื้อหา และวิธีการจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับสิ่งแวดล้อมที่นักเรียนคุ้นเคย สามารถประยุกต์ใช้สื่ออุปกรณ์อย่างอื่นที่หาง่าย ควรคำนึงถึงสาระสำคัญและวัตถุประสงค์ของแต่ละแผนกิจกรรม
4. สื่ออุปกรณ์ในคู่มือ เป็นเพียงตัวอย่างเพื่อประกอบการเข้าใจและชัดเจนในกิจกรรมสำหรับการนำไปใช้จริงนั้นในบางกิจกรรมครูผู้สอนต้องหาอุปกรณ์สื่อ ที่เหมาะสมเพิ่มเติม
5. กิจกรรมมีความยืดหยุ่นในการจัดลำดับ ครูสามารถนำกิจกรรมใดในด้านใดมาจัดก่อนหลังอย่างไรก็ได้ แต่ควรจัดกิจกรรมทุกด้าน
6. ควรประเมินผลความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรม หลังจากการจัดกิจกรรมในแต่ละด้านเสร็จสิ้นเพื่อทราบผลสำเร็จของการจัดกิจกรรมแต่ละด้าน และจะได้นำมาพัฒนาในการจัดกิจกรรมในครั้งต่อไป

วัตถุประสงค์

คู่มือการจัดกิจกรรมการพัฒนานิพนธ์นักเรียนด้านความรับผิดชอบต่อตนเองของนักเรียนโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการตอนล่าง มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ครูเห็นเป็นแนวทางในการนำไปจัดกิจกรรมพัฒนานิพนธ์นักเรียนด้านความรับผิดชอบต่อตนเองของนักเรียนโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการตอนล่าง เพื่อให้ นักเรียนมีวินัยด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ประโยชน์ของคู่มือ

ในการจัดทำคู่มือการจัดกิจกรรมการพัฒนาวิสัยทัศน์นักเรียนด้านความรับผิดชอบต่อตนเองของนักเรียนโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการดอนคลั่ง มีประโยชน์ดังนี้

1. ประโยชน์ต่อครูในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพ.ศ. ของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการดอนคลั่ง
2. เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการพัฒนาวิสัยทัศน์นักเรียนด้านความรับผิดชอบต่อตนเองของนักเรียนโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการดอนคลั่ง

ดังนั้นคู่มือนี้จะเป็นประโยชน์ต่อครูในการนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนานักเรียนได้เรียนรู้ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง และนักเรียนมีความรับผิดชอบต่อตนเองสูงในทุกด้าน สามารถอยู่ร่วมสังคมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

สาระน่ารู้สำหรับครูผู้จัดกิจกรรม

1. แนวทางการจัดกิจกรรมการพัฒนานิยน์นักเรียนด้านความรับผิดชอบต่อนตนเองของนักเรียนโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการตอนคล้ง

จากการจัดกิจกรรมการพัฒนานิยน์นักเรียนด้านความรับผิดชอบต่อนตนเองของนักเรียนควร จะเริ่มจากการรู้จากตนเอง และตามด้วยทักษะอื่นๆ วิธี การจัดกิจกรรมควรตั้งอยู่บนพื้นฐานของ การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมมากกว่า การบรรยาย นักเรียนจะต้องเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเอง กระบวนการสร้างความรู้ด้วยตนเอง จะต้องอาศัยประสบการณ์เดิมของผู้เรียน เชื่อมโยงไปสู่การ เรียนรู้ใหม่ๆ การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนด้วยกันและระหว่างนักเรียนกับครูผู้ดำเนินกิจกรรม ทำให้เกิดการขยายตัวของความรู้ ประสบการณ์ที่ทุกคนมีอยู่ออกไปอย่างกว้างขวาง โดยอาศัยการ แสดงออกภายนอกได้แก่ การพูดการเขียนเป็น เครื่องมือแลกเปลี่ยนวิเคราะห์และสังเคราะห์ ความรู้และประสบการณ์

นอกจากนี้ การจัดกิจกรรมจะเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางให้นำศักยภาพที่มีอยู่ในตัวเองมา ใช้ให้มากที่สุดด้วยการพัฒนานิยน์นักเรียนด้านความรับผิดชอบต่อนตนเองของนักเรียนให้นักเรียนทุกคนเพื่อให้รู้จัก เข้าใจและใช้ศักยภาพของตนกิจกรรมจะเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ตั้งประสบการณ์ ของตนเองมา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ทำงานร่วมกันแสดงความคิดเห็นร่วมกัน ให้สำรวจ ทางเลือกปฏิบัติอย่างเสรี พิจารณาผลจากทางเลือก ตัดสินใจเลือกโดยเสรี มีความสุข ความ ภูมิใจในสิ่งที่ตนได้เลือก เต็มใจยึดมั่นในสิ่งเลือกอย่างเปิดเผย ปฏิบัติตามสิ่งที่เลือกโดยแส ดง พฤติกรรมหรือการกระทำตามสิ่งที่เลือก

2. ข้อปฏิบัติระหว่างการจัดกิจกรรมของครู

1. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นก่อนแล้วจึงแสดงความคิดเห็นตาม หรือแสดง ความคิดเห็นในกรณีที่ไม่เห็นด้วย พร้อมเหตุผลประกอบ
2. ไม่ด่วนตัดสินคำตอบหรือ เจตคติของผู้เรียนว่าถูกหรือผิด แต่จะพยายามให้ผู้เรียน แสดงความคิดเห็นด้วยเหตุผลของเขา
3. ใช้อารมณ์ขันหรือแสดงท่าทีด้วยการยิ้มแย้ม แจ่มใสเป็นมิตรทั้งคำพูด น้ำเสียงและ ท่าทาง
4. สังเกต และบันทึกการสังเกตเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้เรียนในกลุ่ม ม ขณะจัด กิจกรรมทั้ง พฤติกรรมที่แสดงออก และความรู้สึก

5. ฟังและสะท้อนความรู้สึก และเรื่องราวของคำตอบของผู้เรียนแต่ละคน
6. ใช้คำพูดกระตุ้นให้ผู้เรียนได้คิด เพื่อแก้ปัญหาและหาคำตอบด้วยตนเองอย่างมีเหตุผล และประเมินความรู้สึกด้วย
7. กล่าวแสดงความรู้สึกชื่นชมพร้อมทั้งเหตุผล เมื่อผู้เรียนกระทำพฤติกรรมที่พึงประสงค์หรือตอบคำถามได้ถูกต้อง
8. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทำงานกลุ่มร่วมกัน เน้นบรรยากาศที่เป็นประชาธิปไตย และให้แสดงความคิดเห็นด้วยการใช้เหตุผล
9. สะท้อนค่านิยมของผู้เรียนจากคำตอบที่เป็นเหตุผลของผู้เรียน
10. ถ้าผู้เรียนค้นหาคำตอบไม่ได้หรือแก้ปัญหาบางอย่างไม่ได้ ครูอาจยกตัวอย่างคำตอบของตนนำทางได้
11. เตรียมอุปกรณ์ ศึกษาเนื้อหา วิธีการดำเนินกิจกรรมทุกครั้งก่อนจัดกิจกรรม
12. ให้นักเรียนทุกคนได้ทราบข้อควรปฏิบัติในการร่วมกิจกรรม

3. ข้อควรปฏิบัติระหว่างการร่วมกิจกรรมของนักเรียน

1. นักเรียนทุกคนควรมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น
2. นักเรียนพูดได้ครั้งละ 1 คน
3. ขณะที่เพื่อนแสดงความคิดเห็น ถ้าผู้เรียนจะแสดงความคิดเห็นในทางตรงกันข้าม ต้องให้เพื่อนแสดงความคิดเห็นเสร็จเสียก่อน
4. นักเรียนไม่ใช้คำพูดดูถูกซึ่งกันและกัน รู้จักแสดงความชื่นชมซึ่งกันและกัน
5. นักเรียนไม่ใช้คำพูดดูถูกตนเอง และรู้จักแสดงความรู้สึกชื่นชมตนเอง
6. นักเรียนไม่พูดสอดแทรกขัดจังหวะ ขณะที่เพื่อนพูด หรือแสดงความคิดเห็นยังไม่เสร็จ
7. นักเรียนไม่วิพากษ์วิจารณ์คำตอบของเพื่อนในเชิงลบ
8. นักเรียนได้แสดงออกด้วยความจริงใจ

4. การบันทึกการเรียนรู้ของนักเรียน

ในการจัดกิจกรรมสำหรับนักเรียน ครูควรให้นักเรียนจัดทำ “แบบบันทึกพัฒนาการของนักเรียน” ทั้งนี้เพื่อช่วยให้นักเรียนรู้จักและเข้าใจตนเองมากยิ่งขึ้น ทั้งจะช่วยให้ครู ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้องมีข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนด้านความดี ด ความรู้สึก เจตคติ ความถนัด ความสนใจ

ความสามารถ ลักษณะเด่นและอื่น ๆ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการให้คำปรึกษาช่วยเหลือและพัฒนา นักเรียน แบบบันทึกพัฒนาการของผู้เรียนนี้ได้รวบรวมมาจาก “ใบงาน” ของแต่ละกิจกรรมและมี ส่วนสรุปในภาพรวมของนักเรียน ซึ่งครูเป็นผู้ วิเคราะห์ลงความคิดเห็น รวมทั้งติดตามผล โดยครู อาจทำการสัมภาษณ์นักเรียน ครูผู้สอน เพื่อน ผู้ปกครองหรือสังเกตนักเรียนในสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อให้ความช่วยเหลือและพัฒนาการนักเรียนอย่างต่อเนื่อง แล้วสรุปจุดเด่นหรือศักยภาพด้าน ต่าง ๆ ของนักเรียน ซึ่งช่วยให้นักเรียนเกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

5. พื้นฐานแนวคิดด้านความรับผิดชอบต่อตนเองของนักเรียนทั้ง 3 ด้าน

1. ความรับผิดชอบด้านการงานที่ได้รับมอบหมาย เป็นการฝึกฝนให้นักเรียนสามารถ ทำงานที่ได้รับมอบหมายจากครู หรือ ผู้อื่น ให้สำเร็จตามเงื่อนไขข้อตกลง
2. ความรับผิดชอบในด้านการกระทำของตนเอง เป็นการฝึกฝนให้นักเรียนสามารถรู้จักใช้ เหตุผลในการตัดสินใจ มีความคิดไตร่ตรอง รอบคอบก่อนลงมือกระทำการใดๆ
3. ความรับผิดชอบด้านการตรงต่อเวลา เป็นการฝึกฝนให้นักเรียนเป็นผู้ปฏิบัติตนที่ตรงต่อ เวลา มาโรงเรียนก่อนเวลา 07.30 น. และกลับบ้านเวลา 16.00 น. ในวันที่เปิดทำการเรียน ไม่หนี เรียน รักษาเวลาที่นัดหมาย เข้าร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนกำหนดตามข้อตกลงที่กำหนดไว้

6. การประเมินผล

ครูผู้จัดกิจกรรมควรมีการประเมินผลการจัด กิจกรรมตามจุดประสงค์ของกิจกรรม ซึ่งครู สามารถประเมิน ผลได้จากการสังเกต การตอบคำถาม การแสดงออกทั้งทางการกระทำ คำพูด สีหน้า ท่าทางน้ำเสียง อารมณ์และความรู้สึก

กิจกรรมการพัฒนาความรับผิดชอบ
ด้านการทำงานที่ได้รับมอบหมาย
ช่วงชั้นที่ 3

- กิจกรรม ร่วมรับผิดชอบ
- กิจกรรม โรงเรียนสวยด้วยมือเรา
- กิจกรรม ผู้ปกครองช่วย
- กิจกรรม พลังความอดทน

ทฤษฎีและหลักการในการพัฒนาความรับผิดชอบด้านการทำงานที่ได้รับมอบหมาย

ทฤษฎีที่ใช้ในการพัฒนา

กิจกรรมการพัฒนาความรับผิดชอบด้านการทำงานที่ได้รับมอบหมาย เป็นกิจกรรมที่ฝึกฝนให้นักเรียนสามารถทำงานที่ได้รับมอบหมายจากครู หรือ ผู้อื่น ให้สำเร็จตามเงื่อนไขข้อตกลง มีความรับผิดชอบ มีความอดทนและมีความเป็นผู้นำ การเกิดวินัยในตนเองของบุคคลนั้น นักจิตวิทยาทั้งหลายเชื่อว่าจะต้องมีพื้นฐานมาตั้งแต่ระยะแรกจนกระทั่งเติบโตขึ้นมา สิ่งสำคัญ คือ ความสัมพันธ์ระหว่างทารกกับบิดามารดา หรือผู้เลี้ยงดูอันจะเป็นทางนำไปสู่ความสามารถในการให้รางวัลตนเอง หรือความสามารถควบคุมตนเองเมื่อโตขึ้น

ดวงเดือน พันธุมนาวิน . (กรมวิชาการ.2542 : 29 – 32 ; อ้างอิงจาก ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2527) ได้อธิบายถึงทฤษฎีการเกิดวินัยในตนเอง โดยยึดแนวทฤษฎีที่สำคัญ 2 ทฤษฎี คือ ทฤษฎีของ เมารอร์ (Mowrer) ซึ่งว่าด้วยการกำหนดของการควบคุมตนเองหรือความมีวินัยในตนเอง และทฤษฎีของ เพค และ ฮาวิกเฮิร์ส (Peck and Havighurst) ซึ่งว่าด้วยพัฒนาการของแรงจูงใจทางจริยธรรม หรือความมีวินัยในตนเอง โดยยึดการควบคุมของอีโก้และซูเปอร์อีโก้ เป็นหลัก ซึ่งมีหลักการสำคัญดังต่อไปนี้

ทฤษฎีการเกิดวินัยในตนเองของทฤษฎีของเมารอร์ (Mowrer)

การเกิดวินัยในตนเองของบุคคลนั้น นักจิตวิทยาทั้งหลายเชื่อว่าจะต้องมีพื้นฐานมาตั้งแต่ระยะแรกจนกระทั่งเติบโตขึ้น สิ่งสำคัญ คือ ความสัมพันธ์ระหว่างทารกกับบิดามารดา หรือผู้เลี้ยงดูอันจะเป็นทางนำไปสู่ความสามารถในการให้รางวัลตนเอง หรือความสามารถควบคุมตนเองเมื่อโตขึ้นซึ่ง Mowrer ได้อธิบายว่า ทารก หรือเด็กจะต้องเรียนรู้จากผู้เลี้ยงดูตนเองมา โดยการเรียนรู้นี้จะเกิดในสภาพอันเหมาะสมเท่านั้น การเรียนรู้ของเด็กทารกหรือเด็ก จะเกิดขึ้นหลายระดับ และมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. บุคคลที่สำคัญต่อการเรียนรู้ของทารกหรือเด็ก คือ บิดามารดา หรือผู้เลี้ยงดู การที่ทารกได้รับการบำบัดความต้องการก็จะรู้สึกสบายใจ และมีความสุข และจะติดอยู่ในสำนักของทารกไปจนเติบโตขึ้น

2. ความรักและความผูกพันของเด็กนำไปสู่การปฏิบัติตามคำอบรมสั่งสอน หรือการเลียนแบบผู้ที่ตนรักและพอใจ กล่าวคือ จากความรักและความพอใจของเด็กที่มีต่อบิดา มารดา หรือผู้เลี้ยงดู จึงทำให้บิดามารดา หรือผู้เลี้ยงดูมีการอบรมสั่งสอนเด็ก หรือมีการกระทำหรือพูดจาอย่างไร เด็กจะเกิดการทำตามหรือเลียนแบบคำพูด ซึ่งการเลียนแบบผู้เลี้ยงดูตนเองจะทำให้ทั้งทางที่ดีและไม่ดีเท่ากัน ตราบเท่าที่ลักษณะนั้นเป็นลักษณะของผู้ที่ตนรักและพอใจ

ดังนั้นจากทฤษฎีของเมารอร์ การเกิดวินัยในตนเองจึงเป็นผู้ที่บรรลุนิติภาวะทางจิตนั้นจะต้องเริ่มต้นจากการเลี้ยงดูในวัยทารกอย่างมีความสุข ความอบอุ่นและผ่านการอบรมสั่งสอน หรือการเลียนแบบที่ดีงามจากผู้เลี้ยงดูตนเอง จึงจะพัฒนามาเป็นลักษณะที่เด่นชัดในจิตสำนึกของบุคคลนั้นและกลายเป็นพฤติกรรมที่ถูกต้องมีเหตุผลของบุคคลนั้น

จากที่กล่าวมาสามารถสรุปว่า การวางรากฐานการมีวินัยในตนเองต้องเริ่มที่วัยเด็ก การอบรมเลี้ยงดูมีผลต่อ การมีวินัยในตนเองของเด็ก นอกจากนี้แล้ว การจัดกิจกรรมในโรงเรียน การสอนของครูก็มีส่วนส่งเสริมให้นักเรียนมีวินัย เช่นกัน ส่วนการจัดว่าใคร มีวุฒิภาวะจิตใจมากน้อยเพียงใด อาจเริ่มได้ในวัยรุ่นตอนปลาย หรือวัยผู้ใหญ่ตอนต้น แต่ก็ไม่ได้หมายความว่า บุคคลจะมีความดีมากกว่าเมื่อตอนวัยเด็กเสมอไป

หลักการที่ใช้ในการพัฒนา

หลักการที่ใช้ในการพัฒนากิจกรรมด้านความรับผิดชอบด้านการทำงานที่ได้รับมอบหมายโดยใช้แนวคิดในการสร้างวินัยจากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2540: 21) คือ

1. การทำให้เกิดพฤติกรรมเคยชิน โดยให้บุคคลรู้เพิ่มและปฏิบัติพฤติกรรมที่ดีเพื่อเป็นพื้นฐานและปฏิบัติต่อเนื่องจนเกิดเป็นพฤติกรรมเคยชินที่ดี
2. การใช้องค์รวม เป็น ความสัมพันธ์ระหว่างจิตใจ พฤติกรรมและสติปัญญา ซึ่งเป็นหลักการทางการศึกษา และหลักการพัฒนาจริยธรรม คือ มีความเข้าใจในความสำคัญของสิ่งที่จะกระทำ มีความพอใจ และยอมรับในสิ่งที่จะกระทำ ย่อมทำไปสู่ความพร้อมในการกระทำ
3. การใช้แรงหนุนสภาพจิต เป็นการตั้ง ความมุ่งมั่นหรืออุดมการณ์และพยายามปฏิบัติตามเป้าหมายที่อาจมุ่งมั่นไว้ซึ่งอาจทำให้เกิดการเปรียบเทียบแม้ความภาคภูมิใจในผลการปฏิบัติหากใช้มากเกินไป จะกลายเป็นดูถูกดูหมิ่นผู้อื่น อันเกิดจากการเปรียบเทียบและพึงพากำลังใจจากภายนอก

กิจกรรม ร่วมรับผิดชอบ

1. ชื่อกิจกรรม ร่วมรับผิดชอบ
2. วัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมคุณธรรมด้านความรับผิดชอบต่อให้นักเรียน
3. แนวความคิด ความรับผิดชอบเป็นการปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย หรือการร่วมกับผู้อื่นปฏิบัติหน้าที่ การให้ความร่วมมือ และเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ทำให้การปฏิบัติหน้าที่หรือการทำงานที่ได้รับมอบหมายสำเร็จโดยพร้อมเพรียงกัน และถือประโยชน์ร่วมกันเป็นที่ตั้ง
4. สื่อที่ใช้

4.1 ภาพประกอบ จำนวน 3 ภาพ

4.2 กระดาษเปล่า สำหรับแจกให้กลุ่มๆ ละ 2 แผ่น

5. ขั้นตอนกิจกรรม

5.1 ขั้นนำ

นำเข้าสู่กิจกรรมโดยใช้หลักการเข้าร่วม เป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการออกหรือวางระเบียบวินัยด้วยเพราะจะช่วยให้นักเรียนมีความเต็มใจที่จะปฏิบัติตามการเข้าร่วมของนักเรียนจะมากขึ้นอยู่กับบุคลิกภาพของนักเรียน ตามลำดับดังนี้คือ

1. สทนากับนักเรียนเกี่ยวกับปัญหาของการปฏิบัติงานในชีวิตประจำวันว่ามี

ปัญหาอะไรบ้าง

2. สรุปปัญหาที่พบว่ามีอะไรบ้าง

3. ร่วมกันร้องเพลงเกี่ยวกับความรับผิดชอบ 1 เพลง

5.2 ขั้นกิจกรรม

1. แบ่งกลุ่มโดยให้นักเรียนจับฉลากสี กลุ่มละ 3-5 คน

2. ให้นักเรียนช่วยกันคิดว่า “อะไรคือผลดีที่เกิดจากการมีความรับผิดชอบ” และ “อะไรคือผลเสียที่เกิดจากการขาดความรับผิดชอบ”

3. ตัวแทนแต่ละกลุ่มออกมานำเสนอผลการอภิปราย

4. ร่วมกันวาดภาพการมีความรับผิดชอบ และการขาดความรับผิดชอบ ประกอบผลการอภิปรายของนักเรียน

5.3 ขั้นสรุป

1. ให้นักเรียนช่วยกันสรุป การคาดคะเนผลที่อาจเกิดจากการมีความรับผิดชอบ และการขาดความรับผิดชอบ

2. นักเรียนร่วมกันทำสมุดเล่มเล็ก โดยการวาดภาพประกอบการมีความรับผิดชอบ และการขาดความรับผิดชอบ

6. ประเมินผล

6.1 การสังเกต

1. การปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม
2. การอภิปราย

[illegible]

This image shows a full page of white paper with horizontal dotted lines, typical of primary school writing paper. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

กิจกรรม โรงเรียนสวยด้วยมือเรา

1. ชื่อกิจกรรม โรงเรียนสวยด้วยมือเรา
2. วัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเป็นผู้มีความรับผิดชอบในการงานที่ได้รับมอบหมายและเกิดความภาคภูมิใจในผลการปฏิบัติงานของตนเองและสามารถนำไปเป็นแบบอย่างไว้ในชีวิตประจำวัน
3. แนวความคิด สภาพแวดล้อมที่อยู่รอบตัวเรามีทั้งสิ่งสำเร็จสมบูรณ์สวยงามน่าชื่นชมและสภาพที่รกรกิบ เกะกะ สกปรก ไม่สวยงาม ไม่ถูกใจ จะให้ใครผู้ใดผู้หนึ่งเป็นผู้รับผิดชอบคงต้องใช้เวลานาน ดังนั้นเราทุกคนต้องช่วยกันดูแล ลงมือทำ มีส่วนร่วมรับผิดชอบ ทุกสิ่งทุกอย่างก็จะสำเร็จสมบูรณ์สวยงามตามความต้องการ
4. สื่อที่ใช้
 - 4.1 เพลง“โรงเรียนของเราน่าอยู่”
 - 4.2 รูปภาพสถานที่ที่มีความร่มรื่นสวยงาม
5. ขั้นตอนกิจกรรม
 - 5.1 ขั้นนำ

นำเข้าสู่กิจกรรมโดยใช้หลักการเข้าร่วม เป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการออกหรือวางระเบียบวินัยด้วยเพราะจะช่วยให้นักเรียนมีความเต็มใจที่จะปฏิบัติตามการเข้าร่วมของนักเรียนจะมากขึ้นอยู่กับวุฒิภาวะของนักเรียน ตามลำดับดังนี้คือ

 1. ร้องเพลง “โรงเรียนของเราน่าอยู่”
 2. สนทนาเนื้อหาในเพลง
 - 5.2 ขั้นกิจกรรม
 1. นำรูปภาพสถานที่ที่มีความร่มรื่นสวยงามมาให้ให้นักเรียนได้ดู
 2. ให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายจากรูปภาพ
 3. สนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับ รูปภาพที่นักเรียนได้เห็น
 4. นำรูปภาพสภาพอาคารเรียนและสถานที่โดยทั่วไปของโรงเรียนมาให้ให้นักเรียนดูเพื่อพิจารณา
 5. นักเรียนร่วมกันอภิปรายถึงสิ่งที่ควรพัฒนาในโรงเรียนจากรูปภาพที่ได้เห็นและจัดบันทึกจุดที่ต้องพัฒนาไว้
 6. นักเรียนประชุมแบ่งกลุ่มร่วมรับผิดชอบตามจุดต่าง ๆ ที่ต้องพัฒนา และตั้งคณะกรรมการตรวจสอบการปฏิบัติงานของแต่ละกลุ่ม
 7. นักเรียนร่วมกันกำหนดข้อตกลงในการพัฒนาโรงเรียนพร้อมทั้งทำแบบบันทึกการปฏิบัติงานของกลุ่ม

5.3 ขั้นสรุป

1. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปกิจกรรมการพัฒนาโรงเรียน

6. ประเมินผล

1. การปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม
2. การอภิปราย

- [illegible]

- [illegible]

กิจกรรม ผู้ปกครองช่วย

1. ชื่อกิจกรรม ผู้ปกครองช่วย
2. วัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมความเป็นผู้นำให้นักเรียน
3. แนวความคิด ความเป็นผู้นำ (Leader role) เป็นหน้าที่ที่บุคคลจะต้องทำหน้าที่แนะนำ สั่งการ สร้างเสริมแรงจูงใจ และสร้างเงื่อนไขต่างๆ ที่จะทำให้ทุกคนตั้งใจทำงานให้บรรลุผลสำเร็จได้ตามต้องการ
4. สื่อที่ใช้
 - 4.1 กระดาษเปล่า
 - 4.2 เกมลมเพลมพัด
 - 4.3 เพลง ผู้นำ
 - 4.4 เครื่องหมายสำหรับการรูดงค์ศึกษา
5. ขั้นตอนกิจกรรม
 - 5.1 ขั้นนำ

นำเข้าสู่กิจกรรมโดยใช้หลักประโยชน์ โดยจะต้องคำนึงถึงประโยชน์ของนักเรียนส่วนใหญ่ มุ่งประโยชน์ให้นักเรียนแต่ละคนได้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพเป็นประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวม ตามลำดับดังนี้คือ

 1. นักเรียนร่วมร้องเพลง ผู้นำ
 2. สนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับเนื้อเพลง
 3. สนทนากับนักเรียนว่า นักเรียนมีหลักเกณฑ์อย่างไรในการเลือกหัวหน้าห้อง
 4. นักเรียนร่วมกันอภิปรายความคิดเห็นเรื่องการเป็นผู้นำ
 - 5.2 ขั้นกิจกรรม
 1. แบ่งกลุ่มโดยให้นักเรียนเล่นเกม ลมเพลมพัด กลุ่มละ 3-5 คน
 2. ให้นักเรียนช่วยกันคิดว่า “อะไรคือผลดีที่เกิดจากความเป็นผู้นำ” และ “อะไรคือผลเสียที่เกิดจากการไม่มีความเป็นผู้นำ”
 3. ให้นักเรียนร่วมกันกำหนดข้อตกลงในการปฏิบัติกิจกรรมรูดงค์ศึกษา โดยให้นักเรียนออกหาเครื่องหมายต่างๆ ที่ครูทำซ่อนไว้ (เหมือนการแข่งขันแรลลี่ หาเครื่องหมาย)
 4. กลุ่มใดหาเครื่องหมายได้ครบ และทำตามข้อตกลงที่ได้กำหนดไว้ร่วมกันได้ก่อน เป็นผู้ชนะ
 5. นักเรียนส่งตัวแทนออกมาอภิปรายวิธีการรูดงค์ศึกษา วิธีการหาเครื่องหมายต่างๆ ที่ครูซ่อนไว้

ผู้นำ 6. นักเรียนเปรียบเทียบและอภิปรายการปฏิบัติงานโดยการมีผู้นำและการขาดผู้นำ

5.3 ขั้นสรุป

1. ให้นักเรียนช่วยกันสรุป การคาดคะเนผลที่อาจเกิดจากการเป็นผู้นำ
2. นักเรียนกำหนดข้อตกลงเบื้องต้นในการส่งเสริมความเป็นผู้นำ

6. ประเมินผล

6.1 การสังเกต

1. การปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม
2. การอภิปราย

6.2 การทำแบบทดสอบที่ 1

**แบบทดสอบระหว่างการจัดกิจกรรมการพัฒนานิพนธ์นักเรียนด้านความรับผิดชอบตนเอง
ของนักเรียนโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการตอนคลัง
(ฉบับที่ 1)**

คำชี้แจง

1. แบบวัดฉบับนี้มีทั้งหมด 10 ข้อ ใช้เวลาทำ 15 นาที
2. แบบวัดฉบับนี้เป็นสถานการณ์เรื่องราวทั่วๆ ไป ให้นักเรียนอ่านแล้วพิจารณาว่าถ้านักเรียนเป็นบุคคลในสถานการณ์นั้น นักเรียนจะทำอะไรโดยเลือกจากคำตอบที่กำหนดให้ ซึ่งคำตอบแต่ละข้อไม่มีข้อถูก-ข้อผิด นักเรียนเลือกได้อย่างสบายใจ เพราะไม่มีผลใดๆ ต่อการเรียนของนักเรียน โดยให้นักเรียนเลือกตามความรู้สึกของตนเองและตอบด้วยความจริงมากที่สุด
3. ในแต่ละข้อมี 3 ตัวเลือก ให้นักเรียนเลือกเพียงคำตอบเดียว จากตัวเลือก ก, ข หรือ ค แล้วทำเครื่องหมาย ✕ ให้ตรงกับตัวเลือกที่นักเรียนเลือกตอบในกระดาษคำตอบ
4. ห้ามขีดเขียนข้อความใดๆ ลงในแบบวัดฉบับนี้

ตัวอย่าง

- (0). เวลาที่นักเรียนออกไปพูดหน้าชั้น นักเรียนมีความรู้สึกอย่างไร ?
- ก. ตื่นเต้น ขาสั่น
 - ข. มีความมั่นใจว่าพูดได้
 - ค. พูดได้แต่ไม่ค่อยกล้ามากนัก

กระดาษคำตอบ

ข้อ	ตัวเลือก		
	ก	ข	ค
1		✕	
2			

1. ถ้านักเรียนทะเลาะกันกับเพื่อนร่วมห้องอย่างรุนแรง นักเรียนจะอย่างไร
 - ก. ตอบโต้เมื่อเพื่อนแสดงอารมณ์ใส่เรา
 - ข. นำเรื่องบอกผู้ปกครองให้ช่วยไกล่เกลี่ย
 - ค. พุดกับเพื่อนด้วยเหตุผลแห่งความขัดแย้ง

2. ถ้านักเรียนเป็นตัวเก่งของโรงเรียนในการเป็นนักเรียนดีเด่นประจำปี แต่ผลการคัดเลือกปรากฏว่าเพื่อนของนักเรียนได้รับเลือกแทน นักเรียนจะอย่างไร
 - ก. ปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้น
 - ข. รู้สึกอยากได้รับคัดเลือกเหมือนเพื่อน
 - ค. ดีใจกับเพื่อนและตนเองต้องพยายามมากขึ้น

3. ถ้านักเรียนไม่เป็นที่ยอมรับของเพื่อนในกลุ่มทำงาน ทำให้นักเรียนรู้สึกหงุดหงิด นักเรียนจะอย่างไร
 - ก. พยายามหาสาเหตุแล้วปรับปรุงตนเอง
 - ข. ถามคนอื่นถึงสาเหตุที่เพื่อนไม่ยอมรับ
 - ค. ปล่อยให้เวลาผ่านไปเพื่อนคงพุดกับเราเอง

4. ถ้านักเรียนถูกเพื่อนเยาะเย้ย เพราะวิ่งเข้าเส้นชัยเป็นคนสุดท้ายในกีฬาสีของโรงเรียนนักเรียนจะรู้สึกอย่างไร
 - ก. หงุดหงิดเพื่อที่ไม่มีน้ำใจเป็นนักกีฬา
 - ข. ผิดหวังที่วิ่งเข้าเส้นชัยเป็นคนสุดท้าย
 - ค. พอใจในการวิ่งเพราะได้พยายามวิ่งเต็มที่แล้ว

5. สุชาดาได้รับเลือกให้เป็นผู้ถือป้ายโรงเรียนในงานกีฬาสีโรงเรียน ขณะที่เดินเธอได้ยินเพื่อนพุดว่า “ไม่สวยเลย มาถือป้ายได้อย่างไร” สุชาดารู้สึกโกรธและไม่อยากจะถือป้าย ถ้านักเรียนเป็นสุชาดาจะทำอย่างไร
 - ก. ถือป้ายต่อไป เพราะเกรงจะอายเพื่อน
 - ข. ถือป้ายต่อไป เพราะได้รับมอบหมาย
 - ค. ถือป้ายต่อไป เพราะมีคนรอบข้างกำลังดู

6. ถ้านักเรียนถูกเพื่อนเยาะเย้ยว่าเกรดในเทอมนี้คงจะสู้เขาไม่ได้ ทำให้รู้สึกเจ็บใจ นักเรียนจะทำอย่างไร

- ก. เเถียงกับเพื่อนว่าทำไมจะสู้ไม่ได้
- ข. รอดูทำที่ต่อไปว่าจะพูดอะไรอีก
- ค. เก็บเอาคำพูดของเพื่อนมาเป็นพลังในการเตรียมสอบ

7. ถ้านักเรียนเป็นคนผิวคล้ำถูกเพื่อนล้อว่า “ตัวดำเป็นตอตะโก” ทำให้รู้สึกอับอาย นักเรียนจะทำอย่างไร

- ก. ไม่เข้ากลุ่มกับเพื่อนที่ล้อ
- ข. ตอว่าเพื่อนที่ล้อว่าไม่มีมารยาท
- ค. ชมใจตนเองและคุยกับเพื่อนตามปกติเพราะเป็นความจริง

8. ถ้านักเรียนถูกเพื่อนตีลูกวอลเลย์บอลถูกหน้า และเพื่อนไม่ยอมขอโทษทำให้รู้สึกโกรธ นักเรียนจะทำอย่างไร

- ก. คิดว่าเพื่อนคงไม่ตั้งใจ
- ข. เข้าไปตอว่าเพื่อนที่ไม่ยอมขอโทษ
- ค. ถ้ามีโอกาสจะแกล้งตีลูกวอลเลย์บอลโดนเพื่อนบ้าง

9. ขณะมunchอาหารมีเพื่อนเดินมาชน ทำให้อาหารหกใส่เสื้อจนมunchไม่พอใจ นักเรียนชอบการโต้ตอบของมunchในข้อใด

- ก. ตอว่าเพื่อนที่เดินไม่ระวัง
- ข. บอกให้เพื่อนเอาเสื้อไปทำความสะอาด
- ค. บอกเพื่อนว่าไม่เป็นไรคิดว่าเพื่อนคงไม่ตั้งใจ

10. ถ้านักเรียนไม่สามารถยิงลูกจุดโทษของกีฬาบาสเกตบอลเข้าห่วงประตู ในระหว่างการซ้อมก่อนการแข่งขันทำให้รู้สึกหงุดหงิด นักเรียนจะอย่างไร

- ก. หยดชั่วครว
- ข. ซ้อมโดยขาดความมั่นใจ
- ค. ทำสมาธิแล้วกลับไปซ้อมใหม่

กิจกรรม พลังความอดทน

1. ชื่อกิจกรรม พลังความอดทน
2. วัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมความอดทนให้นักเรียน
3. แนวความคิด ความอดทนเป็นลักษณะการยอมรับสภาพความลำบาก ซึ่งมาจากคำว่า ขันติ คนที่มีความอดทนจะสามารถทำงานทุกอย่างโดยไม่ย่อท้อ เมื่อคนเรามีความอดทนแล้ว ต่อไปก็สามารถฝึกให้จิตใจเกิดการอดกลั้นได้
4. สื่อที่ใช้

4.1 เกมชักคะเย่อ

4.2 รูปภาพ

4.3 ฉลากสีต่าง ๆ

5. ขั้นตอนกิจกรรม

5.1 ขั้นนำ

นำเข้าสู่กิจกรรมโดยใช้เหตุผลที่ถูกต้องตามสถานการณ์ นักเรียนแต่ละคนมีความแตกต่างกันและมีพัฒนาการทางร่างกายและอารมณ์แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับเวลาและสถานการณ์ ก่อนที่จะใช้วินัยกับนักเรียน ครูต้องพิจารณาว่านักเรียนกำลังเหนื่อย ป่วย หิว กำลังไม่สบายใจหรือไม่ ครูต้องพยายามเข้าใจ และให้โอกาสนักเรียนปรับตัว ให้เข้ากับสถานการณ์ อย่างถูกต้องตามกาลเทศะ ครูนำเข้าสู่กิจกรรมโดย

1. แบ่งนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่มเท่า ๆ กัน

2. ให้นักเรียนเล่นเกมชักคะเย่อ

5.2 ขั้นกิจกรรม

1. นำรูปนักกีฬาขว้างน้ำหนักมาให้ให้นักเรียนดู (หรือนักกีฬาอื่น ๆ ตามความเหมาะสม)

2. แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม ๆ ละเท่า ๆ กัน โดยแบ่งตามใช้ฉลากสี

3. สนทนากับนักเรียนถึงความสามารถของนักกีฬาว่าต้องปฏิบัติตนอย่างไรถึงได้ชัยชนะ

4. ให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายเรื่องการปฏิบัติให้มีความอดทน

5. ตัวแทนนักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอผลอภิปราย

5.3 ขั้นสรุป

นักเรียนร่วมกันสรุปการปฏิบัติตน เพื่อให้เกิดความอดทน

6. ประเมินผล

6.1 การสังเกต

1. การปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม
2. การอภิปราย

**แบบประเมินความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการพัฒนานิยันักเรียนด้าน
ความรับผิดชอบต่อนองของนักเรียนโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการตอนคั้ง**

ชื่อ-นามสกุล.....ชั้น..... เลขที่.....

คำชี้แจง ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย / ลงในช่องว่างทางขวามือที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของ
นักเรียนมากที่สุด โดยพิจารณาแต่ละข้อดังนี้

ระดับมาก	หมายถึง	นักเรียนเห็นด้วยในระดับมาก
ระดับปานกลาง	หมายถึง	นักเรียนเห็นด้วยในระดับปานกลาง
ระดับน้อย	หมายถึง	นักเรียนเห็นด้วยในระดับน้อย

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น		
		มาก	ปานกลาง	น้อย
1	หลังทำกิจกรรมการพัฒนานิยันักเรียนด้านความรับผิดชอบต่อนอง นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการมีวินัยเพิ่มขึ้น			
2	เนื้อหาในกิจกรรมการพัฒนานิยันักเรียนด้านความรับผิดชอบต่อนอง สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตของนักเรียนในปัจจุบัน			
3	กิจกรรมที่ใช้ในการพัฒนานิยันักเรียนด้านความรับผิดชอบต่อนองของนักเรียนมีความน่าสนใจและมีความหลากหลาย			
4	กิจกรรมการพัฒนานิยันักเรียนด้านความรับผิดชอบต่อนองของนักเรียนเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น			
5	เวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมมีความเหมาะสม			
6	นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากกิจกรรมการพัฒนานิยันักเรียนด้านความรับผิดชอบต่อนองไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้			
7	สื่อ อุปกรณ์ประกอบการจัดกิจกรรมมีความเหมาะสม สอดคล้องกับกิจกรรม			

**กิจกรรมการพัฒนาความรับผิดชอบ
ในการกระทำของตนเอง
ช่วงชั้นที่ 3**

- กิจกรรม ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน
- กิจกรรม ธนาคารความดี
- กิจกรรม จะแน่วแน่มั่นใจ
- กิจกรรม เสียชีพอย่าเสียสัตย์
- กิจกรรม ผู้ชนะตนเอง
- กิจกรรม วินัยใช่ว่าไม่สำคัญ

ทฤษฎีและหลักการในการพัฒนาความรับผิดชอบในการกระทำของตนเอง

ทฤษฎีที่ใช้ในการพัฒนา

กิจกรรมการพัฒนาความรับผิดชอบในการกระทำของตนเอง เป็นกิจกรรมที่ฝึกฝนให้นักเรียนสามารถรู้จักใช้เหตุผลในการตัดสินใจ มีความคิดไตร่ตรอง รอบคอบก่อนลงมือกระทำ การใด ๆ มีความเชื่อมั่นในตนเอง กระทำแต่ความดีมีความซื่อสัตย์ มีความตั้งใจจริง มีระเบียบวินัยในตนเอง การเกิดวินัยในตนเองของบุคคลนั้น นักจิตวิทยาทั้งหลายเชื่อว่าต้องมีพื้นฐานมาตั้งแต่ระยะแรกจนกระทั่งเติบโตขึ้นมา สิ่งสำคัญ คือ ความสัมพันธ์ระหว่างทารกกับบิดามารดา หรือผู้เลี้ยงดูอันจะเป็นทางนำไปสู่ความสามารถในการให้รางวัลตนเอง หรือความสามารถควบคุมตนเองเมื่อโตขึ้น

ดวงเดือน พันธุมนาวิน . (กรมวิชาการ.2542: 29 – 32 ; อ้างอิงจาก ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2527) ได้อธิบายถึงทฤษฎีการเกิดวินัยในตนเอง โดยยึดแนวทฤษฎีที่สำคัญ 2 ทฤษฎี คือ ทฤษฎีของ เมารอร์ (Mowrer) ซึ่งว่าด้วยการกำหนดของการควบคุมตนเองหรือความมีวินัยในตนเอง และทฤษฎีของ เพค และ ฮา วิกเฮอร์ส (Peck and Havighurst) ซึ่งว่าด้วยพัฒนาการของแรงจูงใจทางจริยธรรม หรือความมีวินัยในตนเอง โดยยึดการควบคุมของอีโก้และซูเปอร์อีโก้ เป็นหลัก

ทฤษฎีของเมารอร์ (Mowrer) การเกิดวินัยในตนเองจนเป็นผู้ที่บรรลุวุฒิภาวะทางจิตนั้น จะต้องเริ่มต้นจากการเลี้ยงดูในวัยทารกอย่างมีความสุข ความอบอุ่นและผ่านการอบรม สั่งสอน หรือการเลียนแบบที่ดีงามจากผู้เลี้ยงดูตนเอง จึงจะพัฒนามาเป็นลักษณะที่เด่นชัดในจิตสำนึกของบุคคลนั้นและกลายเป็นพฤติกรรมที่ถูกต้องมีเหตุผลของบุคคลนั้น ส่วนทฤษฎีแรงจูงใจทางจริยธรรมหรือความมีวินัยในตนเองของ เพค และฮาวิกเฮอร์ส (Peck and Havighurst) เชื่อว่า การควบคุมของอีโก้ (Ego Control) และการควบคุมของ ซูเปอร์อีโก้ (Super Ego Control) ร่วมกันช่วยให้เกิดความต้องการแสดงพฤติกรรมเพื่อผู้อื่นได้อย่างสมเหตุสมผล พลังควบคุมของอีโก้และซูเปอร์อีโก้ ของแต่ละบุคคลไม่เท่ากันเนื่องจากได้รับความรู้จากจริยศึกษาที่ทำให้บุคคลรู้ผลการกระทำของตนไม่เท่ากัน ซึ่งส่งผลไปสู่ความมีวินัยในตนเอง

จากที่กล่าวมาสามารถสรุปว่า การวางรากฐานการมีวินัยในตนเองต้องเริ่มที่วัยเด็ก การอบรมเลี้ยงดูมีผลต่อ การมีวินัยในตนเองของเด็ก นอกจากนี้แล้ว การจัดกิจกรรมในโรงเรียน การสอนของครูก็มีส่วนส่งเสริมให้นักเรียนมีวินัย เช่นกัน ส่วนการจัดว่าใครมีวุฒิภาวะจิตใจมากน้อยเพียงใด อาจเริ่มได้ในวัยรุ่นตอนปลาย หรือวัยผู้ใหญ่ตอนต้น แต่ก็ไม่ได้หมายความว่า บุคคลจะมีความดีมากกว่าเมื่อตอนวัยเด็กเสมอไป

หลักการที่ใช้ในการพัฒนา

หลักการที่ใช้ในการพัฒนากิจกรรมด้านความรับผิดชอบในการกระทำของตนเองโดยใช้แนวคิดในการสร้างวินัยจากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2540: 21) คือ

1. การทำให้เกิดพฤติกรรมเคยชิน โดยให้บุคคลรู้เพิ่มและปฏิบัติพฤติกรรมที่ดีเพื่อเป็นพื้นฐานและปฏิบัติต่อเนื่องจนเกิดเป็นพฤติกรรมเคยชินที่ดี
2. การใช้วัฒนธรรมในสังคม เป็นแนวปฏิบัติผสมผสานกับหลักการ ทำให้เป็นพฤติกรรมที่เคยชิน เช่น การทำความเคารพด้วยการไหว้ เมื่อพบผู้ใหญ่ เป็นสิ่งที่เขาทำได้ง่าย แต่การเข้าแถวไม่ใช้วัฒนธรรมไทย เด็กไม่เห็นแบบอย่างที่ดีอยู่เสมอ ดังเช่น การไหว้ของไทย ดังนั้นการไหว้จึงง่ายต่อการปฏิบัติมากกว่าการเข้าแถว
3. การใช้องค์รวม เป็นความสัมพันธ์ระหว่างจิตใจ พฤติกรรมและสติปัญญา ซึ่งเป็นหลักการทางการศึกษา และหลักการพัฒนาจริยธรรม คือ มีความเข้าใจในความสำคัญของสิ่งที่จะกระทำ มีความพอใจ และยอมรับในสิ่งที่จะกระทำ ย่อมทำไปสู่ความพร้อมในการกระทำ
4. การใช้แรงหนุนสภาพจิต เป็นการตั้งความมุ่งมั่นหรืออุดมการณ์และพยายามปฏิบัติตามเป้าหมายที่อาจมุ่งมั่นไว้ซึ่งอาจทำให้เกิดการเบี่ยงเทียบแม้ความภาคภูมิใจในผลการปฏิบัติหากใช้มากเกินไป จะกลายเป็นดูถูกดูหมิ่นผู้อื่น อันเกิดจากการเปรียบเทียบและพึงพากำลังใจจากภายนอก

กิจกรรม ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน

1. ชื่อกิจกรรม ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน
2. วัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองให้นักเรียน
3. แนวความคิด ความเชื่อมั่นในตนเอง เป็นการส่งเสริมการกล้าแสดงออก และการเป็นผู้นำ และผู้ตามที่ดี ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการดำเนินชีวิตประจำวัน
4. สื่อที่ใช้

- 4.1 กระดาษเปล่า
- 4.2 สี กรรไกร
- 4.3 เกม ทำนายพลสั่งว่า
- 4.4 เกม กระรอกเข้าโพรง

5. ขั้นตอนกิจกรรม

5.1 ขั้นนำ

นำเข้าสู่กิจกรรมโดยใช้วิธีการชมเชยให้กำลังใจ ซึ่งตัวนักเรียนเองต้องการความสนใจและการยอมรับที่สม่าเสมอจากครู ครูจึงควรบอกให้นักเรียนรู้ถึงความต้องการอย่างชัดเจน และชมเชยเมื่อนักเรียนแสดงพฤติกรรมที่ดี ครูนำเข้าสู่กิจกรรมโดย

1. นักเรียนเล่นเกม ทำนายพลสั่งว่า
2. นักเรียนร่วมกันสรุปข้อคิดที่ได้จากการเล่นเกม

5.2 ขั้นกิจกรรม

1. แบ่งกลุ่มโดยให้นักเรียนโดยใช้เกมกระรอกเข้าโพรง กลุ่มละ 3-5 คน
2. ให้นักเรียนช่วยกันคิดว่า “อะไรคือผลดีที่เกิดจากการเชื่อมั่นในตนเอง” และ “อะไรคือผลเสียที่เกิดจากไม่เชื่อมั่นในตนเอง”

3. ให้นักเรียนเลือกประธาน รองประธาน กรรมการ และเลขานุการของกลุ่ม
4. ให้นักเรียนอภิปรายเหตุผลในการเลือกบุคคลในกลุ่มเข้ารับตำแหน่งต่างๆ
5. แจกอุปกรณ์ กระดาษ กรรไกร สี ฯลฯ ให้นักเรียนสร้างผลงานจากอุปกรณ์ที่มี

อยู่

6. ตัวแทนแต่ละกลุ่มออกมานำเสนอผลงาน วิธีคิด วิธีการสร้างสรรค์ผลงาน และร่วมกันอภิปรายขั้นตอนของการปฏิบัติงาน และคาดคะเนผลที่จะเกิดขึ้น
7. ให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายขั้นตอนการสร้างเชื่อมั่นในตนเอง

5.3 ขั้นสรุป

1. ให้นักเรียนช่วยกันสรุป การคาดคะเนผลที่อาจเกิดจากการมีความเชื่อมั่นในตนเอง และการขาดความเชื่อมั่นในตนเอง
2. จัดนิทรรศการผลงานนักเรียน

6. ประเมินผล

6.1 การสังเกต

1. การปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม
2. การอภิปราย

ใบกิจกรรม
เรื่อง ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน

ให้นักเรียนแบ่งหน้าที่ภายในกลุ่ม พร้อมบอกเหตุผลในการเลือกบุคคลในกลุ่มเข้ารับตำแหน่งต่างๆ

[illegible]

กิจกรรม ธนาคารความดี

แนวคิด

การทำความดีนั้น เราทำได้ทุกคนและทำได้ทุกวัน ถ้าเราทำความดีเป็นประจำทุกวันก็จะบังเกิดผลดีกับตัวเรา นับว่าเป็นการสะสมความดี ตรงกับคำกล่าวที่ว่า “ความดีไม่มีขาย ถ้าอยากได้ต้องสร้างเอง” ดังนั้นโรงเรียนต้องส่งเสริมลักษณะที่พึงประสงค์ให้เกิดขึ้นในตัวนักเรียน โดยมุ่งให้นักเรียนเป็นคนดี มีคุณธรรมอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

วัตถุประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนทุกคนกระทำแต่ความดีมีความซื่อสัตย์
2. เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้ปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่มในด้านความซื่อสัตย์
3. เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นและยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

ระยะเวลา

ตลอดปีการศึกษา

สื่อ/อุปกรณ์

1. แบบบันทึกความดี
2. ประกาศความดี
3. ป้ายนิเทศ
4. แผนภูมิข้อตกลง

กลุ่มเป้าหมาย

นักเรียนช่วงชั้นที่ 3

วิธีดำเนินกิจกรรม

1. ครูรับผิดชอบชี้แจงจุดประสงค์ของการทำความดีด้านความซื่อสัตย์ โดยมีรายละเอียดดังนี้
 - 1.1 เพื่อให้นักเรียนมีความเสียสละ เห็นแก่ประโยชน์ของส่วนรวม
 - 1.2 เพื่อให้นักเรียนมีความซื่อตรง ไม่หยิบฉวยของผู้อื่นมาเป็นของตน
 - 1.3 เพื่อให้นักเรียนเป็นคนรักษาคำพูด เป็นที่ไว้วางใจของบุคคลอื่น

พร้อมพูดอภิปรายถึงข้อดีข้อเสียในการปฏิบัติกิจกรรมดังกล่าว

2. คณะกรรมการนักเรียน หัวหน้าห้อง ร่วมกันกำหนดรายละเอียดต่างๆ ที่เป็นข้อตกลงของกลุ่มดังนี้

ข้อตกลงของกลุ่ม

2.1 ให้นักเรียนเขียนบันทึกความดีที่ตนเองทำในแต่ละวันลงในสมุดบันทึก

(เอกสาร1)

2.2 การบันทึกความดีทุกครั้งให้ผู้ร่วมอยู่ในเหตุการณ์เขียนรับรอง

2.3 ให้หัวหน้าห้องลงชื่อรับทราบการบันทึกทุกครั้ง

3. หัวหน้าห้องหรือคณะกรรมการนักเรียนที่เป็นตัวแทนห้องสรุปความดีของเพื่อนที่กระทำในรอบสัปดาห์เสนอครูที่ปรึกษา (เอกสาร2)

4. ครูผู้รับผิดชอบ ครูที่ปรึกษา คณะกรรมการนักเรียนที่เป็นตัวแทนห้อง หัวหน้าห้อง และเพื่อนๆ ร่วมสรุปผลการจัดกิจกรรมธนาคารความดีทุกสิ้นเดือน

5. ให้นักเรียนทำแบบประเมินพฤติกรรมด้านความซื่อสัตย์เป็นรายบุคคล และร่วมกันสรุปผล(เอกสาร3)

6.ครูผู้รับผิดชอบ ครูที่ปรึกษา นักเรียนที่เป็นตัวแทนห้อง หัวหน้าห้อง และเพื่อนๆ ร่วมแสดงความยินดีและยกย่องชมเชยนักเรียนทุกคนที่ทำความดี

7. คณะกรรมการนักเรียนประกาศคุณงามความดีหน้าเสาธงและติดประกาศป้ายนิเทศ

การประเมินผล

1. สังเกตจากพฤติกรรมในชั้นเรียน
2. สังเกตจากสมุดบันทึกความดี

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. นักเรียนปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่มในเรื่องของความซื่อสัตย์
2. นักเรียนมีความเคารพและยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
3. นักเรียนมีความซื่อสัตย์ต่อการบันทึกความดี

ตาราง 3 แบบบันทึกความดีของนักเรียนรายบุคคล

ชื่อ.....เลขที่.....ชั้น.....

วัน/เดือน/ปี	ความดีที่ทำ	ผู้รับรอง

สรุปผลเด็กดีรอบสัปดาห์

.....

ลงชื่อ.....ผู้รับรอง

(.....)

หัวหน้าห้อง

ลงชื่อ.....ผู้รับรอง

ครูที่ปรึกษา

ตาราง 4 แบบประเมินพฤติกรรมนักเรียนด้านความซื่อสัตย์

คำชี้แจง ใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่นักเรียนปฏิบัติตามความเป็นจริง

รายปฏิบัติ	ระดับการปฏิบัติ			
	3	2	1	0
ความซื่อสัตย์				
1. ไม่พูดปด.....				
2. ไม่ลักขโมย.....				
3. เก็บสิ่งของได้แล้วส่งคืน.....				
4. ไม่หยิบฉวยของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง.....				
5. ทำผิดแล้วยอมรับผิด.....				
6. ปฏิบัติตามระเบียบการแต่งกายของโรงเรียน.....				
7. ไม่ลอกการบ้านเพื่อน.....				
8. การทำความสะอาดภายในห้องเรียน.....				
9. การทำความสะอาดบริเวณโรงเรียน.....				
10. ไว้ว่างใจได้ทั้งต่อหน้าและลับหลัง.....				

เกณฑ์การประเมิน

24 - 30 คะแนน หมายถึง ดีเยี่ยม

21 - 23 คะแนน หมายถึง ดี

18 - 20 คะแนน หมายถึง พอใช้

น้อยกว่า 18 คะแนนหมายถึง ควรปรับปรุง

ระดับคุณภาพ

0 หมายถึง ไม่เคยปฏิบัติ

1 หมายถึง ปฏิบัติน้อย

2 หมายถึง ปฏิบัติมาก

3 หมายถึง ปฏิบัติมากที่สุด

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน
(.....)

กิจกรรม จะแน่วแน่มั่นใจ

1. ชื่อกิจกรรม จะแน่วแน่มั่นใจ
2. วัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมความตั้งใจจริงให้นักเรียน
3. แนวความคิด ความตั้งใจจริง
4. สื่อที่ใช้
 - 4.1 เพลงพระราชนิพนธ์ “จะแน่วแน่มั่นใจในสิ่งผิด”
 - 4.2 พระบรมฉายาลักษณ์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในการทรงกีฬาเรือใบ
5. ขั้นตอนกิจกรรม
 - 5.1 ขั้นนำ

นำเข้าสู่กิจกรรมโดยใช้วิธีการชมเชยให้กำลังใจ ซึ่งตัวนักเรียนเองต้องการความสนใจและการยอมรับที่สม่ำเสมอจากครู ครูจึงควรบอกให้นักเรียนรู้ถึงความต้องการอย่างชัดเจน และชมเชยเมื่อนักเรียนแสดงพฤติกรรมที่ดี ครูนำเข้าสู่กิจกรรมโดย

 1. ฟังเพลงพระราชนิพนธ์ “จะแน่วแน่มั่นใจในสิ่งผิด”
 2. ร่วมกันร้องเพลงพระราชนิพนธ์ “จะแน่วแน่มั่นใจในสิ่งผิด”
 - 5.2 ขั้นกิจกรรม
 1. สนทนาเนื้อหาในเพลงพระราชนิพนธ์ “จะแน่วแน่มั่นใจในสิ่งผิด”
 2. แบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็นกลุ่ม ๆ ละเท่า ๆ กัน
 3. นำพระบรมฉายาลักษณ์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในการทรงกีฬาเรือใบให้นักเรียนดู
 4. ให้นักเรียนอภิปรายผล วิเคราะห์ การปฏิบัติตนของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในการได้มาซึ่งชัยชนะในการแข่งขันกีฬา
 5. ตัวแทนนักเรียนนำเสนอผลการอภิปรายหน้าชั้นเรียน
 - 5.3 ขั้นสรุป
 1. สนทนากับนักเรียนโดยใช้คำถาม “ถ้านักเรียนต้องการประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงาน นักเรียนต้องปฏิบัติตนอย่างไร
 2. ให้นักเรียนตั้งปณิธานในการปฏิบัติตนให้สำเร็จลุล่วง 1 อย่าง พร้อมปฏิบัติ
6. ประเมินผล
 - 6.1 การสังเกต
 1. การปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม
 2. การอภิปราย

กิจกรรม เสียชีพอย่าเสียสัตย์

1. ชื่อกิจกรรม เสียชีพอย่าเสียสัตย์
2. วัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ให้นักเรียน
3. แนวความคิด ความซื่อสัตย์ คือการที่บุคคลได้ประพฤติปฏิบัติที่มีความซื่อตรงไม่กลับกลอก ไม่หลอกลวง ไม่ปลิ้นปล้อน ตรงไม่เอนเอียง ไม่มีเล่ห์เหลี่ยม มีความจริงใจ ไม่คดโกงทั้งต่อหน้าและลับหลังผู้อื่น
4. สื่อที่ใช้
 - 4.1 เพลงความซื่อสัตย์
 - 4.2 ประวัติของ “พันท้ายนรสิงห์”
5. ขั้นตอนกิจกรรม
 - 5.1 ช้่นนำ

นำเข้าสู่กิจกรรมโดยใช้วิธีการชมเชยให้กำลังใจ ซึ่งตัวนักเรียนเองต้องการความสนใจและการยอมรับที่สม่าเสมอจากครู ครูจึงควรบอกให้นักเรียนรู้ถึงความต้องการอย่างชัดเจน และชมเชยเมื่อนักเรียนแสดงพฤติกรรมที่ดี ครูนำเข้าสู่กิจกรรมโดย

 1. ฟังเพลง “ความซื่อสัตย์”
 2. ร้องเพลง “ความซื่อสัตย์”
 - 5.2 ช้่นกิจกรรม
 1. เล่าเรื่อง “พันท้ายนรสิงห์”
 2. แบ่งกลุ่มนักเรียนโดยใช้ฉลากสี
 3. สนทนาเนื้อหาเรื่อง “พันท้ายนรสิงห์”
 4. ตัวแทนกลุ่มนำเสนอผลอภิปราย
 - 5.3 ช้่นสรุป
 1. ร้องเพลง “ความซื่อสัตย์”
 2. ให้นักเรียนร่วมกันสรุปความซื่อสัตย์ของ “พันท้ายนรสิงห์”
 3. ให้นักเรียนบอกแนวทางในการนำความรู้ที่ได้จากนิทานไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน
6. ประเมินผล
 - 6.1 การสังเกต
 1. การปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม
 2. การอภิปราย

ใบกิจกรรม เรื่อง เสียชีพอยาเสียสัตย์

๑ให้นักเรียนอภิปรายเนื้อหาเรื่อง พันท้ายนรสิงห์

[illegible]

พันท้ายนรสิงห์

โดย ทวีศักดิ์ เสนาณรงค์ (อดีตอธิบดีกรมศิลปากร)

พันท้ายนรสิงห์ เป็นนายท้ายเรือพระที่นั่งเอกไชยอยู่ในรัชสมัยสมเด็จพระสรรเพชญ์ ที่ ๘ (พระเจ้าเสือ) ได้รับยกย่องว่าเป็นผู้มีความซื่อสัตย์สุจริต จงรักภักดีและรักษาระเบียบวินัยยิ่งชีวิต สมควรเป็นแบบอย่างอนุชนรุ่นหลังต่อไป

เรื่องราวของพันท้ายปรากฏอยู่ในพระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยาฉบับต่างๆ เนื้อความเป็นไปในแบบเดียวกัน ได้กล่าวถึงเหตุการณ์ใน พ.ศ.๒๒๔๗ สมเด็จพระสรรเพชญ์ ที่ ๘ ประพาสปากน้ำสาครบุรี (ปัจจุบันคือจังหวัดสมุทรสาคร) เพื่อทรงเบ็ด ด้วยเรือพระที่นั่งเอกไชย มี พันท้ายนรสิงห์เป็นนายท้าย ตามหลักฐานชุมนุมพระนิพนธ์สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพทรงบันทึกไว้ว่า พันท้ายนรสิงห์เป็นชาวบ้านนรสิงห์ แขวงเมืองอ่างทอง และเป็นทีโปรดปรานของสมเด็จพระสรรเพชญ์ ที่ ๘ จนทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เข้ารับราชการรับใช้พระองค์อย่างใกล้ชิด

การเสด็จประพาสปากน้ำสาครบุรีในครั้งนี้ เมื่อเรือพระที่นั่งไปถึงตำบลโคกขาม คลองบริเวณดังกล่าวมีความคดเคี้ยวมาก พันท้ายนรสิงห์พยายามคัดท้ายเรือพระที่นั่งอย่างระมัดระวังแต่ไม่อาจหลบเลี่ยงอุบัติเหตุได้ หัวเรือพระที่นั่งชนกิ่งไม้ใหญ่หักตกลงไปในน้ำ พันท้ายนรสิงห์รู้โทษดีว่า ความผิดครั้งนี้ถึงประหารชีวิตตามโบราณราชประเพณี ซึ่งกำหนดว่าถ้าผู้ใดถือท้ายเรือพระที่นั่งให้หัวเรือพระที่นั่งหัก ผู้นั้นถึงมรณะโทษให้ตัดศีรษะเสียจึงกราบทูลพระกรุณาน้อมรับโทษตามพระราชประเพณี

สมเด็จพระสรรเพชญ์ที่ ๘ ทรงพิจารณาเห็นว่าอุบัติเหตุครั้งนี้เป็นการสุดวิสัยมิใช่ความประมาท จึงพระราชทานอภัยโทษให้ แต่พันท้ายนรสิงห์กราบบังคมทูลยืนยันขอให้ตัดศีรษะตนเพื่อรักษานบธรรมเนียมในพระราชกำหนดกฎหมาย เป็นการป้องกันมิให้ผู้ใดครหาเตียนพระเจ้าอยู่หัวได้ว่าทรงละเลยพระราชกำหนดของแผ่นดินและเพื่อมิให้เป็นเยี่ยงอย่างสืบไป พระองค์ทรงโปรดให้ฝีพายทั้งปวงปั้นมูลดินเป็นรูปพันท้ายนรสิงห์ แล้วให้ตัดศีรษะรูปดินนั้นเพื่อเป็นการทดแทนกัน แต่พันท้ายนรสิงห์ยังบังคมกราบทูลยืนยันขอให้ประหารตน แม้สมเด็จพระสรรเพชญ์ ที่ ๘ จะทรงอาลัยรักน้ำใจพันท้ายนรสิงห์เพียงใดก็ทรงจำพระทัยปฏิบัติตามพระราชกำหนด ดำรัสสั่งให้เพชฌฆาตประหารพันท้ายนรสิงห์แล้วโปรดให้ตั้งศาลสูงประมาณเพียงตา นำศีรษะพันท้ายนรสิงห์กับหัวเรือพระที่นั่งเอกไชยซึ่งหักนั้น ขึ้นพลีกรรมไว้ด้วยกันบนศาล

ภายหลังเหตุการณ์ สมเด็จพระสรรเพชญ์ ที่ ๘ ทรงโปรดให้นำศพพันท้ายนรสิงห์มาแต่งกายพระราชทานเพลิงศพ และพระราชทานเงินทองสิ่งของแก่บุตรภรรยาพันท้ายนรสิงห์เป็นจำนวนมาก แล้วทรงพระราชดำริว่าคลองโคกขามคดเคี้ยวนักไม่สะดวกต่อการเดินเรือ บางครั้งชาวเมือง

ต้องเดินเรืออ้อมเป็นที่ลำบากยิ่ง สมควรจะขุดลัดตัดตรง ทั้งนี้เพื่อเป็นการรำลึกถึงพันท้ายนรสิงห์ ข่าหลวงเดิมซึ่งเป็นคนซื่อสัตย์ มั่นคง ยอมเสียสละชีวิตโดยไม่ยอมเสียพระราชประเพณี และจะนำความเสื่อมเสียมาให้พระมหากษัตริย์ จึงมีพระราชโองการตรัสสั่งสมุหนายกให้กะเกณฑ์เลกหัวเมือง จำนวนสามหมื่นคนไปขุดคลองโคกขามให้ลัดตรง กำหนดให้ลึก ๖ ศอก ปากคลองกว้าง ๘ วา พื้นคลองกว้าง ๕ วา ให้พระราชสงครามเป็นแม่กองอำนวยการขุดสมเด็จเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพกล่าวไว้ในชุมนุมพระนิพนธ์ว่า พระราชสงครามให้ขุดแต่ปากคลองทางลำน้ำทำจันมาจนถึงตำบลโคกขาม แต่การขุดค้างอยู่มาสำเร็จลงในรัชกาลต่อมา ปรากฏเป็นคลองตรงและกว้างใหญ่เรียกว่าคลองมหาชัย อยู่ตราบเท่าอยู่ทุกวันนี้ นี่คือความจงรักภักดีของพันท้ายนรสิงห์ที่มีต่อเจ้าเหนือหัวและความซื่อสัตย์ ที่มีต่อกฎหมายบ้านเมือง ยอมตาย.....เพื่อมิให้กฎหมายบ้านเมืองคลายความศักดิ์สิทธิ์

กิจกรรม ผู้ชนะตนเอง

1. ชื่อกิจกรรม ผู้ชนะตนเอง (การควบคุมตนเอง)
2. วัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักที่จะประพฤติปฏิบัติตนด้วยความซื่อสัตย์
3. แนวความคิด ความซื่อสัตย์ คือการที่บุคคลได้ประพฤติปฏิบัติที่มีความซื่อตรงไม่กลับกลอก ไม่หลอกลวง ไม่ปลิ้นปล้อน ตรงไม่เอนเอียง ไม่มีเล่ห์เหลี่ยม มีความจริงใจ ไม่คดโกงทั้งต่อหน้าและลับหลังผู้อื่น

4. สื่อที่ใช้

- 4.1 เกมซ่อนตักป้องกัน
- 4.2 เหตุการณ์/ข่าวในชีวิตประจำวัน

5. ขั้นตอนกิจกรรม

5.1 ขั้นนำ

นำเข้าสู่กิจกรรมโดยใช้วิธีการชมเชยให้กำลังใจ ซึ่งตัวนักเรียนเองต้องการความสนใจและการยอมรับที่สม่าเสมอจากครู ครูจึงควรบอกให้นักเรียนรู้ถึงความต้องการอย่างชัดเจน และชมเชยเมื่อนักเรียนแสดงพฤติกรรมที่ดี ครูนำเข้าสู่กิจกรรมโดย

1. แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม ๆ ละเท่า ๆ กัน
2. ให้นักเรียนเล่นเกม ซ่อนตักป้องกัน
3. ให้นักเรียนสรุปข้อคิดที่ได้จากการเล่นเกม

5.2 ขั้นกิจกรรม

1. ยกตัวอย่างเหตุการณ์/ข่าวในชีวิตประจำวัน เรื่อง การเก็บของคืนเจ้าของ
2. ให้นักเรียนสนทนาเนื้อหาในข่าว
3. นักเรียนร่วมอภิปรายการปฏิบัติตนของคนขับรถแท็กซี่ กรณีคนขับรถแท็กซี่ไม่คืนกระเป๋าให้เจ้าของ
4. ให้นักเรียนยกตัวอย่างการควบคุมตนเองที่นักเรียนเคยปฏิบัติมา

5.3 ขั้นสรุป

1. นักเรียนรวบรวมเหตุการณ์ที่ตนเองและเพื่อน ๆ ได้ปฏิบัติในการควบคุมตนเอง

6. ประเมินผล

6.1 การสังเกต

1. การปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม
2. การอภิปราย

6.2 ทำแบบทดสอบที่ 2

นักธุรกิจไต้หวันซึ่งนำใจคนไทย เก็บเงินกว่าล้านได้

พลเมืองดีพบกระเป๋เงินจำนวนกว่า 1 ล้านบาทที่นักธุรกิจชาวไต้หวันลืมหิ้งไว้บนรถแท็กซี่ ประสาน จส.100 นำเงินมาคืนพร้อมปฏิเสธรางวัล ตำรวจท่องเที่ยวเตรียมจัดทำโล่สรรเสริญ

วานนี้ (26 ม.ค.) เมื่อเวลา 21.30 น. ที่สถานีวิทยุ จส.100 แขวงและเขตคลองเตย กรุงเทพฯ พ.ต.อ.กฤษศักดิ์ สงมุลนาถ ผกก. 1 บก.ทท. ได้เดินทางมาเป็นสักขีพยานให้กับนายพิเชษฐ (ขอสงวนนามสกุล) ผู้โดยสาร และนายบัญชา พิมประเสริฐ อายุ 31 ปี คนขับรถแท็กซี่แท็กซี่ สีเขียว เหลือง ทะเบียน มจ 7296 กทม. ในการคืนกระเป๋ให้กับนายชู ยอง เตอะ อายุ 34 ปี นักธุรกิจชาวไต้หวัน ที่ลืมหิ้งไว้ในรถแท็กซี่ ซึ่งภายในมีเงินสดจำนวน 3.5 ล้านบาท และเงินดอลลาร์สหรัฐจำนวน 2,270 ดอลลาร์ คิดเป็นเงินไทยประมาณ 1.1 ล้านบาท

โดยเมื่อเวลา 16.00 น. ทางสถานีวิทยุ จส.100 ได้รับแจ้งจากตำรวจท่องเที่ยวประจำ สยามบิณสุวรรณภูมิ ว่า นายชู ยอง เตอะ อายุ 34 ปี นักธุรกิจชาวไต้หวัน ได้มาขอความช่วยเหลือว่าได้ลืมหิ้งกระเป๋าสตางค์หนังสีน้ำตาล ซึ่งภายในมีธนบัตรประเทศญี่ปุ่นเป็นเงินสดเงินกว่า 3 ล้านบาท และเงินดอลลาร์จำนวนหนึ่งหรือคิดเป็นเงินไทยประมาณ 1 ล้านบาท พร้อมด้วยพาสปอร์ต ตัวเครื่องบิน บัตรประชาชนไต้หวัน บัตรแท็กซี่สีเขียวเหลืองโดยนั่งมาจากถนนพหลโยธินสาย 5 มาลงที่สยามบิณสุวรรณภูมิ

ทั้งนี้หลังทราบเรื่องเจ้าหน้าที่สถานีวิทยุ จส.100 ได้ออกอากาศประชาสัมพันธ์ จนกระทั่งเวลา 19.20 น. ผู้โดยสารชายคนหนึ่ง และคนขับรถแท็กซี่คันดังกล่าวได้โทรศัพท์มาแจ้งว่า พบ

ประเป๋าดังกล่าว และกำลังนั่งรถมาส่งมอบกระเป๋าส่งเงินคืนให้เจ้าของที่สถานีวิทยุ จส .100 ย่าน คลองเตย

จนกระทั่งเมื่อนายชู เจ้าของกระเป๋าส่งเงินคืนได้พบหน้า นายพิเชษฐ และนายบัญชา พิมพ์ประเสริฐ อายุ 31 ปี คนขับรถแท็กซี่ นายชู ได้เดินเข้าไปจับมือทั้งสองคนด้วยสีหน้ายิ้มแย้มและกล่าวขอบคุณ พลเมืองดีทั้ง 2 คน ที่นำเงินมาคืน พร้อมทั้งนับเงินต่อหน้าสักขีพยานซึ่งมีทั้งตำรวจและผู้สื่อข่าวและพบว่าจำนวนเงินครบถ้วนจึงรับมอบคืน

นายชู กล่าวว่า รู้สึกขอบคุณคนทั้ง 2 เป็นอย่างมากที่นำเงินจำนวนนี้มาคืน เพราะเป็นเงินของบริษัทที่จะต้องนำไปทำธุรกิจ ออคอมพิวเตอร์ที่ประเทศญี่ปุ่น ตอนแรกที่ลืมกระเป๋าส่งเงินไว้ในรถ แท็กซี่รู้สึกเครียดมาก และขอบคุณในความมีน้ำใจของคนไทยซึ่งเขาจะไม่ลืมเลย

ด้าน นายพิเชษฐ กล่าวว่า ก่อนพบกระเป๋าส่งเงินของนายชู ได้ว่าจ้างรถแท็กซี่คันดังกล่าวจาก พุทธมณฑล สาย 4 เพื่อกลับบ้านย่านท่าพระ ระหว่างทางได้สังเกตเห็นกระเป๋าดังกล่าวหนีบอยู่ที่ เบาะด้านหลังคนขับ จึงได้สอบถามว่าเป็นกระเป๋าส่งเงินของคนขับหรือไม่แต่คนขับปฏิเสธ พร้อมทั้งบอกว่า น่าจะเป็นของผู้โดยสารลืมไว้ จึงโทรศัพท์ติดต่อไปที่สถานีวิทยุ จส .100 จนกระทั่งทราบว่า เจ้าของกระเป๋ารออยู่ที่สนามบินสุวรรณภูมิ ก่อนจะเดินทางมาส่งคืนให้ดังกล่าว

"ผมดีใจที่ส่งเงินคืนให้เจ้าของ และไม่ยากได้สิ่งตอบแทน เรื่องแบบนี้ต้องคิดถึงหัวอกเขา หัวอกเรา คนที่ลืมเงินก็อยากได้คืน" นายพิเชษฐ กล่าว

พ.ต.อ.กฤษศักดิ์ กล่าวว่า ปกติในแต่ละปีทางสำนักงานตำรวจแห่งชาติจะนำชื่อของผู้ที่ กระทำความดีไว้ เพื่อประกาศคุณความดี โดยหลังจากทราบเรื่องทาง พล.ต.ต.ปัญญา มาเม่น ผบก. ทท.ได้เตรียมจะมอบโล่เชิดชูความดีของทั้งสองคนที่เก็บเงินจำนวนมากได้แล้วนำส่งคืนเจ้าของ ซึ่ง ถือว่าเป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับเมืองไทยเป็นอย่างมาก จึงจะมอบโล่ให้เพื่อให้ เป็นแบบอย่างที่ดี และเพื่อให้นักท่องเที่ยวต่างชาติหันมาเที่ยวเมืองไทยมากยิ่งขึ้น

**แบบทดสอบการจัดกิจกรรมการพัฒนาวิสัยทัศน์นักเรียนด้านความรับผิดชอบต่อตนเองของ
นักเรียนโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการตอนดลิ่ง
(ฉบับที่ 2)**

คำชี้แจง

1. แบบวัดฉบับนี้มีทั้งหมด 10 ข้อ ใช้เวลาทำ 15 นาที
2. แบบวัดฉบับนี้เป็นสถานการณ์เรื่องราวทั่วๆ ไป ให้นักเรียนอ่านแล้วพิจารณาว่าถ้านักเรียนเป็นบุคคลในสถานการณ์นั้น นักเรียนจะทำอะไรโดยเลือกจากคำตอบที่กำหนดให้ ซึ่งคำตอบแต่ละข้อไม่มีข้อถูก- ข้อผิด นักเรียนเลือกได้อย่างสบายใจ เพราะไม่มีผลใดๆ ต่อการเรียนของนักเรียน โดยให้นักเรียนเลือกตามความรู้สึกของตนเองและตอบด้วยความจริงมากที่สุด
3. ในแต่ละข้อมี 3 ตัวเลือก ให้นักเรียนเลือกเพียงคำตอบเดียว จากตัวเลือก ก , ข หรือ ค แล้วทำเครื่องหมาย ✕ ให้ตรงกับตัวเลือกที่นักเรียนเลือกตอบในกระดาษคำตอบ
4. ห้ามขีดเขียนข้อความใดๆ ลงในแบบวัดฉบับนี้

ตัวอย่าง

- (0). เวลาที่นักเรียนออกไปพูดหน้าชั้น นักเรียนมีความรู้สึกอย่างไร ?
- ก. ตื่นเต้น ขาสั่น
 - ข. มีความมั่นใจว่าพูดได้
 - ค. พูดได้แต่ไม่ค่อยกล้ามากนัก

กระดาษคำตอบ

ข้อ	ตัวเลือก		
	ก	ข	ค
1		✕	
2			

1. อุดมพรได้รับเสนอให้เป็นตัวแทนห้องกล่าวขอบคุณวิทยากรพิเศษอย่างกะทันหัน โดยไม่ได้เตรียมตัวมาก่อน อุดมพรรับเป็นตัวแทนกล่าวขอบคุณ นักเรียนเห็นด้วยกับเหตุผลใดของอุดมพร
 - ก. กลัวอาจารย์ตำหนิ
 - ข. จะได้เป็นที่ยอมรับของเพื่อน
 - ค. เป็นโอกาสอันดีที่จะได้กล่าวขอบคุณวิทยากร
2. เมื่อนักเรียนสงสัยในเนื้อหาวิชาที่อาจารย์สอน ซึ่งอาจารย์สอนเร็วมาก นักเรียนจะอย่างไร
 - ก. ถามในเนื้อหาที่สงสัย
 - ข. บอกให้เพื่อนช่วยถามประเด็นที่สงสัยให้
 - ค. ไม่ถามแล้วค่อยมาคุยกับเพื่อนในประเด็นที่สงสัยนอกห้องเรียน
3. นักเรียนอ่านหนังสือเพื่อเตรียมตัวสอบ แต่อ่านแล้วไม่เข้าใจ กังวลใจมาก นักเรียนจะอย่างไร
 - ก. ถามเพื่อนเมื่อไม่เข้าใจ
 - ข. ไม่กล้าเลยศึกษาด้วยตนเอง
 - ค. เข้าพบอาจารย์เพื่อขอคำอธิบาย
4. ในการทำงานที่ได้รับมอบหมายในแต่ละครั้ง นักเรียนรู้สึกอย่างไรต่อผลงานที่ปฏิบัติ
 - ก. คงไม่ดีเท่าเพื่อน
 - ข. พอใจที่ได้ตั้งใจที่สุดแล้ว
 - ค. ไม่ทราบว่าจะถูกใจผู้มอบหมายงานเพียงใด
5. น้ำค้างได้รับมอบหมายจากกลุ่มให้หารูปภาพมาประกอบการรายงาน ซึ่งเป็นภาพที่หายากมาก นักเรียนเห็นด้วยกับเหตุผลใดของน้ำค้าง
 - ก. กลัวถูกลงโทษจึงต้องหาให้ได้
 - ข. เพราะเพื่อนๆ ในกลุ่มกำชับให้หามาให้ได้
 - ค. เมื่อได้รับมอบหมายแล้วต้องหามาให้ได้
6. มนตรีได้รับคัดเลือกเป็นตัวแทนในการแข่งขันกรีฑาระดับจังหวัดซึ่งมีนักกรีฑาทีมจังหวัดและทีมเขตร่วมแข่งขันด้วย ถ้านักเรียนเป็นมนตรีจะอย่างไร
 - ก. แข่งขันตามหน้าที่
 - ข. ขอดถอนตัวเพราะคงสู้คู่แข่งไม่ได้
 - ค. แข่งขันสุดความสามารถเท่าที่ได้ซ้อมมา

7. สิทธิชัยทำน้ำกะทิหกที่พื้นบ้านของเพื่อน ทำให้พื้นเลอะมาก ถ้านักเรียนเป็นสิทธิชัยจะอย่างไร
- ให้เพื่อนช่วยเช็ดพื้น
 - ช่วยกันกับเพื่อนเช็ดพื้น
 - นำผ้ามาเช็ดจนพื้นแห้ง
8. ตามปกติเมื่อเลิกเรียนวรุฒิต้องรีบกลับบ้านเพื่อช่วยแม่ขายของทุกวัน ซึ่งแม่ขายของอยู่คนเดียว วันนี้เพื่อนชวนวรุฒิเล่นวอลเลย์บอลซึ่งเป็นกีฬาที่ชอบมาก วรุฒิจึงตัดสินใจกลับบ้านช่วยแม่ขายของ นักเรียนเห็นด้วยกับเหตุผลใดของวรุฒิ
- กลัวแม่ลงโทษ
 - แม่จะได้ยกย่องชมเชย
 - เป็นหน้าที่ที่ต้องช่วยแม่
9. ถ้านักเรียนยืมหนังสือของเพื่อนมาแต่ทำของเพื่อนหาย แต่เพื่อนมีหนังสือหลายเล่ม นักเรียนจะอย่างไร
- ช่วยหาหนังสือให้เพื่อน
 - บอกเพื่อนว่าไม่รู้หายได้อย่างไร
 - ขอโทษเพื่อนและซื้อหนังสือคืน
10. อาจารย์ประกาศผลการสอบปลายภาค ปรากฏว่าสินใจได้เกรด 1 เกือบทุกวิชา ทำให้เพื่อนพูดถากถางว่า “ขยันให้ตายก็ยังไม่อยู่ดี” แต่สินใจไม่ได้ตอบ นักเรียนเห็นด้วยกับเหตุผลใดของสินใจ
- หากได้ตอบเพื่อนอาจโกรธได้
 - หากได้ตอบจะทำให้เสียมารยาท
 - เป็นเรื่องจริง และจะพยายามตั้งใจเรียนให้มากขึ้น

กิจกรรม วินัยใช้ว่าไม่สำคัญ

1. ชื่อกิจกรรม วินัยใช้ว่าไม่สำคัญ
2. วัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักการมีวินัยในตนเอง
3. แนวความคิด ความมีวินัย คือ ลักษณะของบุคคลที่สามารถควบคุมการกระทำของตนเองให้อยู่ในกรอบกฎเกณฑ์ ระเบียบอันดีงามของสังคม ซึ่งประกอบด้วยความอดทน ความเชื่อมั่นในตนเอง และความรับผิดชอบ
4. สื่อที่ใช้
 - 4.1 เพลงเด็กเอ๋ยเด็กดี
 - 4.2 สัม
5. ขั้นตอนกิจกรรม
 - 5.1 ช้่นนำ

นำเข้าสู่กิจกรรมโดยใช้วิธีการชมเชยให้กำลังใจ ซึ่งตัวนักเรียนเองต้องการความสนใจและการยอมรับที่สม่ำเสมอจากครู ครูจึงควรบอกให้นักเรียนรู้ถึงความต้องการอย่างชัดเจน และชมเชยเมื่อนักเรียนแสดงพฤติกรรมที่ดี ครูนำเข้าสู่กิจกรรมโดย

 1. นักเรียนฟังเพลง “เด็กเอ๋ยเด็กดี”
 2. นักเรียนร้องเพลง
 3. สนทนาเนื้อหาในเพลง
 - 5.2 ช้่นกิจกรรม
 1. นำสัมมา 1 ตะกร้า ให้นักเรียนหยิบสัม (ครั้งที่ 1) โดยไม่บอกกติกาการหยิบ ให้นักเรียนหยิบได้โดยเสรี
 2. นำสัมมาอีก 1 ตะกร้า (ครั้งที่ 2) บอกกติกาการหยิบให้นักเรียนเข้าแถวและหยิบคนละ 2 ผล
 3. ให้นักเรียนเปรียบเทียบการหยิบสัมครั้งที่ 1 และ 2 ว่ามีความแตกต่างกันอย่างไร
 4. ให้นักเรียนอภิปรายเรื่อง “ความมีวินัย”
 5. นำสัมให้นักเรียนหยิบอีกครั้ง แล้วสนทนากับนักเรียนเรื่องมีวินัย
 - 5.3 ช้่นสรุป
 1. ให้นักเรียนบอกการปฏิบัติตนเกี่ยวกับการวินัยในชีวิตประจำวัน
 2. ร้องเพลง “เด็กเอ๋ยเด็กดี”

6. ประเมินผล

6.1 การสังเกต

1. การปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม
2. การอภิปราย

ใบกิจกรรม เรื่อง วิหัยใช้ว่าไม่สำคัญ

ให้นักเรียนบอกเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับการมีวินัยในชีวิตประจำวัน

[illegible]

**แบบประเมินความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการพัฒนานิยนักเรียนด้าน
ความรับผิดชอบตนเองของนักเรียนโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการตอนล่าง**

ชื่อ-นามสกุล.....ชั้น..... เลขที่.....

คำชี้แจง ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย / ลงในช่องว่างทางขวามือที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของ
นักเรียนมากที่สุด โดยพิจารณาแต่ละข้อดังนี้

ระดับมาก	หมายถึง	นักเรียนเห็นด้วยในระดับมาก
ระดับปานกลาง	หมายถึง	นักเรียนเห็นด้วยในระดับปานกลาง
ระดับน้อย	หมายถึง	นักเรียนเห็นด้วยในระดับน้อย

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น		
		มาก	ปานกลาง	น้อย
1	หลังทำกิจกรรมการพัฒนานิยนักเรียนด้านความรับผิดชอบตนเอง นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการมีวินัยเพิ่มขึ้น			
2	เนื้อหาในกิจกรรมการพัฒนานิยนักเรียนด้านความรับผิดชอบตนเอง สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตของนักเรียนในปัจจุบัน			
3	กิจกรรมที่ใช้ในการพัฒนานิยนักเรียนด้านความรับผิดชอบตนเองของนักเรียนมีความน่าสนใจและมีความหลากหลาย			
4	กิจกรรมการพัฒนานิยนักเรียนด้านความรับผิดชอบตนเองของนักเรียนเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น			
5	เวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมมีความเหมาะสม			
6	นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากกิจกรรมการพัฒนานิยนักเรียนด้านความรับผิดชอบตนเองไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้			
7	สื่อ อุปกรณ์ประกอบการจัดกิจกรรมมีความเหมาะสม สอดคล้องกับกิจกรรม			

กิจกรรมการพัฒนาความรับผิดชอบ
ด้านการตรงต่อเวลา
ช่วงชั้นที่ 3

กิจกรรม เวลามีคุณค่า
กิจกรรม ตรงเวลาพาเที่ยว

ทฤษฎีและหลักการในการพัฒนาความรับผิดชอบด้านการตรงต่อเวลา

ทฤษฎีที่ใช้ในการพัฒนา

กิจกรรมการพัฒนาความรับผิดชอบด้านการตรงต่อเวลา เป็นกิจกรรมที่ฝึกฝนให้นักเรียนเป็นผู้ปฏิบัติตนที่ตรงต่อเวลา ไม่หนีเรียน รักษาเวลาที่นัดหมาย มี คุณธรรมด้านการตรงต่อเวลา เข้าร่วมกิจกรรมที่ โรงเรียนกำหนดตามข้อตกลงที่กำหนดไว้ การเกิดวินัยในตนเองของบุคคลนั้น นักจิตวิทยาทั้งหลายเชื่อว่าจะต้องมีพื้นฐานมาตั้งแต่ระยะแรกจนกระทั่งเติบโตขึ้นมา สิ่งสำคัญ คือ ความสัมพันธ์ระหว่างทารกกับบิดามารดา หรือผู้เลี้ยงดูอันจะเป็นทางนำไปสู่ความสามารถในการให้รางวัลตนเอง หรือความสามารถควบคุมตนเองเมื่อโตขึ้น

ดวงเดือน พันธุมนาวิน . (กรมวิชาการ.2542: 29 – 32 ; อ้างอิงจาก ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2527) ได้อธิบายถึงทฤษฎีการเกิดวินัยในตนเอง โดยยึดแนวทฤษฎีที่สำคัญ 2 ทฤษฎี คือ ทฤษฎีของ เมารอร์ (Mowrer) ซึ่งว่าด้วยการกำหนดของการควบคุมตนเองหรือความมีวินัยในตนเอง และทฤษฎีของ เพค และ ฮาวิกเฮอร์ส (Peck and Havighurst) ซึ่งว่าด้วยพัฒนาการของแรงจูงใจทางจริยธรรม หรือความมีวินัยในตนเอง โดยยึดการควบคุมของอีโก้และซูเปอร์อีโก้ เป็นหลัก

ซึ่ง ทฤษฎีของเมารอร์ (Mowrer) ได้อธิบายว่า ทารก หรือเด็กจะต้องเรียนรู้จากผู้เลี้ยงดูตนเองมา โดยการเรียนรู้นี้จะเกิดในสภาพอันเหมาะสมเท่านั้น การเรียนรู้ของเด็กทารกหรือเด็ก จะเกิดขึ้นหลายระดับโดยเริ่มจากบุคคลที่สำคัญต่อการเรียนรู้ของทารกหรือเด็ก คือ บิดามารดา หรือผู้เลี้ยงดู การที่ทารกได้รับการบำบัดความต้องการก็จะรู้สึกสบายใจ และมีความสุข และจะติดอยู่ในสำนักของทารกไปจนเติบโตขึ้น และจากความรักและความผูกพันของเด็กนำไปสู่การปฏิบัติตามคำอบรมสั่งสอน หรือการเลียนแบบผู้ที่ตนรักและพอใจ กล่าวคือ จากความรักและความพอใจของเด็กที่มีต่อบิดา มารดา หรือผู้เลี้ยงดู จึงทำให้บิดามารดา หรือผู้เลี้ยงดูมีการอบรมสั่งสอนเด็ก หรือมีการกระทำหรือพูดจาอย่างไร เด็กจะเกิดการทำตามหรือเลียนแบบคำพูด ซึ่งการเลียนแบบผู้เลี้ยงดูตนเองของเด็กจะทำทั้งทางที่ดีและไม่ดีเท่ากัน ตราบเท่าที่ลักษณะนั้นเป็นลักษณะของผู้ที่ตนรักและพอใจ

ดังนั้นจากทฤษฎีของเมารอร์ การเกิดวินัยในตนเองจนเป็นผู้ที่บรรลุวุฒิภาวะทางจิตนั้น จะต้องเริ่มต้นจากการเลี้ยงดูในวัยทารกอย่างมีความสุข ความอบอุ่นและผ่านการอบรม สั่งสอน หรือการเลียนแบบที่ดีงามจากผู้เลี้ยงดูตนเอง จึงจะพัฒนามาเป็นลักษณะที่เด่นชัดในจิตสำนึกของบุคคลนั้นและกลายเป็นพฤติกรรมที่ถูกต้องมีเหตุผลของบุคคลนั้น

ส่วนทฤษฎีแรงจูงใจทางจริยธรรมหรือความมีวินัยในตนเองของ เพค และฮาวิกเฮอร์ส (Peck and Havighurst) เชื่อว่า การควบคุมของอีโก้ (Ego Control) และการควบคุมของ ซูเปอร์อีโก้ (Super Ego Control) ร่วมกันช่วยให้เกิดความต้องการแสดงพฤติกรรมเพื่อผู้อื่นได้อย่างสมเหตุสมผล พลังควบคุมของอีโก้และซูเปอร์อีโก้ ของแต่ละบุคคลไม่เท่ากันเนื่องจากได้รับความรู้จากจริยศึกษาที่ทำให้บุคคลรู้ผลการกระทำของตนไม่เท่ากัน ซึ่งส่งผลไปสู่ความมีวินัยในตนเอง

จากที่กล่าวมาสามารถสรุปว่า การวางรากฐานการมีวินัยในตนเองต้องเริ่มที่วัยเด็ก การอบรมเลี้ยงดูมีผลต่อ การมีวินัยในตนเองของเด็ก นอกจากนี้แล้ว การจัดกิจกรรมในโรงเรียน การสอนของครูก็มีส่วนส่งเสริมให้นักเรียนมีวินัย เช่นกัน ส่วนการจัดว่าใครมีวุฒิภาวะจิต ใจมากน้อยเพียงใด อาจเริ่มได้ในวัยรุ่นตอนปลาย หรือวัยผู้ใหญ่ตอนต้น แต่ก็ไม่ได้หมายความว่า บุคคลจะมีความดีมากกว่าเมื่อตอนวัยเด็กเสมอไป

หลักการที่ใช้ในการพัฒนา

หลักการที่ใช้ในการพัฒนากิจกรรมด้านความรับผิดชอบด้านการตรงต่อเวลาโดยใช้แนวคิดในการสร้างวินัยจากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2540: 21) คือ

1. การทำให้เกิดพฤติกรรมเคยชิน โดยให้บุคคลรู้เพิ่มและปฏิบัติพฤติกรรมที่ดีเพื่อเป็นพื้นฐานและปฏิบัติต่อเนื่องจนเกิดเป็นพฤติกรรมเคยชินที่ดี
2. การใช้วัฒนธรรมในสังคม เป็นแนวปฏิบัติผสมผสานกับหลักการ ทำให้เป็นพฤติกรรมที่เคยชิน เช่น การทำความเคารพด้วยการไหว้ เมื่อพบผู้ใหญ่ เป็นสิ่งที่เขาทำได้ง่าย แต่การเข้าแถวไม่ใช้วัฒนธรรมไทย เด็กไม่ได้เห็นแบบอย่างที่ดีอยู่เสมอ ดังเช่น การไหว้ของไทย ดังนั้นการไหว้จึงง่ายต่อการปฏิบัติมากกว่าการเข้าแถว
3. การใช้องค์รวม เป็นความสัมพันธ์ระหว่างจิตใจ พฤติกรรมและสติปัญญา ซึ่งเป็นหลักการทางการศึกษา และหลักการพัฒนจริยธรรม คือ มีความเข้าใจในสำคัญของสิ่งที่จะทำ มีความพอใจ และยอมรับในสิ่งที่จะทำ ย่อมทำไปสู่ความพร้อมในการกระทำ

กิจกรรม เวลามีคุณค่า

1. ชื่อกิจกรรม เวลามีคุณค่า
2. วัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมคุณธรรมด้านการตรงต่อเวลาให้นักเรียน
3. แนวความคิด การตรงต่อเวลา เป็นการรักษาเวลาในการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ที่ให้ไว้กับผู้อื่น และตนเอง เป็นแนวทางการปฏิบัติตนที่ทำให้เกิดประสิทธิผลของการปฏิบัติงาน
4. สื่อที่ใช้

- 4.1 เพลง “ตรงต่อเวลา”
- 4.2 เพลง (ตามสมัยนิยม)
- 4.3 กระดาษเปล่า
- 4.4 สี กระดาษสีตลกแต่ง

5. ขั้นตอนกิจกรรม

5.1 ขั้นนำ

นำเข้าสู่กิจกรรมโดยใช้วิธีการชมเชยให้กำลังใจ ซึ่งตัวนักเรียนเองต้องการความสนใจและการยอมรับที่สม่ำเสมอจากครู ครูจึงควรบอกให้นักเรียนรู้ถึงความต้องการอย่างชัดเจน และชมเชยเมื่อนักเรียนแสดงพฤติกรรมที่ดี ครูนำเข้าสู่กิจกรรมโดย

1. นักเรียนร่วมร้องเพลง “ตรงต่อเวลา”
2. สนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับเนื้อเพลง
3. สนทนากับนักเรียนว่า ถ้ามีคนนัดนักเรียนแล้วเขาไม่มาตามนัด นักเรียนจะ

รู้สึกอย่างไร

4. นักเรียนร่วมกันอภิปรายความคิดเห็นเรื่องการตรงต่อเวลา

5.2 ขั้นกิจกรรม

1. แบ่งกลุ่มโดยให้นักเรียนจับฉลากสี กลุ่มละ 3-5 คน
2. ให้นักเรียนช่วยกันคิดว่า “อะไรคือผลดีที่เกิดจากการตรงต่อเวลา” และ “อะไรคือผลเสียที่เกิดจากไม่ตรงต่อเวลา”
3. กำหนดข้อตกลงกับนักเรียน เปิดเพลงให้นักเรียนฟังและให้นักเรียนวาดภาพประกอบเพลง เมื่อปิดเพลงให้นักเรียนส่งผลงาน
4. ตัวแทนแต่ละกลุ่มออกมานำเสนอผลงาน และร่วมกันอภิปรายขั้นตอนของการปฏิบัติงาน
5. เปิดเพลงเดียวกันให้นักเรียนฟัง และให้นักเรียนวาดภาพประกอบเพลง ให้นักเรียนตกแต่งผลงานจนเกิดความพอใจ

6. ตัวแทนแต่ละกลุ่มออกมานำเสนอผลงาน และร่วมกันอภิปรายขั้นตอนของการปฏิบัติงาน

7. ให้นักเรียนเปรียบเทียบและอภิปรายการปฏิบัติงานในที่กำหนดระยะเวลา และการไม่กำหนดระยะเวลา

5.3 ขั้นสรุป

1. ให้นักเรียนช่วยกันสรุป การคาดคะเนผลที่อาจเกิดจากการตรงต่อเวลา และการไม่ตรงต่อเวลา

2. นักเรียนกำหนดตารางเวลาปฏิบัติกิจวัตรประจำวันของตนเอง

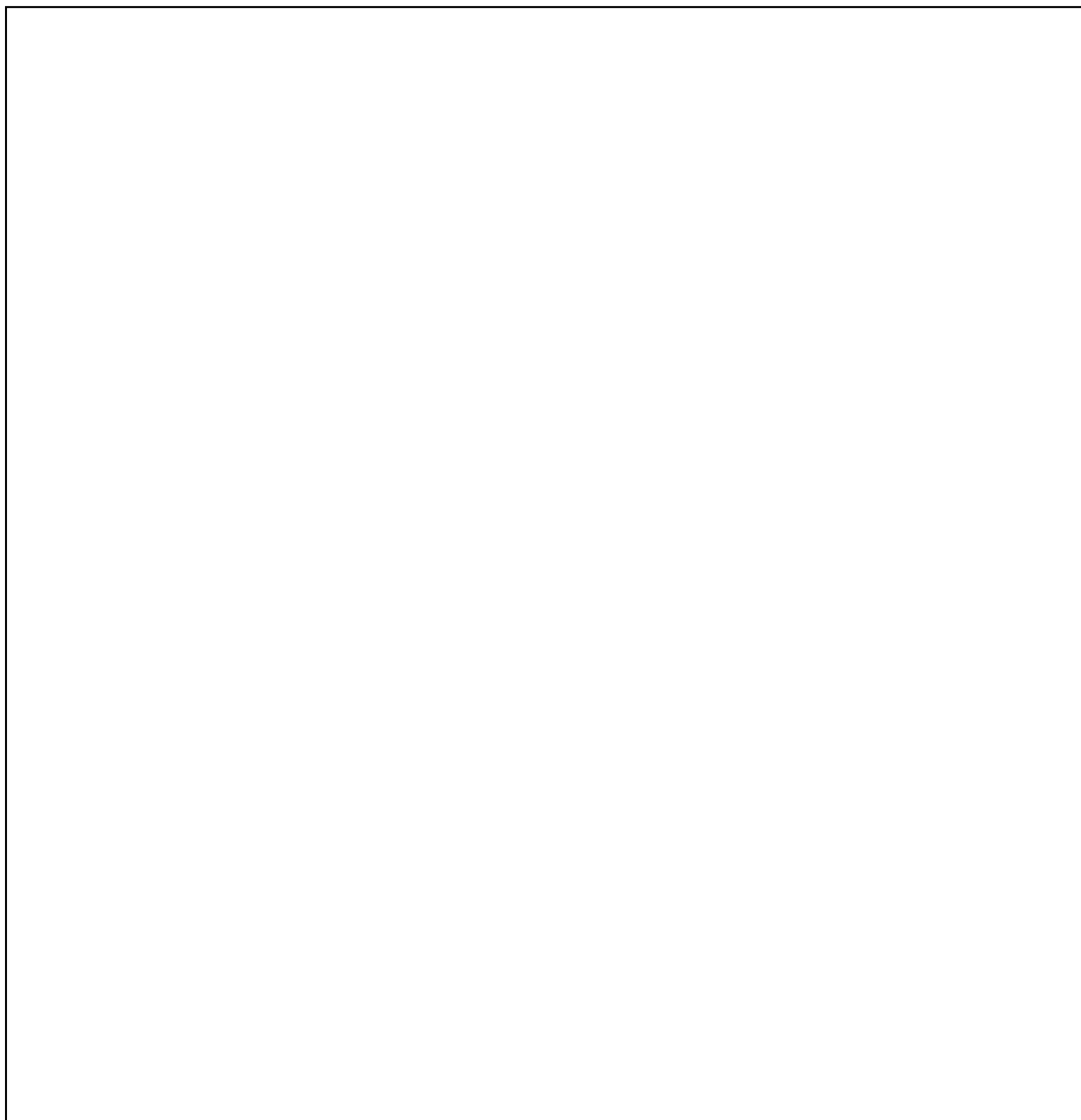
6. ประเมินผล

6.1 การสังเกต

1. การปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม
2. การอภิปราย

ใบกิจกรรม เรื่อง เวลามีคุณค่า

ให้นักเรียนวาดภาพประกอบเพลง “ตรงต่อเวลา” พร้อมบรรยายใต้ภาพ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

กิจกรรม ตรงเวลาพาเที่ยว

แนวคิด

กิจกรรมตรงต่อเวลาพาเที่ยว เป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้นักเรียนร่วมกันทำกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนทุกกิจกรรม เช่นการเข้าแถวเคารพธงชาติ เข้าห้องเรียนทันเวลา ร่วมทำกิจกรรมวันสำคัญต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้น เพื่อเอาเวลาที่เข้าร่วมกิจกรรมมาสมัครไปเที่ยวโดยมีเกณฑ์การสมัครไปเที่ยวดังนี้

1. เข้าร่วมกิจกรรมร้อยละ 80 ขึ้นไป มีสิทธิสมัครเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อการศึกษานอกเขตจังหวัดราชบุรีโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายค่านพาหนะ
2. เข้าร่วมกิจกรรมร้อยละ 60-79 มีสิทธิสมัครเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาภายในเขตจังหวัดราชบุรีโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายค่านพาหนะ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมและปลูกฝังให้นักเรียนทุกคนตรงต่อเวลา
2. เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจให้แก่นักเรียนที่เป็นคนตรงต่อเวลา
3. เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้ร่วมกิจกรรมของโรงเรียน

ระยะเวลา

ตลอดปีการศึกษา(ภาคเรียนละ 1 ครั้ง)

สื่อ/อุปกรณ์

1. แบบบันทึกการเข้าร่วมกิจกรรมหน้าเสาธง
2. แบบบันทึกการเข้าร่วมกิจกรรมวันสำคัญ
3. แบบบันทึกการเข้าเรียนในรายวิชาต่าง ๆ

กลุ่มเป้าหมาย

นักเรียนช่วงชั้นที่ 3

วิธีดำเนินการกิจกรรม

1. ครูผู้รับผิดชอบในการจัดกิจกรรมชี้แจงจุดประสงค์ของการจัดกิจกรรม ตรงเวลาพาเที่ยว โดยมีรายละเอียด ดังนี้
 - 1.1 เพื่อเป็นการปลูกฝังให้นักเรียนเป็นผู้รู้จักหน้าที่และการตรงต่อเวลา
 - 1.2 เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจให้กับนักเรียนที่เป็นผู้ตรงต่อเวลา

1.3 เพื่อให้นักเรียนเห็นความสำคัญในกิจกรรมของโรงเรียนและเข้าร่วมในกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้นอย่างสม่ำเสมอ พร้อมพูดอภิปรายถึงข้อดีข้อเสียในการปฏิบัติกิจกรรมดังกล่าว

2. คณะกรรมการนักเรียน ครูที่ปรึกษาและหัวหน้าห้อง ร่วมกันกำหนดรายละเอียดต่างๆ ที่เป็นข้อตกลงของกลุ่มดังนี้

ข้อตกลงของกลุ่ม

2.1 ให้นักเรียนเขียนบันทึกการเข้าร่วมกิจกรรมหน้าเสาธงในแต่ละวันลงในสมุดบันทึก (เอกสาร 1)

2.2 ให้นักเรียนเขียนบันทึกการเข้าร่วมกิจกรรมในวันสำคัญต่าง ๆ ลงในสมุดบันทึก (เอกสาร 2)

2.3 ให้นักเรียนเขียนบันทึกการเข้าเรียนในรายวิชาต่าง ๆ ของแต่ละวันลงในสมุดบันทึก (เอกสาร 3)

2.4 การบันทึกความดีทุกครั้งให้ผู้ร่วมอยู่ในเหตุการณ์เขียนรับรอง

2.5 ให้หัวหน้าห้องลงชื่อรับทราบการบันทึกทุกครั้ง

3. หัวหน้าห้องหรือคณะกรรมการนักเรียนที่เป็นตัวแทนห้องสรุปผลการเข้าร่วมกิจกรรมแต่ละกิจกรรมในทุกรอบเดือนเสนอครูที่ปรึกษา (เอกสาร 4)

4. ครูผู้รับผิดชอบ ครูที่ปรึกษา คณะกรรมการนักเรียนที่เป็นตัวแทนห้อง หัวหน้าห้อง และเพื่อนๆ ร่วมสรุปผลการจัดกิจกรรมตรงเวลาพาเที่ยวทุกสิ้นเดือน

5. ให้คณะกรรมการนักเรียนสรุปผลการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของนักเรียนตามที่โรงเรียนกำหนดโดยคิดเป็นร้อยละ (เอกสาร 5)

6. ครูผู้รับผิดชอบ ครูที่ปรึกษา นักเรียนที่เป็นตัวแทนห้อง หัวหน้าห้อง และเพื่อนๆ ร่วมกันกำหนดกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อการศึกษา โดยแบ่งออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้คือ

6.1 นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมตามที่โรงเรียนกำหนด ร้อยละ 80 ขึ้นไปจะมีโอกาสได้เข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาในและนอกเขตจังหวัดโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายค่ายานพาหนะ

6.2 นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมตามที่โรงเรียนกำหนด ร้อยละ 60-79 จะมีโอกาสได้เข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาในเขตจังหวัดโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายค่ายานพาหนะ

7. ครูผู้รับผิดชอบ ครูที่ปรึกษา คณะกรรมการนักเรียน นักเรียนที่เป็นตัวแทนห้องและหัวหน้าห้องร่วมกันกำหนด วัน เวลา สถานที่ในการกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อการศึกษา และดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาตามที่กำหนด

การประเมินผล

1. สังเกตจากการเข้าร่วมกิจกรรม

2. สังเกตจากสมุดบันทึกการเข้าร่วมกิจกรรม

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. นักเรียนมีความเป็นผู้ตรงต่อเวลาและมีความรับผิดชอบในการเข้าร่วมกิจกรรมมากขึ้น
2. นักเรียนปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่มในเรื่องของการเข้าร่วมกิจกรรม
3. นักเรียนมีความซื่อสัตย์ต่อการบันทึกการเข้าร่วมกิจกรรม

ตาราง 7 แบบบันทึกการเข้าเรียนในรายวิชา.....

ระดับช่วงชั้นที่ 3 ชั้นปีที่ ประจำเดือน

รายชื่อ	วันที่																												ผู้รับรอง

ลงชื่อ.....ผู้รับรอง
 (.....)
 หัวหน้าห้อง

ลงชื่อ.....ผู้รับรอง
 (.....)
 ครูประจำวิชา

ลงชื่อ.....ผู้รับรอง
 (.....)
 ครูที่ปรึกษา

ตาราง 8 สรุปผลการเข้าร่วมกิจกรรมแต่ละกิจกรรมในรอบเดือน
ระดับช่วงชั้นที่ 3 ชั้นปีที่ ประจำเดือน

รายชื่อ	ชื่อกิจกรรม			รวมจำนวนครั้ง
	กิจกรรมหน้าเสาธง	กิจกรรมวันสำคัญ	การเข้าชั้นเรียน	

ลงชื่อ.....ผู้รับรอง
(.....)
ประธานนักเรียน

ลงชื่อ.....ผู้รับรอง
(.....)
ครูที่ปรึกษา

ลงชื่อ.....ผู้รับรอง
(.....)
ครูผู้รับผิดชอบกิจกรรม

**แบบประเมินความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการพัฒนานิยันักเรียนด้าน
ความรับผิดชอบต่อนองของนักเรียนโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการตอนคั้ง**

ชื่อ-นามสกุล.....ชั้น..... เลขที่.....

คำชี้แจง ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย / ลงในช่องว่างทางขวามือที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของ
นักเรียนมากที่สุด โดยพิจารณาแต่ละข้อดังนี้

ระดับมาก	หมายถึง	นักเรียนเห็นด้วยในระดับมาก
ระดับปานกลาง	หมายถึง	นักเรียนเห็นด้วยในระดับปานกลาง
ระดับน้อย	หมายถึง	นักเรียนเห็นด้วยในระดับน้อย

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น		
		มาก	ปานกลาง	น้อย
1	หลังทำกิจกรรมการพัฒนานิยันักเรียนด้านความรับผิดชอบต่อนอง นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการมีวินัยเพิ่มขึ้น			
2	เนื้อหาในกิจกรรมการพัฒนานิยันักเรียนด้านความรับผิดชอบต่อนอง สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตของนักเรียนในปัจจุบัน			
3	กิจกรรมที่ใช้ในการพัฒนานิยันักเรียนด้านความรับผิดชอบต่อนองของนักเรียนมีความน่าสนใจและมีความหลากหลาย			
4	กิจกรรมการพัฒนานิยันักเรียนด้านความรับผิดชอบต่อนองของนักเรียนเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น			
5	เวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมมีความเหมาะสม			
6	นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากกิจกรรมการพัฒนานิยันักเรียนด้านความรับผิดชอบต่อนองไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้			
7	สื่อ อุปกรณ์ประกอบการจัดกิจกรรมมีความเหมาะสม สอดคล้องกับกิจกรรม			

**แบบทดสอบหลังเรียนวัดการวัดกิจกรรมการพัฒนาวิสัยทัศน์นักเรียนด้านความรับผิดชอบต่อ
ตนเองของนักเรียนโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการดอนคั่ง**

คำชี้แจง

1. แบบวัดฉบับนี้มีทั้งหมด 30 ข้อ ใช้เวลาทำ 20 นาที
2. แบบวัดฉบับนี้เป็นสถานการณ์เรื่องราวต่างๆ ไปให้นักเรียนอ่านแล้วพิจารณาว่าถ้า
นักเรียนเป็นบุคคลในสถานการณ์นั้น นักเรียนจะอย่างไรโดยเลือกจากคำตอบที่กำหนดให้ ซึ่ง
คำตอบแต่ละข้อไม่มีข้อถูก-ข้อผิด นักเรียนเลือกได้อย่างสบายใจ เพราะไม่มีผลใดๆ ต่อการเรียนรู้
ของนักเรียน โดยให้นักเรียนเลือกตามความรู้สึกของตนเองและตอบด้วยความจริงมากที่สุด
3. ในแต่ละข้อมี 3 ตัวเลือก ให้นักเรียนเลือกเพียงคำตอบเดียว จากตัวเลือก ก, ข หรือ ค
แล้วทำเครื่องหมาย ✕ ให้ตรงกับตัวเลือกที่นักเรียนเลือกตอบในกระดาษคำตอบ
4. ห้ามขีดเขียนข้อความใดๆ ลงในแบบวัดฉบับนี้

ตัวอย่าง

- (0). เวลาที่นักเรียนออกไปพูดหน้าชั้น นักเรียนมีความรู้สึกอย่างไร ?
- ก. ตื่นเต้น ขาสั่น
 - ข. มีความมั่นใจว่าพูดได้
 - ค. พูดได้แต่ไม่ค่อยกล้ามากนัก

กระดาษคำตอบ

ข้อ	ตัวเลือก		
	ก	ข	ค
1		✕	
2			

1. ถ้านักเรียนทะเลาะกันกับเพื่อนร่วมห้องอย่างรุนแรง นักเรียนจะอย่างไร
 - ก. ตอบโต้เมื่อเพื่อนแสดงอารมณ์ใส่เรา
 - ข. นำเรื่องบอกผู้ปกครองให้ช่วยไกล่เกลี่ย
 - ค. พุดกับเพื่อนด้วยเหตุผลแห่งความขัดแย้ง

2. ถ้านักเรียนเป็นตัวเก่งของโรงเรียนในการเป็นนักเรียนดีเด่นประจำปี แต่ผลการคัดเลือกปรากฏว่าเพื่อนของนักเรียนได้รับเลือกแทน นักเรียนจะอย่างไร
 - ก. ปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้น
 - ข. รู้สึกอยากได้รับคัดเลือกเหมือนเพื่อน
 - ค. ดีใจกับเพื่อนและตนเองต้องพยายามมากขึ้น

3. ถ้านักเรียนไม่เป็นที่ยอมรับของเพื่อนในกลุ่มทำงาน ทำให้นักเรียนรู้สึกหงุดหงิด นักเรียนจะอย่างไร
 - ก. พยายามหาสาเหตุแล้วปรับปรุงตนเอง
 - ข. ถามคนอื่นถึงสาเหตุที่เพื่อนไม่ยอมรับ
 - ค. ปล่อยให้เวลาผ่านไปเพื่อนคงพุดกับเราเอง

4. ถ้านักเรียนถูกเพื่อนเยาะเย้ย เพราะวิ่งเข้าเส้นชัยเป็นคนสุดท้ายในกีฬาสีของโรงเรียนนักเรียนจะรู้สึกอย่างไร
 - ก. หงุดหงิดเพื่อที่ไม่มีน้ำใจเป็นนักกีฬา
 - ข. ผิดหวังที่วิ่งเข้าเส้นชัยเป็นคนสุดท้าย
 - ค. พอใจในการวิ่งเพราะได้พยายามวิ่งเต็มที่แล้ว

5. สุธาดาได้รับเลือกให้เป็นผู้ถือป้ายโรงเรียนในงานกีฬารโรงเรียน ขณะที่เดินเธอได้ยินเพื่อนพุดว่า “ไม่สวยเลย มาถือป้ายได้อย่างไร” สุธาดารู้สึกโกรธและไม่อยากจะถือป้าย ถ้านักเรียนเป็นสุธาดาจะอย่างไร
 - ก. ถือป้ายต่อไป เพราะเกรงจะอายเพื่อน
 - ข. ถือป้ายต่อไป เพราะได้รับมอบหมาย
 - ค. ถือป้ายต่อไป เพราะมีคนรอบข้างกำลังดู

6. ถ้านักเรียนถูกเพื่อนเยาะเย้ยว่าเกรดในเทอมนี้คงจะสู้เขาไม่ได้ ทำให้รู้สึกเจ็บใจ นักเรียนจะอย่างไร

- ก. เเถียงกับเพื่อนว่าทำไมจะสู้ไม่ได้
- ข. รอดูท่าที่ต่อไปว่าจะพูดอะไรอีก
- ค. เก็บเอาคำพูดของเพื่อนมาเป็นพลังในการเตรียมสอบ

7. ถ้านักเรียนเป็นคนผิวคล้ำถูกเพื่อนล้อว่า “ตัวดำเป็นตอตะโก” ทำให้รู้สึกอับอาย นักเรียนจะอย่างไร

- ก. ไม่เข้ากลุ่มกับเพื่อนที่ล้อ
- ข. ตอว่าเพื่อนที่ล้อว่าไม่มีมารยาท
- ค. ชมใจตนเองและคุยกับเพื่อนตามปกติเพราะเป็นความจริง

8. ถ้านักเรียนถูกเพื่อนตีลูกวอลเลย์บอลถูกหน้า และเพื่อนไม่ยอมขอโทษทำให้รู้สึกโกรธ นักเรียนจะอย่างไร

- ก. คิดว่าเพื่อนคงไม่ตั้งใจ
- ข. เข้าไปตอว่าเพื่อนที่ไม่ยอมขอโทษ
- ค. ถ้ามีโอกาสจะแกล้งตีลูกวอลเลย์บอลโดนเพื่อนบ้าง

9. ขณะมunchอาหารมีเพื่อนเดินมาชน ทำให้อาหารหกใส่เสื้อจนมunchไม่พอใจ นักเรียนชอบการโต้ตอบของมunchในข้อใด

- ก. ตอว่าเพื่อนที่เดินไม่ระวัง
- ข. บอกให้เพื่อนเอาเสื้อไปทำความสะอาด
- ค. บอกเพื่อนว่าไม่เป็นไรคิดว่าเพื่อนคงไม่ตั้งใจ

10. ถ้านักเรียนไม่สามารถยิงลูกจุดโทษของกีฬาบาสเกตบอลเข้าห่วงประตู ในระหว่างการซ้อมก่อนการแข่งขันทำให้รู้สึกหงุดหงิด นักเรียนจะอย่างไร

- ก. หยุดชั่วคราว
- ข. ซ้อมโดยขาดความมั่นใจ
- ค. ทำสมาธิแล้วกลับไปซ้อมใหม่

11. อุดมพรได้รับเสนอให้เป็นตัวแทนห้องกล่าวขอบคุณวิทยากรพิเศษอย่างกะทันหัน โดยไม่ได้เตรียมตัวมาก่อน อุดมพรรับเป็นตัวแทนกล่าวขอบคุณ นักเรียนเห็นด้วยกับเหตุผลใดของอุดมพร
- กลัวอาจารย์ตำหนิ
 - จะได้เป็นที่ยอมรับของเพื่อน
 - เป็นโอกาสอันดีที่จะได้กล่าวขอบคุณวิทยากร
12. เมื่อนักเรียนสงสัยในเนื้อหาวิชาที่อาจารย์สอน ซึ่งอาจารย์สอนเร็วมาก นักเรียนจะอย่างไร
- ถามในเนื้อหาที่สงสัย
 - บอกให้เพื่อนช่วยถามประเด็นที่สงสัยให้
 - ไม่ถามแล้วค่อยมาคุยกับเพื่อนในประเด็นที่สงสัยนอกห้องเรียน
13. นักเรียนอ่านหนังสือเพื่อเตรียมตัวสอบ แต่อ่านแล้วไม่เข้าใจ กังวลใจมาก นักเรียนจะอย่างไร
- ถามเพื่อนเมื่อไม่เข้าใจ
 - ไม่กล้าเลยศึกษาด้วยตนเอง
 - เข้าพบอาจารย์เพื่อขอคำอธิบาย
14. ในการทำงานที่ได้รับมอบหมายในแต่ละครั้ง นักเรียนรู้สึกอย่างไรต่อผลงานที่ปฏิบัติ
- คงไม่ดีเท่าเพื่อน
 - พอใจที่ได้ตั้งใจที่สุดแล้ว
 - ไม่ทราบว่าจะถูกใจผู้มอบหมายงานเพียงใด
15. น้ำค้างได้รับมอบหมายจากกลุ่มให้หารูปภาพมาประกอบการรายงาน ซึ่งเป็นภาพที่หายากมาก นักเรียนเห็นด้วยกับเหตุผลใดของน้ำค้าง
- กลัวถูกลงโทษจึงต้องหาให้ได้
 - เพราะเพื่อนๆ ในกลุ่มกำชับให้หามาให้ได้
 - เมื่อได้รับมอบหมายแล้วต้องหาให้ได้
16. มนตรีได้รับคัดเลือกเป็นตัวแทนในการแข่งขันกรีฑาระดับจังหวัดซึ่งมีนักกรีฑาทีมจังหวัดและทีมเขตร่วมแข่งขันด้วย ถ้านักเรียนเป็นมนตรีจะอย่างไร
- แข่งขันตามหน้าที่
 - ขอถอนตัวเพราะคงสู้คู่แข่งไม่ได้
 - แข่งขันสุดความสามารถเท่าที่ได้ซ้อมมา

17. สิทธิชัยทำน้ำกะทิหกที่พื้นบ้านของเพื่อน ทำให้พื้นเลอะมาก ถ้านักเรียนเป็นสิทธิชัยจะทำอย่างไร

- ก. ให้เพื่อนช่วยเช็ดพื้น
- ข. ช่วยกันกับเพื่อนเช็ดพื้น
- ค. นำผ้ามาเช็ดจนพื้นแห้ง

18. ตามปกติเมื่อเลิกเรียนวรุฒิต้องรีบกลับบ้านเพื่อช่วยแม่ขายของทุกวัน ซึ่งแม่ขายของอยู่คนเดียววันนี้เพื่อนชวนวรุฒิเล่นวอลเลย์บอลซึ่งเป็นกีฬาที่ชอบมาก วรุฒิจึงตัดสินใจกลับบ้านช่วยแม่ขายของ นักเรียนเห็นด้วยกับเหตุผลใดของวรุฒิ

- ก. กลัวแม่ลงโทษ
- ข. แม่จะได้ยกย่องชมเชย
- ค. เป็นหน้าที่ที่ต้องช่วยแม่

19. ถ้านักเรียนยืมหนังสือของเพื่อนมาแต่ทำของเพื่อนหาย แต่เพื่อนมีหนังสือหลายเล่ม นักเรียนจะทำอย่างไร

- ก. ช่วยหาหนังสือให้เพื่อน
- ข. บอกเพื่อนว่าไม่รู้หายได้อย่างไร
- ค. ขอโทษเพื่อนและซื้อหนังสือคืน

20. อาจารย์ประกาศผลการสอบปลายภาค ปรากฏว่าสินใจได้เกรด 1 เกือบทุกวิชา ทำให้เพื่อนพูดถากถางว่า “ขยันให้ตายก็ยังไม่อยู่ดี” แต่สินใจไม่ได้ตอบ นักเรียนเห็นด้วยกับเหตุผลใดของสินใจ

- ก. หากได้ตอบเพื่อนอาจโกรธได้
- ข. หากได้ตอบจะทำให้เสียมารยาท
- ค. เป็นเรื่องจริง และจะพยายามตั้งใจเรียนให้มากขึ้น

21. นางสาวณัฏฐ์ช่วยแม่ล้างจานที่ร้านค้าเกือบทุกวัน แต่ช่วงฤดูหนาววันหนึ่งอากาศหนาวจัด น้ำล้างจานเย็นจัด ถ้านักเรียนเป็นนางสาวณัฏฐ์จะทำอย่างไร

- ก. ลองล้างดูก่อน
- ข. ขอแม่ทำงานอื่น
- ค. ทำให้ร่างกายอบอุ่นแล้วค่อยมาล้างจาน

22. เกรียงศักดิ์ตั้งใจทำแบบฝึกหัดที่อาจารย์สั่งไว้ให้เสร็จในชั่วโมงที่ไม่มีอาจารย์มาสอน เพื่อนๆ จึงพากันเล่นทำให้เกรียงศักดิ์อยากเล่นบ้าง ถ้านักเรียนเป็นเกรียงศักดิ์จะอย่างไร

- ก. ทำแบบฝึกหัดไปดูเพื่อนเล่นไปด้วย
- ข. ทำแบบฝึกหัดจนเสร็จแล้วจึงเล่นกับเพื่อน
- ค. ไปเล่นกับเพื่อนก่อนแล้วจึงมาทำแบบฝึกหัด

23. สุริยาพบกระเป๋าสเงินจึงได้นำส่งครู เพื่อนๆ นิินทาว่า “อยากได้หน้า อยากดัง” สุริยาก็ตัดสินใจเพื่อนๆ นิินทา ถ้านักเรียนเป็นสุริยาจะอย่างไร

- ก. ว่ากล่าวเพื่อนว่าไม่ควรพูด
- ข. บอกครูว่าเพื่อนๆ นิินทาทน
- ค. นิ่งไม่โกรธเพื่อนเพราะทำดีแล้ว

24. สุดาไปเรียนว่ายน้ำกับครูฝึกท่านหนึ่งที่เข้มงวดมาก ถ้าว่ายไม่ได้ตามกำหนดเวลาก็จะว่ากล่าวอย่างรุนแรง ถ้านักเรียนเป็นสุดาจะอย่างไร

- ก. เรียนบางโอกาส
- ข. ฝึกซ้อมไปเรื่อยๆ
- ค. พยายามซ้อมให้ดียิ่งขึ้น

25. วันนี้นักเรียนต้องรีบกลับบ้านเพราะไม่มีใครอยู่บ้าน ช่วงเวลาที่นักเรียนเดินทางกลับบ้าน พอผ่านร้านค้าซึ่งเจ้าของร้านกำลังเปิดการตูนเรื่องที่นักเรียนชอบมาก นักเรียนจะเลือกทำตามข้อใด

- ก. หยุดดูสักพักแล้วรีบกลับบ้าน
- ข. อยากดูแต่กลัวแม่รู้ภายหลังว่ากลับบ้านช้า
- ค. อดใจไม่ดูเพราะไม่มีใครอยู่บ้านต้องรีบกลับบ้าน

26. ทุกวันวีรภาพจะต้องอ่านหนังสือเพื่อเตรียมความพร้อมในการเรียนวันรุ่งขึ้น แต่คืนนี้ดีกแล้ว วีรภาพยังอ่านไม่จบบท เขารู้สึกง่วงนอนมาก ถ้านักเรียนเป็นวีรภาพจะอย่างไร

- ก. อ่านได้สักครู่แล้วจึงเข้านอน
- ข. เข้านอนทันทีแล้วค่อยอ่านวันหลัง
- ค. ล้างหน้าให้หายง่วงแล้วจึงอ่านต่อ

27. นักเรียนคิดว่าการยื่นตรงเคารพธงชาติในเวลา 08.00 น. และเวลา 18.00 น. มีความจำเป็นหรือไม่

- ก. จำเป็น เพราะเป็นระเบียบที่ต้องปฏิบัติ
- ข. จำเป็น เพราะถ้าไม่ทำคนอื่นจะตำหนิ
- ค. จำเป็น เพราะเป็นการแสดงความเคารพต่อสถาบันชาติ

28. สมทรงแต่งกายผิดระเบียบวินัยของโรงเรียน นักเรียนมีความรู้สึกอย่างไรต่อการกระทำของสมทรง

- ก. ดูไม่ดี ทำให้เสียภาพพจน์ตนเอง
- ข. ดูไม่ดี แต่ไม่เป็นไรเพราะยังงเขาก็ยังมาเรียน
- ค. ดูไม่ดี เขาควรแต่งกายให้ถูกระเบียบของโรงเรียน

29. ในคาบเรียนที่ครูให้เข้าห้องสมุด มีเพื่อนชักชวนนักเรียนไม่ให้เข้าห้องสมุดให้ไปโรงอาหาร นักเรียนจะอย่างไร

- ก. ทำบ้างแล้วแต่โอกาส
- ข. ไม่ยอมทำตามเพื่อนชวน
- ค. ทำตามเพื่อน เกรงเพื่อนจะไม่คบ

30. ในขณะที่นักเรียนกำลังเดินแถวเข้าห้องเรียนอย่างมีระเบียบ นันทิยาเห็นคุณแม่เดินมาเขาอยากพบแม่มาก ถ้านักเรียนเป็นนันทิยาจะอย่างไร

- ก. ตูว่าถ้าไม่มีครูอยู่ก็ไปหาคุณแม่ได้
- ข. รอให้เดินเข้าใกล้ห้องเรียนก่อนค่อยแยกไปพบแม่
- ค. รอจนเข้าห้องเรียนเรียบร้อยแล้วจึงขออนุญาตครูไปพบแม่

หนังสืออ้างอิง

- กรมวิชาการ. (2544). คู่มือการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน. กรุงเทพฯ.
- กীরติการต์ พุทธอร่าม. (2549). คู่มือการจัดกิจกรรมสร้างเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักเรียน
โรงเรียนเทศบาล 3 (เทศบาลสงเคราะห์) จังหวัดราชบุรี. สารนิพนธ์การศึกษามหา
บัณฑิต. การบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ.

บทที่ 5

บทสรุป

ในการจัดทำคู่มือการจัดกิจกรรมการพัฒนานักเรียนด้านความรับผิดชอบต่อตนเองของนักเรียนโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการตอนคล้งนั้น ผู้ศึกษามีวัตถุประสงค์จัดทำ คู่มือการจัดกิจกรรมการพัฒนานักเรียนด้านความรับผิดชอบต่อตนเองของนักเรียน เพื่อให้ครูเห็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการพัฒนานักเรียนด้านความรับผิดชอบต่อตนเองของนักเรียนในระดับช่วงชั้นที่ 3 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถจัดกิจกรรม ที่นักเรียนควรได้รับการพัฒนาให้มี วินัยด้านความรับผิดชอบต่อตนเองตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544

เนื้อหาของ คู่มือการจัดกิจกรรมพัฒนานักเรียนด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง ของนักเรียนโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการตอนคล้ง ประกอบด้วยการจัดกิจกรรมพัฒนานักเรียนด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง ของนักเรียนในระดับช่วงชั้นที่ 3 ทั้ง 3 ด้านดังนี้ 1) ด้านการงานที่ได้รับมอบหมาย 2) ด้านการกระทำของตนเอง และ 3) ด้านการตรงต่อเวลา รวมทั้งสิ้น 12 กิจกรรม

โครงสร้างกิจกรรมพัฒนานักเรียนด้านความรับผิดชอบต่อตนเองในแต่ละกิจกรรม ประกอบด้วย 1) กิจกรรม 2) วัตถุประสงค์ 3) แนวความคิด 4) สื่อ อุปกรณ์ 5) ขั้นตอนกิจกรรม 6) การประเมินผล

ขั้นตอนการดำเนินการจัดคู่มือ ให้ผู้เชี่ยวชาญคณะที่ 1 จำนวน 5 คน ตรวจสอบความเหมาะสมของโครงร่างคู่มือ เพื่อนำไปดำเนินการจัดทำรายละเอียดของคู่มือ นำคู่มือที่ได้จัดทำไปให้ผู้เชี่ยวชาญคณะที่ 2 จำนวน 15 คน ตรวจสอบความเป็นไปได้ในการนำคู่มือไปใช้ ก่อนนำคู่มือไปใช้ปฏิบัติจริง ผลการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญ มีความเห็นต่อความเป็นไปได้ในการนำคู่มือไปใช้คือ เห็นด้วยสามารถนำไปปฏิบัติได้มาก โดยมีระดับความคิดเห็นเฉลี่ยเท่ากับ 47.40

สรุปในการจัดทำคู่มือการจัดกิจกรรมการพัฒนานักเรียนด้านความรับผิดชอบต่อตนเองของนักเรียน โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการตอนคล้ง เป็นคู่มือสำหรับครูเพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการพัฒนานักเรียนด้านความรับผิดชอบต่อตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ โดย เนื้อหาของคู่มือเล่มนี้ประกอบด้วยกิจกรรมพัฒนานักเรียนด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง ของนักเรียนในระดับช่วงชั้นที่ 3 เพื่อใช้สำหรับการแก้ปัญหาการขาดวินัยนักเรียนด้านความรับผิดชอบต่อตนเองของนักเรียน ได้แก่ ด้านการงานที่ได้รับมอบหมาย ด้านการกระทำของตนเอง และ ด้านการตรงต่อเวลา ทั้งนี้เพื่อให้ครูผู้ที่ใช้คู่มือได้ทราบถึงแนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนานักเรียนด้านความรับผิดชอบต่อตนเองของนักเรียน

การจัดการศึกษาเป็นหน้าที่ของผู้บริหาร และครูโดยตรง การกำหนดรายละเอียดของสาระการเรียนรู้ในหลักสูตร สถานศึกษา ภาควิชาในแต่ละแห่ง จะมีความแตกต่างกันตามสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา แต่สิ่งสำคัญที่สถานศึกษาจำเป็นต้อง ปฏิบัติให้เกิดในตัวนักเรียนคือ วินัย

นักเรียนด้านความรับผิดชอบต่อนองของนักเรียนซึ่งจะทำให้นักเรียนสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้ รู้จักมีความรับผิดชอบต่อนองเพื่อที่จะได้ทำให้นักเรียนอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข นักเรียนจำเป็นต้องเรียนรู้ ผักผ่อนจนเกิดความเคยชินเป็นนิสัย ซึ่งครูเป็นผู้ที่มีบทบาท ท่อย่างยิ่งในการพัฒนาผู้เรียน ดังนั้นผู้ศึกษาจึงควรเห็นว่าครูควรมีคู่มือที่มีประสิทธิภาพไว้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการพัฒนาวิสัยนักเรียนด้านความรับผิดชอบต่อนองของนักเรียน ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่นักเรียนควรได้รับการพัฒนา เพื่อให้นักเรียนเป็นคนเก่ง คนดี และสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ. กรอบความคิดเพื่อส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมที่เน้นความมีวินัยและความเป็นประชาธิปไตย. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ, 2542. คำบรรยายเกี่ยวกับแนวคิดและทฤษฎีในการพัฒนาคุณธรรมที่เน้นความมีวินัยและความเป็นประชาธิปไตย. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ, 2541.
- กองวิจัยทางการศึกษา. การศึกษาพฤติกรรมของครูในอุดมคติของนักเรียนระดับประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : กองวิจัยทางการศึกษา, 2535. การสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาศักยภาพของเด็กไทยด้านความรับผิดชอบและการมีวินัยในตนเอง. ม.ป.ท., : ม.ป.พ., 2542
- กระทรวงศึกษาธิการ. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2542.
- กาญจนา ศรีภาพสินธุ์. การบริหารกิจการนักเรียน. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : ภาควิชาบริหารการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2538.
- กุลชา ศิริเฉลิมพงศ์. แนวทางการพัฒนาความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบุรีรัมย์พิทยาคม จังหวัดบุรีรัมย์. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2544.
- กองเทพ เคลือบพณิชกุล. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 พ.ศ. 2545-2549. กรุงเทพฯ : ปิ.เจ.เพลท โปรเซสเซอร์, 2545.
- จิตโสมนัส ไชยเชษฐ์. การพัฒนาการดำเนินงานเพื่อแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียน วิทยาลัยอาชีวศึกษานครราชสีมา. รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2548.
- จ่านงค์ เต้าชัยภูมิ. การพัฒนาการดำเนินงานด้านเสริมสร้างความมีวินัยของนักเรียน โรงเรียนหนองฉิมอำเภอมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ. รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2547.
- ใจจริง บุญเรืองรอด. การบริหารกิจการนักเรียน. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช, ม.ป.ป.
- ฉันทนา ภาคบงกช และคณะ. การปลูกฝังวินัยของคนในชาติ : โครงการวิจัย. รายงานการวิจัย กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2539.
- เชาว์ มณีวงศ์. การบริหารกิจการนักเรียน. กรุงเทพฯ : บุรพาสาสน์, 2528.
- ดวงเดือน พันธมนาวิน. ปัจจัยทางจิตวิทยาในเวทีเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กของมารดาไทย. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2524.
- ธีรวุฒิ ประทุมนพรัตน์. การบริหารกิจการนักเรียน. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, ม.ป.ป.
- นิตดา หงส์วิวัฒน์. วินัย รากฐานการพัฒนาเด็ก. กรุงเทพฯ : แสงแดด, 2541.
- นวลศิริ เปาโรหิตย์. ศิลปะการสร้างวินัยที่ชนะใจลูก. กรุงเทพฯ : ต้นอ้อ แกรมมี่ จำกัด, 2539.

นวรรตน์ วงศ์โสภณ. การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยโดยใช้แนวทางการบริการจัดการในชั้นเรียนแบบร่วมมือกันสร้างวินัย : การศึกษานักเรียนระดับชั้นอนุบาล 2 โรงเรียนสันติธรรมวิทยาคม จังหวัดยโสธร. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. ขอนแก่น :มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2544.

บุญธรรม พูนทรัพย์. สังคมศึกษา 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พัฒนาวิชาการ(2535), 2539.

ประทีป กระจายพันธ์. ผลของการใช้ตัวแบบบุคคลจริงและบทบาทสมมติเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนวิจิตรพิทยา จังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ ศศ.บ. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2539.

ประมวล ผาสุก. การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความรับผิดชอบ โรงเรียนราษฎร์บำรุง อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา. รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. มหาสารคาม:มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2547.

ประวิต เอรารวรรณ. การวิจัยปฏิบัติการ. กรุงเทพฯ : ดอกหญ้า วิชาการ, 2545.

ประหยัด ยางกลาง. การปฏิบัติตามระเบียบวินัยและการส่งเสริมระเบียบวินัยของนักเรียน ระดับประถมศึกษา ตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา จังหวัดนครราชสีมา. ปรินญาณิพนธ์ ศศ.ม. นครราชสีมา : สถาบันราชภัฏนครราชสีมา, 2546.

ปราณี วิธูวานิชย์. จริยธรรมกับชีวิต. กรุงเทพฯ : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา, 2542.

ปราชนา กล้าผจญ. คุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เวิลด์การพิมพ์, 2544.

พนัส หันนาคินทร์. การบริหารบุคลากรในโรงเรียน. พิษณุโลก : โครงการตำรา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก, 2526 ก. การสอนค่านิยม. พิษณุโลก : โครงการตำรา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก, 2524 ก. สร้างเสริมลักษณะนิสัย 6. กรุงเทพฯ : แม็ค, 2542. หลักการบริหารโรงเรียน. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช, 2524 ข.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุต. โต.). วินัยเรื่องใหญ่กว่าที่คิด. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2539.

เพชร ยอดบุญนอก. การเสริมสร้างพฤติกรรมความมีวินัยของนักเรียน โรงเรียนบ้านวังม่วง อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา. รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2547.

พูนสวัสดิ์ นาคเสน. การปฏิบัติงานส่งเสริมวินัยนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี. รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2544.

พงศ์ศักดิ์ เชื้อศิริ. การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยนักเรียน โรงเรียนท่ามะไฟหวาน อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ. รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2547.

- พล แสงสว่าง. การพัฒนาวินัยในตนเอง หลักการสอนและแนวปฏิบัติ. ปัตตานี : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี, ม.ป.ป.
- ไพบูลย์ ชำชนมาลี. การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยด้านความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนหนองตอวิทยา. อำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด. รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2548.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. การพัฒนาพฤติกรรมเด็ก. พิมพ์ครั้งที่ 2. นนทบุรี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2530.
- ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์, 2539.
- รุจิรี ภูสาระ และคณะ. แบบเรียนแนวหน้าชุดพัฒนากระบวนการหลักสูตรใหม่ กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์, ม.ป.ป.
- วารณี บังคลัน. การศึกษาเปรียบเทียบวินัยด้านความรับผิดชอบนักเรียนประถมศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาศึกษาในเขตพื้นที่อุตสาหกรรมกับในเขตพื้นที่เกษตร. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา, 2541.
- วีระ สุนทรียพันธ์. มนุษย์สัมพันธ์. กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสือเกรียงไกร, ม.ป.ป.
- วัชร ทรัพย์มี. คู่มือจัดกิจกรรมโฮมรูม. กรุงเทพฯ : 2530.
- วนิดา เพชรสุวรรณ. "คู่มือการเรียนการสอน กลุ่มการงานและอาชีพ," งานบ้าน 011. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์, ม.ป.ป.
- วนิดา เสวกจรุญทร. แนวทางในการสร้างวินัยให้แก่นักเรียน. กรุงเทพฯ : พิมพ์ดีดการพิมพ์, 2537.
- วิจิตร อาชะกุล. เทคนิคมนุษยสัมพันธ์. กรุงเทพฯ : โอ เอส พรินติ้งเฮาส์, 2538.
- วินัย พัฒนรัฐ และคณะ. แบบเรียนมาตรฐาน ฉบับพิเศษเน้นกระบวนการ กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย 6 กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร , ม.ป.ป.
- ศิริพงษ์ เกี้ยวสกุล. สังคมศึกษา 2. กรุงเทพฯ : บัณฑิตสาส์น, ม.ป.ป.
- สะไกร กองทอง. การพัฒนาการดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างวินัยนักเรียน โรงเรียนบ้านหนองสองห้อง อำเภอเมยวดี จังหวัดร้อยเอ็ด. รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม.มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม , 2547.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. สังคมวิทยาปัญหาทางสังคม. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.
- สุกัญญา กาญจนรังษิชัย. การพัฒนาการดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านความมีระเบียบวินัยของนักเรียน โรงเรียนสุนารีย์ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา. รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม.มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2447.
- แสงอุทัย ว่องไว. การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนบ้านสวนมอญ อำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด. รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม.มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2547.

- สมนึก ดอบขุนทด. การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยด้านความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนโคกเจริญศิลป์ศิลปาคาร อำเภอบำเหน็จณรงค์ จังหวัดชัยภูมิ. ร้อยเอ็ด. รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม.มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2547.
- สำราญ สุขเกษม. การพัฒนาวินัยนักเรียน โรงเรียนสุวรรณพิทยาคม อำเภอโนนสุวรรณ จังหวัดบุรีรัมย์. รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม.มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2547.
- สมคิด บางโม. เทคนิคการฝึกอบรมและการประชุม. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : วิทยพัฒน์ , 2544.
- สุพัตรา สุภาพ. สังคมและวัฒนธรรมไทย ค่านิยม : ครอบครัว : ศาสนา : ประเพณี. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2528.
- อนันต์ รุ่งเรือง. การพัฒนาการปฏิบัติงานเสริมสร้างวินัยนักเรียน โรงเรียนหนองแขวงวิทยานุกุล อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์. รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม.มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2547.
- โอภาส ยติกร. การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างความมีระเบียบวินัยของนักเรียน โรงเรียนชุมชนบ้านประโดกโคกไผ่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา. รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม.มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2547.
- Aksoy,Naciye. *Classroom Management and Student Discipline in Elementary School Ankara* (Turkey). Dissertation Abstract International. 61 (2)A :203 ; 1999.
- Anthony,Mary Christine Jackson. "An Investigational of The Efficacy of a Character Education Program in A Rural Middle School. "Dissertation Abstract International. 63 (4) :1240-A; October,2002
- Egnor, David Edward. "IDEA Reauthorization and The Issue of Student Discipline :A Case Study of Crisis Policymaking in the Uniten States Congress. "Dissertation Abstract International. 61 (10) :3950-A ; April ,2001
- Enciso,Raymond Paz. "Perceptions of student Discipline : Viewpoints of Student, Teachers, and Administrators. "Dissertation Abstract International. 39 (4) :961-A ; August, 2001.
- Royal, Janell Klingner. "The Identification of Student Discipline Problems Resulting in In-School and Out-of-School Suspension by Comparing Gender and Grade Level of High School Students, "Dissertation Abstract International. 64 (8) A ; February, 2004.
- Tucker, Gina Marie. "Discipline : Bermuda High School Student, Teachers, Parent and Administrator Perceptions of The Causes of Misbehavior." Dissertation Abstract International. 59 (7) A : 193 ;1998.
-

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณาโครงร่างคู่มือ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญพิจารณาโครงร่างคู่มือ

1 นายประจบ โปธิ์ปาน	ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 2 จังหวัดราชบุรี
2 นายสงัด เกตุรัตน์	ผู้อำนวยการโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ ดอนคลัง อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี
3 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วีระ สุภากิจ	อาจารย์ประจำภาควิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร
4 อาจารย์ ดร. ราชันย์ บุญธิมา	ผู้อำนวยการสำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร
5 นางมณีนรัตน์ โชติวุฒฒาการ	ศึกษานิเทศก์ 7 เขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 2 จังหวัดราชบุรี

ภาคผนวก ข.

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความเป็นไปได้ของคู่มือ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความเป็นไปได้ของกลุ่ม

ผู้บริหารสถานศึกษา

1. นายสังัด เกตุรัตน์ ผู้อำนวยการโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการดอนคลัง อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี
2. นายประทีพย์ คนทัต ผู้อำนวยการโรงเรียนโพหัก “วงศ์สมบูรณ์ราษฎร์อุปถัมภ์” อำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี
3. นายจำรัส มากแก้ว ผู้อำนวยการโรงเรียนสายธรรมจันทร์ อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี
4. นายสถาพร อภิวังโสกุล ผู้อำนวยการโรงเรียนประสารัฐประชากิจ อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี
5. นายบุญเลิศ วงศ์ยะรา ผู้อำนวยการโรงเรียนเนกขัมวิทยา อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี

นักวิชาการ

1. นางมณีรัตน์ โชติวุฒาการ ศึกษานิเทศก์ 7 เขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 2 จังหวัดราชบุรี
2. นายผ่อง เกื้อเม่ง หัวหน้างานกิจการนักเรียนโรงเรียนสายธรรมจันทร์ อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี
3. นางยุพารัตน์ แสงศิริสุทธิสาร หัวหน้างานกิจการนักเรียนโรงเรียนโพหัก “วงศ์สมบูรณ์ราษฎร์อุปถัมภ์” อำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี
4. นางอารีย์ บุญจันทร์ หัวหน้างานกิจการนักเรียนโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการดอนคลัง อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี
5. นายจิรพงษ์ ชันทยาภรณ์ หัวหน้างานกิจการนักเรียนโรงเรียนเนกขัมวิทยา อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี

ครูผู้ปฏิบัติการสอน

1. นายอุดร จันทร่มล ครูผู้ปฏิบัติงานโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการดอนคลัง อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี
2. นางสาวสุภาเที่ยงน้อย ครูผู้ปฏิบัติงานโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการดอนคลัง อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี
3. นางสาวนิตยา แสงอากาศ ครูผู้ปฏิบัติงานโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการดอนคลัง อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี

4. นางสาวดี เอี่ยมขำ ครูผู้ปฏิบัติงานโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการดอน
คลัง อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี
5. นางพัชรา แยมกาญจนวัฒน์ ครูผู้ปฏิบัติงานโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการดอน
คลัง อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี

ภาคผนวก ค.
แบบตรวจสอบความเป็นไปได้ของคู่มือ

แบบตรวจสอบความเป็นไปได้ของกลุ่ม

คู่มือการจัดกิจกรรมการพัฒนาวินัยนักเรียนด้านความรับผิดชอบต่อตนเองของนักเรียน
โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการตอนล่าง

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ประเมินความเป็นไปได้ของกลุ่ม

สอน

ผู้บริหารสถานศึกษา

นักวิชาการ

ครูผู้ปฏิบัติการ

ตอนที่ 2 ตรวจสอบความเป็นไปได้ของคู่มือ

คำชี้แจง โปรดกาเครื่องหมาย ลงในช่องแสดงความคิดเห็นตามความคิดของท่าน

ข้อที่	รายการความคิดเห็นต่อคุณภาพของคู่มือ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
1	สาระน่ารู้สำหรับครูผู้จัดกิจกรรมเข้าใจง่ายนำไปปฏิบัติได้จริง					
2	เนื้อหาสาระมีความเหมาะสม ชัดเจน เข้าใจง่าย					
3	รูปแบบของคู่มือมีความเหมาะสม					
4	รายละเอียดที่กำหนดในคู่มือมีความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ					
5	คู่มือมีความสอดคล้องและความเป็นไปได้ตามวัตถุประสงค์ของแต่ละกิจกรรม					
6	การจัดลำดับหรือขั้นตอนของกระบวนการจัดกิจกรรมมีความเป็นไปได้					
7	กิจกรรมการพัฒนาความรับผิดชอบด้านการงานที่ได้รับมอบหมายมีความเป็นไปได้					
8	กิจกรรมการพัฒนาความรับผิดชอบในการกระทำของตนเองมีความเป็นไปได้					
9	กิจกรรมการพัฒนาความรับผิดชอบด้านการตรงต่อเวลามีความเป็นไปได้					
10	แบบประเมินความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการพัฒนานิย่นักเรียนด้านความรับผิดชอบต่อตนเองของนักเรียนโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการตอนคลังสามารถนำไปใช้ได้					

This image shows a full page of white paper with horizontal dotted lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page, providing a guide for handwriting practice. There are no margins, text, or other markings on the page.

ภาคผนวก ง.
ผลการประเมินคุณภาพของคู่มือ

ตาราง 10 ผลการประเมินคุณภาพของคู่มือตามระดับความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา
นักวิชาการ ครูผู้ปฏิบัติการสอนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการพัฒนานิยน์นักเรียนด้านความรับผิดชอบต่อ
ตนเองของนักเรียนโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการตอนคล้ง

ผู้เชี่ยวชาญ ชาญ	ข้อ										รวม
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
1	5	5	4	4	5	5	4	4	4	5	45
2	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	50
3	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	40
4	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	50
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	50
6	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	50
7	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	40
8	5	5	4	5	5	5	5	4	5	5	48
9	4	5	5	5	5	4	5	5	5	5	48
10	5	5	5	4	5	5	5	5	5	5	49
11	5	5	5	5	4	5	5	5	5	5	49
12	5	4	5	5	5	5	5	5	4	5	48
13	5	5	4	5	5	4	5	5	4	5	47
14	4	4	5	5	5	5	5	5	5	4	47
15	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	50
รวม	71	71	70	71	72	71	72	71	70	72	711
$\bar{X}$	4.73	4.73	4.67	4.73	4.80	4.73	4.80	4.73	4.67	4.80	47.40
S.D.	0.46	0.46	0.49	0.46	0.41	0.46	0.41	0.46	0.49	0.41	3.33

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ชื่อชื่อสกุล	นายโกศล แยมกัญจนวัฒน์
วันเดือนปีเกิด	วันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2508
สถานที่เกิด	ตำบลดอนคลัง อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 155 หมู่ที่ 1 ตำบลดอนคลัง อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี 70130
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	ครู คศ. 2 โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการดอนคลัง
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการดอนคลัง ตำบลดอนคลัง อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษाराชบุรี เขต 2
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2520	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 จากโรงเรียนชุมชนวัดดอนคลังมิตรภาพที่ 178 ตำบลดอนคลัง อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี
พ.ศ. 2523	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จากโรงเรียนดอนคลังวิทยา ตำบลดอนคลัง อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี
พ.ศ. 2525	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จากโรงเรียนบางแพปฐมพิทยา อำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี
พ.ศ. 2529	ปริญญาตรีครุศาสตร์บัณฑิต จากวิทยาลัยครูหมู่บ้านจอมบึง อำเภोजอมบึง จังหวัดราชบุรี
พ.ศ. 2552	การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม) การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ